

ΑΝΩΤΑΤΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΠΑΤΡΩΝ
ΣΧΟΛΗ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΩΝ ΥΓΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΡΟΝΟΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΟΘΕΡΑΠΕΙΑΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

«Η ΚΑΤΑΚΤΗΣΗ ΤΩΝ ΟΡΙΣΤΙΚΩΝ ΑΡΘΡΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΟΜΟΦΩΝΩΝ ΕΜΜΕΣΩΝ ΚΛΙΤΙΚΩΝ ΑΝΤΩΝΥΜΙΩΝ ΑΠΟ ΠΑΙΔΙΑ ΗΛΙΚΙΑΣ 4 – 6ΕΤΩΝ ΜΕ ΜΗΤΡΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ. ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΜΕ ΤΙΣ ΓΕΝΙΚΕΣ ΓΛΩΣΣΙΚΕΣ ΚΑΙ ΓΝΩΣΤΙΚΕΣ ΙΚΑΝΟΤΗΤΕΣ»

“ACQUISITION OF THE DEFINITE DETERMINERS ARTICLES AND THEIR HOMOPHONOUS INDIRECT OBJECT CLITICS PRONOUNS BY GREEK-SPEAKING CHILDREN 4 - 6 : COMPARISON WITH GENERAL LANGUAGE AND COGNITIVE ABILITIES”

ΣΠΟΥΔΑΣΤΡΙΕΣ : ΔΙΑΜΑΝΤΟΥΔΗ ΡΑΦΑΗΛΙΑ
ΚΑΖΑΝΗ ΠΟΛΙΝ-ΑΦΡΟΔΙΤΗ

ΕΠΙΒΛΕΠΟΥΣΑ ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ: ΑΡΧΟΝΤΩ ΤΕΡΖΗ

ΠΑΤΡΑ 2014

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Ευχαριστούμε θερμά την καταξιωμένη Γλωσσολόγο και καθηγήτρια μας κ. Αρχόντω Τερζή για την επιστημονική καθοδήγηση και υποστήριξή της καθ' όλη την διάρκεια της συγγραφής της παρούσας πτυχιακής εργασίας, καθώς η βοήθεια που μας προσέφερε και ο χρόνος που μας αφιέρωσε ήταν πολύτιμα.

Επίσης ευχαριστούμε την κ. Αγγελική Ζάχου, νευρογλωσσολόγο, υποψήφια διδάκτορα του Πανεπιστημίου Μιλάνου Bicocca (Τμήμα Ψυχολογίας) για το πειραματικό υλικό που μας παρείχε για την διεξαγωγή της έρευνας.

Τέλος, θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε ιδιαίτερα τις οικογένειες και τους φίλους μας για την ηθική υποστήριξη που μας προσέφεραν.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Περίληψη	1
Περίληψη στην Αγγλική.....	3
Εισαγωγή	5
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ : ΘΕΩΡΗΤΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΤΟΥ ΘΕΜΑΤΟΣ	
1. Αντωνυμίες – Θεωρητική Προσέγγιση	7
1.1. Προσωπικές Αντωνυμίες	11
1.1.1. Δυνατοί και αδύνατοι τύποι της προσωπικής αντωνυμίας	12
2. Το Οριστικό Άρθρο	16
3. Συσχετισμός οριστικού άρθρου και κλιτικών αντωνυμιών	19
4. Σχετιζόμενες έρευνες	20
4.1. The Acquisition of Definite Articles and Accusative Clitic Objects, Marinis, 2002	20
4.2. The effects of a morphosyntactic deficit in the determiner system: The case of a Greek SLI child, Tsimpli & Staurakaki, 1999	22
5. Λόγοι διεξαγωγής της πτυχιακής	27
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ : ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ	
2.1. Σκοπός της παρούσας έρευνας	29
2.2. Το δείγμα της έρευνας	29
2.3. Εργαλεία έρευνας	30
2.3.1. Ειδικά γλωσσικά εργαλεία	30
2.3.2. Γενικά γλωσσικά και γνωστικά εργαλεία	31
2.4. Διαδικασία της έρευνας.....	31
2.5. Περιγραφή δοκιμασιών.....	32
2.5.1. Ειδικές γλωσσικές δοκιμασίες	33
2.5.2. Γενικές γλωσσικές και γνωστικές δοκιμασίες	35
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ : ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΕΡΕΥΝΑΣ	
3.1. Αποτελέσματα έρευνας για την Α' ομάδα	40
3.1.1. Δοκιμασία παραγωγής γενικής πτώσης του οριστικού άρθρου	40

3.1.2.	Δοκιμασία παραγωγής έμμεσων κλιτικών αντωνυμιών	44
3.1.3.	Δοκιμασία κατανόησης έμμεσων κλιτικών αντωνυμιών	50
3.1.4.	Δοκιμασία εκφραστικού λεξιλογίου	53
3.1.5.	Δοκιμασία πληροφοριακής και γραμματικής επάρκειας – Εικόνες δράσης	57
3.1.6.	Διαγνωστικό τεστ γλωσσικής νοημοσύνης – DVIQ	60
3.1.7.	Δοκιμασία colored progressive matrices – Raven’s	61
3.2.	Αποτελέσματα έρευνας για την Β’ ομάδα	64
3.2.1.	Δοκιμασία παραγωγής γενικής πτώσης του οριστικού άρθρου	64
3.2.2.	Δοκιμασία παραγωγής έμμεσων κλιτικών αντωνυμιών	65
3.2.3.	Δοκιμασία κατανόησης έμμεσων κλιτικών αντωνυμιών	71
3.2.4.	Δοκιμασία εκφραστικού λεξιλογίου	74
3.2.5.	Δοκιμασία πληροφοριακής και γραμματικής επάρκειας – Εικόνες δράσης	77
3.2.6.	Διαγνωστικό τεστ γλωσσικής νοημοσύνης – DVIQ	80
3.2.7.	Δοκιμασία colored progressive matrices – Raven’s	81

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ : ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΕΣ ΣΥΓΚΡΙΣΕΙΣ

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ

4.1.	Σύγκριση των αποτελεσμάτων ανάμεσα στην ομάδα Α’ και την ομάδα Β’ για καθεμία από τις τρεις ειδικές γλωσσικές δοκιμασίες	84
4.1.1.	Δοκιμασία παραγωγής γενικής πτώσης του οριστικού άρθρου – Σύγκριση των δυο ηλικιακών ομάδων	84
4.1.2.	Δοκιμασία παραγωγής έμμεσων κλιτικών αντωνυμιών – Σύγκριση των δυο ηλικιακών ομάδων.....	86
4.1.3.	Δοκιμασία κατανόησης έμμεσων κλιτικών αντωνυμιών – Σύγκριση των δυο ηλικιακών ομάδων	87
4.2.	Σύγκριση των αποτελεσμάτων και για τις δυο ομάδες ανάμεσα σε δυο δοκιμασίες	89
4.2.1.	Σύγκριση της δοκιμασίας παραγωγής γενικής πτώσης του οριστικού άρθρου με τη Δοκιμασία παραγωγής έμμεσων κλιτικών αντωνυμιών.....	89
4.2.2.	Σύγκριση της δοκιμασίας κατανόησης των έμμεσων κλιτικών αντωνυμιών με τη Δοκιμασία παραγωγής έμμεσων κλιτικών αντωνυμιών.....	92

4.3.	Σύγκριση των αποτελεσμάτων ανάμεσα στις ειδικές γλωσσικές δοκιμασίες και τις γενικές γλωσσικές και γνωστικές δοκιμασίες για τα υποκείμενα που σημείωσαν χαμηλά σκορ στις ΕΓΔ	94
4.3.1.	Σύγκριση των αποτελεσμάτων ανάμεσα στη Δοκιμασία παραγωγής γενικής πτώσης του οριστικού άρθρου και καθεμία από τις γενικές γλωσσικές και γνωστικές δοκιμασίες	94
4.3.2.	Σύγκριση των αποτελεσμάτων ανάμεσα στη Δοκιμασία παραγωγής των έμμεσων κλιτικών αντωνυμιών και καθεμία από τις γενικές γλωσσικές και γνωστικές δοκιμασίες	100
4.3.3.	Σύγκριση των αποτελεσμάτων ανάμεσα στη Δοκιμασία κατανόησης των έμμεσων κλιτικών αντωνυμιών και καθεμία από τις γενικές γλωσσικές και γνωστικές δοκιμασίες	112
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΕΜΠΤΟ : ΣΥΖΗΤΗΣΗ.....		123
	Βιβλιογραφία	127

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παρούσα πτυχιακή εργασία πραγματεύεται την κατάκτηση των έμμεσων κλιτικών αντωνυμιών και του ομόφωνου οριστικού άρθρου σε μονόγλωσσα παιδιά προσχολικής ηλικίας, με μητρική γλώσσα την Ελληνική. Ταυτόχρονα επιχειρεί τη σύγκριση των αποτελεσμάτων που προέκυψαν μετά από την διεξαγωγή της έρευνας με το γενικό γλωσσικό και γνωστικό επίπεδο των παιδιών αυτών. Σκοπός της μελέτης, ήταν (α) η διεξαγωγή συμπερασμάτων για παιδιά ηλικίας 4;4 έως 6;5, όσον αφορά στην κατάκτηση (παραγωγή και κατανόηση) των έμμεσων κλιτικών αντωνυμιών και της γενικής πτώσης του οριστικού άρθρου (β) η σύγκριση των αποτελεσμάτων αυτών με τη γενική γλωσσική και γνωστική εικόνα του υπό μελέτη δείγματος και (γ) η σύγκριση των αποτελεσμάτων της παρούσας μελέτης με τα ευρήματα των Tsimpli & Stavrakaki (1999) και Marinis (2002).

Στην έρευνα συμμετείχαν 34 παιδιά ηλικίας από 4;4 έως 6;5 ετών, τα οποία ήταν μονόγλωσσοι ομιλητές της Ελληνικής γλώσσας. Το δείγμα χωρίστηκε σε δυο ομάδες των 17 υποκειμένων με μέσο όρο ηλικίας τα 4;5 έτη για την πρώτη ομάδα και τα 5;9 έτη για την δεύτερη. Τα υποκείμενα πραγματοποίησαν μια σειρά από 7 δοκιμασίες, οι οποίες σχετίζονταν τόσο με την κατάκτηση των έμμεσων κλιτικών αντωνυμιών (παραγωγή και κατανόηση) και του ομόφωνου οριστικού άρθρου (παραγωγή), όσο και με το γενικό γλωσσικό και γνωστικό τους επίπεδο.

Τα αποτελέσματα που προέκυψαν έδειξαν απόδοση οροφής ως προς τη γενική πτώση του οριστικού άρθρου για τη μεγαλύτερη ηλικιακή ομάδα. Αντίθετα, η κατάκτηση των έμμεσων κλιτικών αντωνυμιών υπολείπεται και σε αυτή την ηλικιακή ομάδα. Επίσης, μέσα από τα αποτελέσματα της πειραματικής αυτής μελέτης προκύπτει πως η κατανόηση των έμμεσων

κλιτικών αντωνυμιών προηγείται της παραγωγής τους. Κατά τη σύγκριση των αποτελεσμάτων αυτών των ειδικών γλωσσικών δοκιμασιών με το γενικό γλωσσικό και γνωστικό επίπεδο των παιδιών, προκύπτει ότι καμία από τις γενικές γλωσσικές και γνωστικές δοκιμασίες δεν είναι σε θέση να προβλέψει την συμπεριφορά τους ως προς τις έμμεσες κλιτικές αντωνυμίες και τα ομόφωνα οριστικά άρθρα.

Τέλος, όσον αφορά στη σύγκριση της παρούσας έρευνας με τα αποτελέσματα άλλων μελετών, φαίνεται πως υπάρχουν ομοιότητες και διαφορές. Πιο συγκεκριμένα, οι μελέτες του Marinis (2002) και των Tsimpli & Stavrakaki (1999) υποστηρίζουν πως και τυπικά αναπτυσσόμενα παιδιά αλλά και ένα παιδί με Ειδική Γλωσσική Διαταραχή (SLI), αντίστοιχα, παρουσιάζουν παρόμοιο ρυθμό κατάκτησης ανάμεσα στις δυο υπό εξέταση δομές. Αντίθετα, στη συγκεκριμένη πειραματική μελέτη φτάσαμε στο συμπέρασμα πως η κατάκτηση των έμμεσων κλιτικών αντωνυμιών και του ομόφωπου οριστικού άρθρου παρουσιάζει αρκετές διαφορές, ως προς την ηλικία κατάκτησης.

ABSTRACT

The current thesis discusses the acquisition of indirect clitic pronouns and the homophonous definitive article in monolingual preschool children, which are native speakers of Greek. Simultaneously, it attempts the comparison of the obtained results after the conduct of this research with the general language and cognitive level of these children.

The purpose of this study was **(a)** to draw conclusions for children aged from 4;4 to 6;5, regarding the acquisition (production and comprehension) of indirect clitic pronouns and genitive definitive article **(b)** the comparison of these results with the general language and cognitive figure of the studying sample, and **(c)** the comparison of this current study's results with the findings of Tsimpli & Stavrakaki (1999) and Marinis (2002).

In this research participated 34 children aged from 4;4 to 6;5 years of age, which were monolingual speakers of Greek. The sample was divided in two groups of 17 subjects each, with average age the 4;5 years for the first group and 5;9 years for the second one. The subjects carried out a series of 7 tests which were related both by the acquisition of indirect clitic pronouns (production and comprehension) and the homophonous definitive article (production) and by their general language and cognitive level.

The results that emerged showed overhead efficiency as to the genitive definitive article for the oldest group. Contrary, the acquisition of indirect clitic pronouns falls short in this age group too. Also, it results through the findings of this experimental study that the comprehension of indirect clitic pronouns precedes their production. In comparing the results of

these specific language tests with the general language and cognitive level of the children, it results that none of the general language and cognitive tests is able to predict the subject's relation with the indirect clitic pronouns and the homophonous definitive articles.

Finally, regarding the comparison of the current study with the results of other existing studies appears that there are similarities and differences. More specifically, the studies of Marinis (2002) and Tsimpli & Stavrakaki (1999) suggest that children with typical development and also a child with Specific Language Impairment (SLI), respectively, display a similar rhythm in acquisition of the two concerned structures. Contrary, at the current thesis we reached the conclusion that the acquisition of indirect clitic pronouns and the homophonous definitive article displays many differences, regarding the age of acquisition.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Μέσα στο φάσμα των διαταραχών με τις οποίες ασχολείται η επιστήμη της Λογοθεραπείας ανήκουν και οι διαταραχές που σχετίζονται με το Λόγο και τη Γλώσσα. Ως Λογοθεραπευτές, για να είμαστε σε θέση να αναγνωρίσουμε, να αξιολογήσουμε και να αποκαταστήσουμε μια γλωσσική διαταραχή είναι απαραίτητο να γνωρίζουμε λεπτομερώς όλες τις διαστάσεις της γλώσσας ως προς την τυπική ανάπτυξη και κατάκτησή της. Ο συλλογισμός αυτός, σε συνδυασμό με προϋπάρχουσες μελέτες, μας ώθησε στο να επιλέξουμε μια γραμματική δομή, η οποία έχει μελετηθεί και στο παρελθόν και να προσπαθήσουμε να παρουσιάσουμε όσες περισσότερες πληροφορίες είναι δυνατόν. Όχι τόσο πληροφορίες που γνωρίζουμε σε θεωρητικό επίπεδο, αλλά εκείνες που προέκυψαν μετά την διεξαγωγή του ερευνητικού σκέλους της πτυχιακής εργασίας που πραγματοποιήσαμε. Πιο συγκεκριμένα, η παρούσα πειραματική έρευνα θα ασχοληθεί με την κατάκτηση των έμμεσων κλιτικών αντωνυμιών και των ομόφωνων οριστικών άρθρων από παιδιά 4 έως 6 ετών και θα συγκρίνει τα αποτελέσματα που προέκυψαν με το γενικό γλωσσικό και γνωστικό επίπεδο των παιδιών αυτών. Τα παιδιά που συμμετείχαν στην έρευνα ήταν μονόγλωσσα με μητρική γλώσσα την Ελληνική.

Αφορμή για την διεξαγωγή της συγκεκριμένης μελέτης αποτέλεσε η πτυχιακή εργασία των Καραγιάννη & Μοσχοπούλου (2012), με τίτλο «Κατάκτηση των έμμεσων κλιτικών αντωνυμιών και των ομόφωνων άρθρων της γενικής πτώσης από παιδιά 4-5 ετών με μητρική γλώσσα την Ελληνική». Βέβαια, το αρχικό ερέθισμα για την ενασχόληση με το συγκεκριμένο θέμα το έδωσαν οι έρευνες των Marinis (2002) και Tsimpli & Stavrakaki (1999), οι οποίοι μελέτησαν την κατάκτηση των

έμμεσων κλιτικών αντωνυμιών και της γενικής πτώσης του οριστικού άρθρου σε παιδιά με τυπική γλωσσική ανάπτυξη και σε ένα παιδί με Ειδική Γλωσσική Διαταραχή (SLI), αντίστοιχα.

Η πτυχιακή εργασία χωρίζεται σε πέντε κεφάλαια. Στο πρώτο κεφάλαιο αναλύεται με απλό και κατανοητό τρόπο το θεωρητικό υπόβαθρο που βρίσκεται πίσω από την αξιολόγηση της κατάκτησης των υπό μελέτη δομών. Με άλλα λόγια, για να μπορέσει κάποιος να κατανοήσει πλήρως τα ευρήματα της συγκεκριμένης έρευνας θα πρέπει να διαθέτει και κάποιες βασικές γνώσεις σχετικά με τις γραμματικές και συντακτικές ιδιότητες των υπό μελέτη δομών. Στο δεύτερο κεφάλαιο παραθέτονται ο σκοπός και η μεθοδολογία της έρευνας αναλυτικά. Το τρίτο και το τέταρτο κεφάλαιο περιλαμβάνουν όλα τα δεδομένα που προέκυψαν μετά το τέλος του ερευνητικού μέρους της παρούσας εργασίας καθώς και μια σειρά από συγκρίσεις οι οποίες μας βοηθούν να εξετάσουμε με μεγαλύτερη ακρίβεια όλες τις πτυχές του συγκεκριμένου θέματος. Στο τελευταίο κεφάλαιο παρουσιάζεται μια ανασκόπηση όλων των παραπάνω καθώς και μια συζήτηση σχετικά με τα αποτελέσματα που προέκυψαν και σύγκριση αυτών με άλλες πειραματικές μελέτες.

Κλείνοντας, είναι σημαντικό να αναφέρουμε πως η μελέτη αυτή αποσκοπεί όχι μόνο στο να παρουσιάσει τα δεδομένα και τα αποτελέσματα που προέκυψαν μετά τη διεξαγωγή της έρευνας, αλλά και στη χρήση των δεδομένων αυτών από άλλους ερευνητές, σαν μέτρο σύγκρισης με άλλους πληθυσμούς, είτε αυτοί διαφέρουν ως προς τη γλώσσα, είτε ως προς την παθολογία.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο:

ΙΔΙΟΤΗΤΕΣ ΤΩΝ ΑΝΤΩΝΥΜΙΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΑΡΘΡΩΝ

1. ΑΝΤΩΝΥΜΙΕΣ – ΘΕΩΡΗΤΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ

Οι *αντωνυμίες* είναι κλιτά μέρη του λόγου τα οποία εμφανίζονται με μεγάλη ή μικρή συχνότητα ανάλογα με τη γλώσσα. Στην Ελληνική, οι αντωνυμίες αποτελούν σημαντικό κομμάτι της γλώσσας καθώς η χρήση και η λειτουργία τους είναι ιδιαίτερα ευρεία και σημαντική, αφού προσδίδουν στο λόγο συντομία και σαφήνεια χωρίς να επαναλαμβάνονται πρόσωπα και πράγματα συνέχεια. Η χρήση και η λειτουργία των αντωνυμιών μπορεί να ποικίλει και να διαφέρει από γλώσσα σε γλώσσα (Δ. Χειλά-Μαρκοπούλου).

Οι αντωνυμίες χρησιμοποιούνται για να αντικαταστήσουν κάποια Ονοματική Φράση (ΟΦ). Μπορούν να πάρουν τη θέση *ουσιαστικού* ή *επιθέτου* (αντωνυμικά επίθετα-προσδιοριστική λειτουργία) και πρέπει να συμφωνούν με την Ονοματική Φράση σε γένος, αριθμό και πτώση.

Η συντακτική θέση που παίρνουν μέσα στην προτασιακή δομή είναι αυτή του υποκειμένου, του αντικειμένου, του κατηγορουμένου, του επιθετικού ή κατηγορηματικού προσδιορισμού, της γενικής προσδιοριστικής και του εμπρόθετου προσδιορισμού.

Οι αντωνυμίες χωρίζονται σε οχτώ κατηγορίες: *προσωπικές, κτητικές, οριστικές, δεικτικές, αόριστες, αναφορικές, ερωτηματικές και αυτοπαθείς.*

Κτητικές είναι οι αντωνυμίες που δηλώνουν σε ποιο πρόσωπο ανήκει κάτι, δηλαδή φανερώνουν τον *κτήτορα*. Τις συναντάμε στο λόγο με δύο μορφές: όταν θέλουμε να τονίσουμε ότι κάτι ανήκει σε κάποιον (*δικός-*, *δική-*, *δικό-* και γενική πτώση του αδύνατου τύπου της προσωπικής αντωνυμίας) (π.χ. Το βιβλίο είναι *δικό μου*) και όταν θέλουμε απλά να

δηλώσουμε πως κάτι ανήκει σε κάποιον (γενική πτώση αδύνατου τύπου της προσωπικής αντωνυμίας) (π.χ. Φέρε το παλτό μου).

Οι **οριστικές** αντωνυμίες χρησιμοποιούνται όταν θέλουμε να δείξουμε πως ένα πρόσωπο ή αντικείμενο ξεχωρίζει από άλλα του είδους του και είναι δύο ειδών: το επίθετο *ο ίδιος, η ίδια, το ίδιο* (με το άρθρο) και το επίθετο *μόνος, μόνη, μόνο*, χωρίς το άρθρο, το οποίο συνοδεύεται από τη γενική πτώση του αδύνατου τύπου της προσωπικής αντωνυμίας χωρίς τόνο.

Οι **δεικτικές** αντωνυμίες χρησιμοποιούνται όταν θέλουμε να μιλήσουμε για κάποιο πρόσωπο ή αντικείμενο στο οποίο αναφερθήκαμε πιο πριν ή για να δείξουμε στο συνομιλητή μας κάποιον ή κάτι. Πιο συγκεκριμένα, χρησιμοποιούνται για να δείξουμε την ποιότητα ενός ουσιαστικού (π.χ. *Τέτοιος είναι.*), την ποσότητα ενός ουσιαστικού και επίσης για να δείξουμε κάτι που βρίσκεται κοντά ή μακριά.

Όταν μιλάμε για κάποιον ή κάτι που δεν θέλουμε ή δεν ξέρουμε να ονομάσουμε, τότε χρησιμοποιούμε τις **αόριστες** αντωνυμίες. Ορισμένες από αυτές είναι κλιτές π.χ. *ένας, μία, ένα* και ορισμένες άκλιτες π.χ. *κάθε, κάτι, τίποτα*.

Αυτοπαθείς αντωνυμίες ονομάζονται αυτές που δείχνουν ότι το πρόσωπο που ενεργεί, συγχρόνως, δέχεται και την ενέργεια. Η αυτοπαθής αντωνυμία αποτελείται από το οριστικό άρθρο, από το ουσιαστικό *εαυτός* και από τους αδύνατους τύπους της προσωπικής αντωνυμίας στη γενική πτώση. Η χρήση τους είναι λιγότερο συχνή και εμφανίζονται συνήθως στον προφορικό λόγο (π.χ. *Κοιτάζεις μόνο τον εαυτό σου*).

Ερωτηματικές ονομάζονται οι αντωνυμίες που χρησιμοποιούνται όταν θέλουμε να ρωτήσουμε κάτι και μπορεί να είναι κλιτές (*Ποιος, -α, -ο*) ή

άκλιτες (*Τι*). Η χρήση τους είναι πολύ συχνή, ιδιαίτερα στον προφορικό λόγο (π.χ. *Τι έκανες; Ποιοι είναι οι φίλοι σου;*)

Οι **αναφορικές** αντωνυμίες χρησιμοποιούνται για να εισάγουν δευτερεύουσες προτάσεις, οι οποίες είτε αποτελούν όρους που βρίσκονται έξω από την κύρια πρόταση, είτε είναι οι ίδιοι όροι της πρότασης. Χρησιμοποιούνται εξίσου συχνά στον προφορικό και στο γραπτό λόγο. Η χρήση των αντωνυμιών *που* και *ο οποίος*, *-α*, *-ο* προσδιορίζεται και από παράγοντες σημασιολογικούς και υφολογικούς (π.χ. Πήγα σε μια αγορά, *η οποία* διαθέτει μόνο βιολογικά προϊόντα).

Στις **προσωπικές** αντωνυμίες, ο οποίος είναι και το επίκεντρο αυτής της μελέτης, θα αναφερθούμε εκτενώς παρακάτω.

ΠΙΝΑΚΑΣ 1.1.: ΣΥΝΟΠΤΙΚΟΣ ΠΙΝΑΚΑΣ ΑΝΤΩΝΥΜΙΩΝ

Α		
Ν	1. Προσωπικές	εγώ, εσύ, αυτός/αυτή/ αυτό (με, σε, τον / τη(ν) / το, μου σου του / της / του)
Τ	2. Κτητικές	δικός-ή-ό μου ,σου, του μου, σου, του/της
Ω	3. Οριστικές	ο ίδιος, η ίδια, το ίδιο μόνος μου, μόνη μου, μόνο μου
Ν	4. Δεικτικές	εκείνος-η-ο αυτός-ή-ό τέτοιος-α-ο όλος-η-ο τόσος-η-ο
Υ		
Μ	5. Αόριστες	κάποιος, κάποια, κάποιος ένας ,μία ,ένα ,καθένας, καθεμία, καθένα
Ι	6. Αναφορικές	Που, ο οποίος, η οποία, το οποίο, όποιος, όποια, όποιο, ό, τι, όσος, όση, όσο
Ε	7. Ερωτηματικές	Τι, ποιος, ποια, ποιο, πόσος, πόση, πόσο
Σ	8. Αυτοπαθείς	ο εαυτός μου, σου, του

1.1. ΠΡΟΣΩΠΙΚΕΣ ΑΝΤΩΝΥΜΙΕΣ

Προσωπικές ονομάζονται οι αντωνυμίες οι οποίες αντικαθιστούν λέξεις που δηλώνουν πρόσωπα. Συγκεκριμένα φανερώνουν τα τρία πρόσωπα του λόγου, *εκείνον* δηλαδή που μιλάει (α' πρόσωπο - *εγώ*), *εκείνον* που του μιλάμε (β' πρόσωπο - *εσύ*) και *εκείνον* ή *εκείνο* για το οποίο γίνεται λόγος (γ' πρόσωπο - *αυτός-ή-ό*). Το α' και το β' πρόσωπο έχουν έναν τύπο και για τα τρία γένη και κλίνονται ανώμαλα, όπως φαίνεται στους Πίνακες 1.2. και 1.3. Η αντωνυμία γ' προσώπου έχει ξεχωριστούς τύπους για κάθε γένος και κλίνεται όπως φαίνεται στον Πίνακα 1.4.

Η ανάπτυξη και κατάκτηση των προσωπικών αντωνυμιών από τα παιδιά έχει μελετηθεί ιδιαίτερα από γλωσσολόγους και ερευνητές. Ο Brown χωρίζει την ανάπτυξη των προσωπικών αντωνυμιών σε πέντε στάδια (Bernstein & Tiegerman, 1993). Στο πρώτο στάδιο ανάπτυξης εμφανίζεται η προσωπική αντωνυμία *εγώ*, η κατάκτηση της οποίας, σύμφωνα με τον Boyd, οφείλεται στη διαδικασία κοινωνικοποίησης του παιδιού (Fay, 1980). Στο δεύτερο στάδιο εμφανίζεται το *εμένα*, στο τρίτο το *εσύ* και αργότερα, στα στάδια τέσσερα και πέντε εμφανίζονται οι αντωνυμίες *αυτός*, *αυτή* και *εμείς*.

Τα παιδιά με φυσιολογική ανάπτυξη μαθαίνουν σταδιακά να κάνουν χρήση των προσωπικών αντωνυμιών μέσω της κατανόησης του μηχανισμού της αλλαγής της αναφοράς ανάμεσα στον ομιλητή και τον ακροατή, στα πλαίσια της διαδικασίας της κοινωνικής αλληλεπίδρασης (Jordan, 1995).

Παρ' όλα αυτά, η κατάκτηση των προσωπικών αντωνυμιών από τα παιδιά, δεν είναι μια εύκολη διαδικασία. Οι προσωπικές αντωνυμίες ανήκουν στην κατηγορία των δεικτικών λέξεων. Οι δεικτικές λέξεις είναι αυτές που αλλάζουν ανάλογα με τον ομιλητή, τον ακροατή και το πλαίσιο της επικοινωνίας και φαίνεται να δυσκολεύουν ιδιαίτερα τα

παιδιά στην κατάκτηση τους. Οι προσωπικές αντωνυμίες, βέβαια, είναι από τις πρώτες δεικτικές λέξεις που κατακτούνται από τα παιδιά (Jordan, 1989) χωρίς αυτό να σημαίνει πως δεν δυσκολεύονται να τις χρησιμοποιήσουν σωστά.

1.1.1. ΔΥΝΑΤΟΙ ΚΑΙ ΑΔΥΝΑΤΟΙ ΤΥΠΟΙ ΤΗΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΗΣ ΑΝΤΩΝΥΜΙΑΣ

Η προσωπική αντωνυμία στην Ελληνική γλώσσα, έχει δυο τύπους: τον *δυνατό* (ή ισχυρό, ή εμφαντικό) και τον *αδύνατο* (ή ασθενή ή μη εμφαντικό). Οι ισχυροί και αδύνατοι τύποι της προσωπικής αντωνυμίας επιλέγονται ανάλογα με τις λειτουργίες που καλούνται να επιτελέσουν και συχνά έχουμε το περιθώριο να επιλέξουμε όποιο τύπο επιθυμούμε.

ΠΙΝΑΚΑΣ 1.2.: ΠΡΟΣΩΠΙΚΕΣ ΑΝΤΩΝΥΜΙΕΣ Α' ΠΡΟΣΩΠΟ

ΠΡΟΣΩΠΙΚΕΣ ΑΝΤΩΝΥΜΙΕΣ

ΕΝΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ	Α' ΠΡΟΣΩΠΟ				ΠΑΘΗΘ. ΑΡΙΘΜΟΣ
	Δυνατοί	Αδύνατοι	Δυνατοί	Αδύνατοι	
Ον.	εγώ	-	εμείς	-	
Γεν.	εμένα	μου	εμάς	μας	
Αιτ.	εμένα	με	εμάς	μας	
Κλιτ.	-	-	-	-	

ΠΙΝΑΚΑΣ 1.3.: ΠΡΟΣΩΠΙΚΕΣ ΑΝΤΩΝΥΜΙΕΣ Β' ΠΡΟΣΩΠΟ

ΕΝΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ	Β' ΠΡΟΣΩΠΟ				ΠΛΗΘ. ΑΡΙΘΜΟΣ
	Δυνατοί	Αδύνατοι	Δυνατοί	Αδύνατοι	
	Ον. εσύ	-	εσείς	-	
	Γεν. εσένα	σου	εσάς	σας	
	Αιτ. εσένα	σε	εσάς	σας	
	Κλιτ. εσύ	-	εσείς	-	

ΠΙΝΑΚΑΣ 1.4.: ΠΡΟΣΩΠΙΚΕΣ ΑΝΤΩΝΥΜΙΕΣ Γ' ΠΡΟΣΩΠΟ

ΕΝΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ	Γ' ΠΡΟΣΩΠΟ				ΠΛΗΘ. ΑΡΙΘΜΟΣ
	Δυνατοί	Αδύνατοι	Δυνατοί	Αδύνατοι	
	Ον. αυτός-ή-ό	τος-η-ο	αυτοί-ές-ά	τοι-ες-α	
	Γεν. αυτού-ής-ού	του-ης-ου	αυτών	τους	
	Αιτ. αυτόν-ήν-όν	τον-η(ν)-ο	αυτούς-ές-ά	τους-ις/ες-α	
	Κλιτ. -	-	-	-	

Σύμφωνα με την υπάρχουσα βιβλιογραφία (Stefany 1995), τα παιδιά που ομιλούν την ελληνική γλώσσα κατακτούν πρώτα το τρίτο πρόσωπο της προσωπικής αντωνυμίας, μετά το πρώτο πρόσωπο, μετά το δεύτερο και τελευταία κατακτούν τους τύπους «εμένα, εσένα».

Οι *δυνατοί* τύποι της προσωπικής αντωνυμίας είναι λιγότερο συχνοί στο λόγο. Χρησιμοποιούνται ή τους επιλέγουμε όταν:

- ∅ Βρίσκονται μόνοι τους στο λόγο (- Ποιος μίλησε; - *Εγώ*)

- Ø Θέλουμε να τονίσουμε κάτι, να δώσουμε έμφαση (*Εμένα έβρισες;*)
- Ø Θέλουμε να ξεχωρίσουμε κάτι από τα άλλα, να εκφράσουμε δηλαδή αντίθεση ή αντιδιαστολή (*Εγώ ήμουν μαζί σου και όχι ο Γιάννης*)
- Ø Συνοδεύουν απλές προθέσεις (*για μένα, από αυτόν, μ' εσάς κ.λπ.*)
- Ø Συνοδεύουν ένα ουσιαστικό σε παράθεση προς αυτό (*Εμείς οι νέοι ζούμε το σήμερα*)
- Ø Χρησιμοποιούνται για να συνδέσουν παρατακτικά με ονόματα (*Ο Κώστας και εγώ καθυστερήσαμε να μπούμε στην τάξη*)

Επιπροσθέτως, συντακτικά στην προτασιακή δομή, μπορεί να επιτελέσουν τις εξής λειτουργίες:

- Ø Υποκείμενο ρήματος σε πτώση ονομαστική (*Εγώ φώναξα*)
- Ø Αντικείμενο ρήματος, άμεσο σε πτώση αιτιατική (*Εσένα μόνο αγαπώ*), ή έμμεσο σε πτώση γενική ή με πρόθεση (*Η μητέρα μου έριξε την ευθύνη σ' εμένα*)
- Ø Σε παράθεση προς κάποιο ουσιαστικό (*Εμείς οι νέοι είμαστε παρορμητικοί*)
- Ø Σαν συμπλήρωμα πρόθεσης (*Ηρθε για σένα*)

Έχει ενδιαφέρον να αναφέρουμε πως, ειδικότερα στην Ελληνική, οι ισχυροί τύποι των προσωπικών αντωνυμιών είναι ομόφωνοι με τα δεικτικά (π.χ. *Αυτός έφυγε.* – προσωπική αντωνυμία, *Αυτός ο άνθρωπος* – δεικτικό).

Οι *αδύνατοι* τύποι της προσωπικής αντωνυμίας ονομάζονται και «κλιτικά» ή «κλιτικές αντωνυμίες» και είναι μία απ' τις δύο γραμματικές

δομές με τις οποίες θα ασχοληθούμε στην παρούσα μελέτη. Στην ελληνική, οι αδύνατοι τύποι της προσωπικής αντωνυμίας εμφανίζονται μόνο σε γενική και αιτιατική πτώση.

Επιλέγουμε να χρησιμοποιήσουμε κλιτικές αντωνυμίες όταν:

- Ø Θέλουμε να υποκαταστήσουμε κάποια λέξη (ονοματικό σύνολο) που έχει προαναφερθεί (- *Το έκλεισες το παράθυρο;* - *Ναι, το έκλεισα*), ώστε να αποφευχθεί η άσκοπη και κουραστική επανάληψη των λέξεων αυτών που εμποδίζουν και την ομαλή ροή του λόγου
- Ø Θέλουμε να αποδώσουμε μια γενική προσδιοριστική σε κάποιο ονοματικό σύνολο (γενική κτητική, υποκειμενική ή αντικειμενική), π.χ. «*Πήγα στο σπίτι μου / Θαύμασε τα κατορθώματά μας / Η κίνηση αυτή ήταν η καταστροφή του*»)
- Ø Παρατηρείται το φαινόμενο της αντωνυμικής επανάληψης (*Την πόρτα την έκλεισες;*)
- Ø Συνοδεύουν επιρρήματα (*πάνω μου, πίσω σου, δίπλα μας κ.λπ.*). Αυτό δεν ισχύει όταν μετά το επίρρημα ακολουθεί πρόθεση και μετά η αντωνυμία (*πάνω από εμένα, πίσω από εσένα κ.λπ.*).

Συντακτικά μπορούν να λειτουργήσουν μέσα στην πρόταση ως:

- Ø Αντικείμενο, άμεσο σε πτώση αιτιατική (*Πάρε με μαζί σου!*), ή έμμεσο σε πτώση γενική (*Μου έδειξε το δρόμο*) ή και άμεσο και έμμεσο στην ίδια πρόταση (*Θα πάρω ένα τριαντάφυλλο και θα της το προσφέρω*)
- Ø Γενική προσδιοριστική ενός ουσιαστικού, που δηλώνει τον κτήτορα (γενική κτητική), π.χ. «*Δανείστηκε το κινητό μου*», το δράστη μιας

ενέργειας που δηλώνει το ουσιαστικό (γενική υποκειμενική), π.χ. «Ο διαιτητής αντέδρασε αμέσως και το σφύριγμά του σταμάτησε τη φάση» ή τον αποδέκτη μιας ενέργειας (γενική αντικειμενική), π.χ. «Η νίκη είναι γλυκιά και ο πόθος της ακόμη πιο έντονος»

- Ø Γενική που εξαρτάται από επίρρημα (Έλα πίσω μου)
- Ø Αντωνυμική επανάληψη, επανάληψη δηλαδή του αντικειμένου ενός ρήματος (Την πόρτα την έκλεισες;)

Ιστορικά, οι κλιτικές αντωνυμίες εμφανίστηκαν ως οριστικά άρθρα στις ονοματικές προτάσεις και εξελίχτηκαν σε λέξεις αναφοράς ως προς έναν ονοματικό τύπο, ως προς ολόκληρη πρόταση ή και ως προς ένα σύνολο προτάσεων (E. Benveniste, 1957).

Η βασική διαφορά ανάμεσα στους δυνατούς και αδύνατους τύπους των προσωπικών αντωνυμιών, είναι πως οι δεύτερες αν και χρησιμοποιούνται συχνότερα μέσα στο λόγο δεν μπορούν να σταθούν μόνες τους μέσα στην προτασιακή δομή (Tsimpli & Stavrakaki, 1999).

2. ΤΟ ΟΡΙΣΤΙΚΟ ΑΡΘΡΟ

Το άρθρο είναι ένα μικρό, κλιτό μέρος του λόγου το οποίο προηγείται του ουσιαστικού και του προσδίδει τη σημασία του οριστικού ή του μη οριστικού δηλαδή του συγκεκριμένου ή μη συγκεκριμένου. Επομένως, το άρθρο δηλώνει την αναφορά (π.χ. Το τηλέφωνο χτυπάει). Επίσης, μεταξύ του άρθρου και του ουσιαστικού μπορούν να παρεμβληθούν επίθετα ή αντωνυμίες με επιθετική σημασία (π.χ. Κοίτα αυτό το μεγάλο σκυλί). Μερικές φορές το άρθρο προηγείται και άλλων μερών του λόγου, τα οποία όμως λειτουργούν ως ουσιαστικά (π.χ. Ακούει τα ίδια και τα ίδια).

Το άρθρο πρέπει να συμφωνεί με τη ονοματική φράση που συνοδεύει σε γένος, αριθμό και πτώση.

Η Νέα Ελληνική διαθέτει δυο άρθρα, ένα οριστικό και ένα αόριστο. Το αόριστο άρθρο είναι το *ένας, μία/μια, ένα* και χρησιμοποιείται στο λόγο όταν αναφερόμαστε σε κάτι (πρόσωπο, ζώο, πράγμα, έννοια) που δεν είναι γνωστό ή αναγνωρίσιμο από τα άτομα που συμμετέχουν στην επικοινωνία (π.χ. *Χθες αγόρασα μια τσάντα*). Επίσης χρησιμοποιείται όταν θέλουμε να δηλώσουμε έμφαση (π.χ. *Ένας* καθηγητής και δεν το ξέρει αυτό!). Το αόριστο άρθρο, δεν διαθέτει πληθυντικό αριθμό και δεν έχει κλιτική.

Το οριστικό άρθρο είναι το *ο, η, το* και προέρχεται από τη δεικτική αντωνυμία *αυτός-ή-ό* (Tzartanos, 1946).

Δηλώνει οριστική αναφορά και το χρησιμοποιούμε:

- α.** Όταν αναφερόμαστε σε κάτι, που γνωρίζει ο ακροατής/αναγνώστης, είτε από την εμπειρία του, αποτελούν δηλαδή κοινή για όλους γνώση (π.χ. «Ο Χρήστος σήκωσε *το* τηλέφωνο») είτε από κάποια αναφορά που έχει προηγηθεί γι' αυτό (π.χ. «Ο Χρήστος μού έκανε δώρο *ένα* ηλεκτρονικό παιχνίδι και *ένα* καινούργιο κινητό τηλέφωνο, αλλά *το* τηλέφωνο *το* έδωσα στην αδελφή μου») ή όταν αναφερόμαστε σε στοιχεία ή φαινόμενα που είναι ή θεωρούνται μοναδικά (π.χ. « Η *σελήνη* φωτίζεται από *τον* ήλιο») ή όταν αναφερόμαστε σε ονοματικά σύνολα που ακολουθούνται από κάποιον προσδιορισμό που τα καθορίζει με σχετική ακρίβεια (π.χ. «Ο κύριος με *το* *καπέλο* *ρώτησε*»)
- β.** Όταν αναφερόμαστε σε κάτι που είναι «αντιπρόσωπος» του είδους (π.χ. «Το *λιοντάρι* είναι ο βασιλιάς των ζώων») ή αναφερόμαστε στα μέλη ενός συνόλου (π.χ. «*Ο* σκύλος είναι πιστός φίλος του ανθρώπου»)

- γ. Σε ποσοτικές φράσεις (π.χ. «*Το ένα δεύτερο των μαθητών θέλει να πάμε αύριο εκδρομή*»)
- δ. Για να δώσουμε έμφαση (κυρίως στον προφορικό λόγο και στις εφημερίδες) (π.χ. «*Μιλάμε για τον τραγουδιστή*»)
- ε. Σε ελλειπτικές επιφωνηματικές προτάσεις με υποτιμητικό περιεχόμενο (π.χ. «*Τον παλιάνθρωπο! Έκανε τόσο κακό!*»)
- στ. Μπροστά από τα κύρια ονόματα, τα οποία έχουν πάντα οριστική αναφορά (π.χ. «*Ο Γιάννης είναι φίλος μου*»)

Το οριστικό άρθρο παρουσιάζει τύπους και στον ενικό και στον πληθυντικό αριθμό και δεν έχει κλιτική. Τέλος, η απουσία του οριστικού άρθρου στον πληθυντικό αριθμό προσδίδει, έναν παρόμοιο με το αόριστο άρθρο, αοριστολογικό χαρακτήρα στο ουσιαστικό (π.χ. *Ήρθαν τουρίστες στην πόλη μας*).

ΠΙΝΑΚΑΣ 1.5.: ΤΟ ΟΡΙΣΤΙΚΟ ΑΡΘΡΟ

ΕΝΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ	Αρσ . Θηλ. Ουδ.			Αρσ . Θηλ. Ουδ.			ΠΛΗΘ. ΑΡΙΘΜΟΣ
	Αρσ .	Θηλ.	Ουδ.	Αρσ .	Θηλ.	Ουδ.	
Ονομ.	ο	η	το	Ονομ.	οι	οι	τα
Γεν.	του	της	του	Γεν.	των	των	των
Αιτ.	το(ν)	τη(ν)	το	Αιτ.	τους	τις	τα

3. ΣΥΣΧΕΤΙΣΜΟΣ ΟΡΙΣΤΙΚΟΥ ΑΡΘΡΟΥ ΚΑΙ ΚΛΙΤΙΚΩΝ ΑΝΤΩΝΥΜΙΩΝ

Ιστορικά, οι κλιτικές αντωνυμίες εμφανίστηκαν ως οριστικά άρθρα στις ονοματικές προτάσεις και εξελίχτηκαν σε λέξεις αναφοράς ως προς έναν ονοματικό τύπο, ως προς ολόκληρη πρόταση ή και ως προς ένα σύνολο προτάσεων (E. Benveniste, 1957).

Τα οριστικά άρθρα και οι έμμεσες κλιτικές αντωνυμίες στο γ' πρόσωπο, ανήκουν στην ίδια κατηγορία και στη Νέα Ελληνική γλώσσα μοιράζονται τις ίδιες μορφοφωнологικές ιδιότητες. Πιο συγκεκριμένα και τα δυο είναι κλιτά, διαθέτουν αριθμό, γένος και πτώση και είναι ομόφωνα. Αν και οι δυο κατηγορίες είναι ονοματικές στη φύση τους, τα οριστικά άρθρα προηγούνται ονοματικών φράσεων (ουσιαστικών ή και επιθέτων), ενώ οι κλιτικές αντωνυμίες προηγούνται ή έπονται ρήματος. Σημασιολογικά, μπορούν να λειτουργήσουν συμπληρωματικά.

Όσον αφορά στην κατάκτηση των δομών αυτών από τα παιδιά, θα μπορούσε κάποιος με τη πρώτη ματιά να θεωρήσει πως θα έχουν κοινό ρυθμό και ηλικία κατάκτησης, ακόμα και παρόμοια ελλείμματα σε περιπτώσεις διαταραχών εξ' αιτίας των κοινών τους χαρακτηριστικών: είναι και οι δυο λειτουργικές κατηγορίες με το ίδιο φωнологικό φορτίο. Μάλιστα, κάτι τέτοιο θα συμφωνούσε με τη θεωρία του Leonard, σύμφωνα με την οποία τα παιδιά με Ειδική Γλωσσική Διαταραχή (SLI) παρουσιάζουν δυσκολίες στη διάκριση μορφημάτων με χαμηλό φωнологικό φορτίο (όπως είναι σ' αυτήν την περίπτωση οι συγκεκριμένες λειτουργικές κατηγορίες) (Leonard, 1992). Επομένως, το γεγονός ότι οι κλιτικές αντωνυμίες και το ομόφωνο οριστικό άρθρο έχουν το ίδιο φωнологικό φορτίο, θα μπορούσε να σημαίνει πως θα παρουσιάζουν και τον ίδιο βαθμό προβλημάτων. Δεδομένης, όμως, της διαφορετικότητας που εμφανίζουν οι παράγοντες που ελέγχουν τη χρήση

των οριστικών άρθρων και των έμμεσων κλιτικών αντωνυμιών αναμένεται ένα διαφορετικό μοτίβο τόσο στην κατάκτησή τους (Marinis, 2002) όσο και στα ελλείμματα που μπορεί να παρουσιάσουν.

4. ΣΧΕΤΙΖΟΜΕΝΕΣ ΕΡΕΥΝΕΣ

4.1. The Acquisition of Definite Articles and Accusative Clitic Objects, Marinis, 2002

Ο Marinis (2002) μελέτησε την κατάκτηση των οριστικών άρθρων και των έμμεσων κλιτικών αντωνυμιών σε πέντε ελληνόπουλα ηλικίας 1;7 – 2;9 με φυσιολογική γλωσσική ανάπτυξη. Τα δεδομένα της μελέτης προέκυψαν από δύο σώματα δεδομένων κατά τον αυθόρμητο λόγο των παιδιών, το Stephany Corpus από το CHILDES database και το Christofidou Corpus, το οποίο αποτελείται από ηχογραφήσεις πέντε μονόγλωσσων ελληνόπουλων.

Οριστικό Άρθρο

Τα αποτελέσματα της έρευνας έδειξαν ότι τα τέσσερα από τα πέντε παιδιά χρησιμοποιούσαν οριστικά άρθρα από την πρώτη κιόλας ηχογράφηση. Μόνο ένα υποκείμενο της μελέτης, ο Χρήστος (1;7 ετών) δεν χρησιμοποιούσε καθόλου οριστικά άρθρα μέχρι την ηλικία των 1;8 ετών που πρωτοεμφανίστηκαν στον λόγο του. Ωστόσο όλα τα υποκείμενα χρειάστηκαν μεγαλύτερο χρονικό διάστημα για να κατακτήσουν πλήρως τα οριστικά άρθρα, σε σχέση με τις έμμεσες κλιτικές αντωνυμίες. Και σε αυτήν την περίπτωση, ο Χρήστος χρειάστηκε περισσότερο χρόνο για να κατακτήσει πλήρως τα οριστικά

άρθρα, φτάνοντας έτσι την ηλικία των 2;6 ετών (90% χρήση οριστικού άρθρου).

Έμμεσες Κλιτικές Αντωνυμίες

Τα αποτελέσματα της κατάκτησης των έμμεσων κλιτικών αντωνυμιών με την πρώτη ματιά φαίνονται περίπου ίδια με αυτά της κατάκτησης των οριστικών άρθρων. Δηλαδή, τα τέσσερα από τα πέντε υποκείμενα χρησιμοποιούσαν έμμεσες κλιτικές αντωνυμίες από την πρώτη κιόλας ηχογράφιση, ενώ ο Χρήστος έκανε χρήση των έμμεσων κλιτικών αντωνυμιών από την ηλικία των 2;1 ετών και μετά. Οι ουσιαστικές διαφορές που εμφανίζονταν στα αποτελέσματα αυτής της μελέτης είναι πρώτον, ότι ο Χρήστος εμφάνισε τις έμμεσες κλιτικές αντωνυμίες στον λόγο του έξι μήνες μετά την εμφάνιση των οριστικών άρθρων. Δεύτερον, οι έμμεσες κλιτικές αντωνυμίες φάνηκε να κατακτώνται πλήρως νωρίτερα από τα οριστικά άρθρα. Τέλος, όλα τα παιδιά έκαναν σωστότερη χρήση των έμμεσων κλιτικών αντωνυμιών συγκριτικά με τα οριστικά άρθρα.

Καταλήγοντας η μελέτη του Marinis (2002) φτάνει στο συμπέρασμα ότι αν και το οριστικό άρθρο και οι έμμεσες κλιτικές αντωνυμίες μοιράζονται τα ίδια μορφοφωολογικά χαρακτηριστικά, υπάρχουν σημαντικές διαφορές στην κατάκτηση τους από τα παιδιά. Οι έμμεσες κλιτικές αντωνυμίες εμφανίζονται λίγο αργότερα σε σχέση με τα οριστικά άρθρα, πιθανόν λόγω της σχέσης τους με το ρηματικό σύστημα, αλλά κατακτώνται πλήρως πιο γρήγορα. Το τελευταίο φαίνεται να οφείλεται στην πολυπλοκότητα των σημασιολογικών και συντακτικών παραγόντων που περιλαμβάνονται στην χρήση των οριστικών άρθρων.

4.2. The effects of a morphosyntactic deficit in the determiner system: The case of a Greek SLI child, Tsimpli & Staurakaki, 1999

Νωρίτερα από την μελέτη του Marinis (2002) πάνω στην κατάκτηση των κλιτικών αντωνυμιών και των οριστικών άρθρων σε φυσιολογικά αναπτυσσόμενα παιδιά, οι Tsimpli και Staurakaki(1999), είχαν μελετήσει την περίπτωση ενός μονόγλωσσου ελληνόπουλου με Ειδική Γλωσσική Διαταραχή (SLI) ,της Εύας, ηλικίας 5;6 ετών.

Ο σκοπός της μελέτης, ήταν:

A) Να παρουσιάσει και να αναλύσει δεδομένα της Ειδικής Γλωσσικής Διαταραχής (SLI) που επικεντρώνονται στη χρήση D-στοιχείων στο γραμματικό σύστημα του παιδιού: το οριστικό άρθρο, οι έμμεσες κλιτικές αντωνυμίες και η ερωτηματική λέξη *τι*.

B) Να δείξει ότι υπάρχει μια σαφής συσχέτιση στα λάθη που περιλαμβάνουν τους υπό μελέτη προσδιοριστικούς δείκτες και ότι αυτό οφείλεται σε ένα έλλειμμα στο σύστημα (determiner system) το οποίο, σε ενήλικη μορφή, αναπαριστά τα ανώτερα μορφήματα από την άποψη της ίδιας λειτουργικής κατηγορίας D.

Γ) Να παράσχει περισσότερα στοιχεία για την καθυστέρηση στην ανάπτυξη των έμμεσων κλιτικών αντωνυμιών σχετικά με τη συμφωνία Υποκειμένου(ή κλιτικών) δείχνοντας ότι ένα παρόμοιο μοτίβο επιβεβαιώνεται στην περίπτωση αυτού του παιδιού με Ειδική Γλωσσική Διαταραχή.

Η Εύα πληρούσε όλα τα κριτήρια που πρέπει να παρουσιάζει ένα παιδί με ΕΓΔ και είχε μπει σε πρόγραμμα θεραπείας τρεις μήνες πριν την έναρξη της μελέτης. Το γλωσσικό προφίλ της Εύας περιελάμβανε λεξικές δυσκολίες, ιδιαίτερα, προβλήματα ανεύρεσης λέξεων οι οποίες

σχετίζονται με ουσιαστικά και ρήματα που είναι μέρος του λεξικού της. Η απόδοσή της σε Σημασιολογία και Πραγματολογία ήταν εντός φυσιολογικών ορίων. Πραγματοποιήθηκαν 13 συνεδρίες σε μια περίοδο τριών εβδομάδων, κατά τις οποίες ηχογραφήθηκαν 18 ώρες αυθόρμητου λόγου του παιδιού, σε διάφορες επικοινωνιακές καταστάσεις που έλαβαν μέρος ανάμεσα στο παιδί και τον θεραπευτή.

Τα δεδομένα που προέκυψαν μέσα από αυτές τις συνεδρίες αναλύθηκαν ως προς τη χρήση των κλιτικών αντωνυμιών και των οριστικών άρθρων, συμπεριλαμβανομένης ανάλυσης των λανθασμένων χρήσεων ή παραλείψεων. Επίσης, πρέπει να ληφθεί υπόψη πως τα αποτελέσματα συλλέχθηκαν μετά από άμεση επανάληψη και μίμηση του θεραπευτή προς το παιδί.

Παρατηρώντας και εξετάζοντας αναλυτικά την απόδοση της Εύας σε όλες τις υπό εξέταση μορφές καθ' όλη τη διάρκεια της έρευνας η Tsimpli&Stavrakaki εξήγαγαν τα εξής συμπεράσματα:

- i. Η Εύα είχε καλύτερη απόδοση στην παραγωγή της γενικής πτώσης των κλιτικών αντωνυμιών απ' ό,τι στην παραγωγή της αιτιατικής πτώσης.

ΠΙΝΑΚΑΣ 1.6.: ΓΛΩΣΣΙΚΕΣ ΠΑΡΑΓΩΓΕΣ ΑΙΤΙΑΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΤΩΣΗΣ ΚΛΙΤΙΚΩΝ ΑΝΤΩΝΥΜΙΩΝ (ΕΥΑ)

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ	Αιτιατική	Γενική
Σωστές	12 (11,21%)	51 (89,47%)
Λάθος	95 (88,79%)	6 (10,53%)
ΣΥΝΟΛΟ	107	57

- ii. Απέδωσε καλύτερα στην παραγωγή α' και β' προσώπου κλιτικών αντωνυμιών. Στην παραγωγή του γ' προσώπου ,τα αποτελέσματα ήταν ιδιαίτερα χαμηλά.

ΠΙΝΑΚΑΣ 1.7.: ΣΩΣΤΕΣ ΠΑΡΑΓΩΓΕΣ ΚΑΙ ΠΑΡΑΛΕΙΨΕΙΣ ΣΕ Α', Β' ΚΑΙ Γ' ΠΡΟΣΩΠΟ ΤΩΝ ΚΛΙΤΙΚΩΝ ΑΝΤΩΝΥΜΙΩΝ

	ΣΩΣΤΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ	ΠΑΡΑΛΕΙΨΕΙΣ	ΣΥΝΟΛΟ
Α' πρόσωπο	26 (81,25%) ↑↑	6 (18,75%)	32
Β' πρόσωπο	6 (50%) ↑↑	6 (50%)	12
Γ' πρόσωπο	3 (3,49%) ↓↓	83 (96,51)	86

- iii. Όσον αφορά στη χρήση των οριστικών άρθρων από την Εύα, τα αποτελέσματα και εδώ είναι πολύ χαμηλά, χαμηλότερα και από αυτά του αόριστου άρθρου ,στη χρήση του οποίου η Εύα τα πήγε ελαφρώς καλύτερα.

ΠΙΝΑΚΑΣ 1.8.: ΠΑΡΑΓΩΓΕΣ ΟΡΙΣΤΙΚΟΥ ΚΑΙ ΑΟΡΙΣΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ	ΟΡΙΣΤΙΚΟ ΑΡΘΡΟ	ΑΟΡΙΣΤΟ ΑΡΘΡΟ
ΣΩΣΤΕΣ	12 (5,45%)	65 (72,2%)
ΛΑΘΟΣ	208 (94,55%)	25(27,8%)
ΣΥΝΟΛΟ	220	90

- iv. Όσον αφορά στη συντακτική χρήση του οριστικού άρθρου, δηλαδή τη θέση του ως υποκείμενο ή αντικείμενο, φαίνεται πως δεν επηρέασε τα λάθη της Εύας, καθώς και στις δυο περιπτώσεις οι λανθασμένες απαντήσεις καταλάμβαναν το μεγαλύτερο ποσοστό της χρήσης του οριστικού άρθρου.

ΠΙΝΑΚΑΣ 1.9.: ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΟΡΙΣΤΙΚΟΥ ΑΡΘΡΟΥ ΣΕ ΘΕΣΗ ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΟΥ ΚΑΙ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟΥ

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ	ΟΡΙΣΤΙΚΟ ΑΡΘΡΟ	
	ΘΕΣΗ ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΟΥ	ΘΕΣΗ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟΥ
ΣΩΣΤΕΣ	7 (9,22%)	3 (5,56%)
ΛΑΘΟΣ	69 (90,78%)	51(94,44%)
ΣΥΝΟΛΟ	76	54

Συνοψίζοντας, οι Tsimpli & Stavrakaki (1999) σύγκριναν το σύνολο των απαντήσεων(σωστών και λανθασμένων) που αφορούν το γ' πρόσωπο της κλιτικής ανωνυμίας και στο οριστικό άρθρο και κατέληξαν πως τα ποσοστά επιτυχίας και αποτυχίας της χρήσης τους είναι παρόμοια.

ΠΙΝΑΚΑΣ 1.10.: Γ' ΠΡΟΣΩΠΟ ΤΗΣ ΚΛΙΤΙΚΗΣ ΑΝΤΩΝΥΜΙΑΣ ΚΑΙ ΟΡΙΣΤΙΚΟ ΑΡΘΡΟ ΣΤΗΝ ΟΜΙΛΙΑ ΤΗΣ ΕΥΑΣ

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ	ΟΡΙΣΤΙΚΟ ΑΡΘΡΟ	Γ' ΠΡΟΣΩΠΟ
ΣΩΣΤΕΣ	12 (5,45%)	3 (3,49%)
ΛΑΘΟΣ	208 (94,55%)	83 (96,51)
ΣΥΝΟΛΟ	220	86

Η Εύα, επομένως, φαίνεται να παρουσιάζει ένα γλωσσικό έλλειμμα στις υπό μελέτη κατηγορίες, το οποίο συνδέεται άρρηκτα με το εξασθενημένο γραμματικό σύστημα που διαθέτει.

5. ΛΟΓΟΙ ΔΙΕΞΑΓΩΓΗΣ ΤΗΣ ΠΤΥΧΙΑΚΗΣ

Οι έρευνες που πραγματοποιήθηκαν από τους Marinis (2002) και Tsimpli & Stavrakaki (1999) και αφορούσαν στην ανάπτυξη και κατάκτηση των Έμμεσων Κλιτικών Αντωνυμιών και των Οριστικών Άρθρων σε παιδιά με φυσιολογική ανάπτυξη και σε ένα παιδί με Ειδική Γλωσσική Διαταραχή (SLI) αντίστοιχα, έδωσαν την αφορμή στις συναδέλφους Καραγιάννη Χριστίνα και Μοσχοπούλου Αθανασία για τη διεξαγωγή μιας πτυχιακής εργασίας (Καραγιάννη & Μοσχοπούλου, 2012), η οποία θα μελετούσε την ανάπτυξη των υπό μελέτη γραμματικών δομών σε ένα δείγμα παιδιών με τυπική γλωσσική ανάπτυξη (30 υποκείμενα). Μετά από μελέτη της πτυχιακής αυτής εργασίας, διαπιστώσαμε πως για να υπάρχει μια πιο πλήρης εικόνα για την ανάπτυξη και κατάκτηση των Έμμεσων Κλιτικών Αντωνυμιών και του Οριστικού Άρθρου θα έπρεπε τα αποτελέσματα των ειδικών γλωσσικών δοκιμασιών που χρησιμοποιήθηκαν να συγκριθούν με τη γενική γνωστική και γλωσσική ανάπτυξη των παιδιών.

Για τους παραπάνω λόγους, επιλέξαμε ένα δείγμα 34 παιδιών ηλικίας 4;5-6;5 ετών, στα οποία χορηγήσαμε τις ίδιες δοκιμασίες κατάκτησης έμμεσων κλιτικών αντωνυμιών και οριστικών άρθρων και άλλες τέσσερις δοκιμασίες που αφορούν στο λεξιλόγιο («Δοκιμασία Εκφραστικού Λεξιλογίου»), τις γραμματικές δομές («Δοκιμασία Πληροφοριακής και Γραμματικής Επάρκειας – Εικόνες Δράσης», «Διαγνωστικό Τεστ Γλωσσικής Νοημοσύνης – DVIQ») και τις γενικότερες γνωστικές ικανότητες («Coloured Progressive Matrices – Raven's»).

Το δείγμα, βέβαια, των παιδιών που επιλέξαμε ήταν ελαφρώς μεγαλύτερο σε ηλικία από αυτό τις προηγούμενης πτυχιακής εργασίας λόγω του ότι ξεκινήσαμε την διεξαγωγή της έρευνας το δεύτερο εξάμηνο της φοίτησης των παιδιών στο νηπιαγωγείο, καθιστώντας έτσι αδύνατη την εύρεση παιδιών μικρότερης ηλικίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο:

ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

2.1. ΣΚΟΠΟΣ ΤΗΣ ΠΑΡΟΥΣΑΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

Η παρούσα μελέτη αποτελεί την συνέχεια της πτυχιακής εργασίας: «Κατάκτηση των έμμεσων κλιτικών αντωνυμιών και των ομόφωνων άρθρων της γενικής πτώσης από παιδιά 4-5 ετών με μητρική γλώσσα την Ελληνική» (Καραγιάννη & Μοσχοπούλου, 2012). Σκοπός της παρούσας έρευνας είναι:

- i. Η διεξαγωγή συμπερασμάτων για παιδιά ηλικίας 4;4 έως 6;5, όσον αφορά στην κατάκτηση (παραγωγή και κατανόηση) των Έμμεσων Κλιτικών Αντωνυμιών και της γενικής πτώσης του Οριστικού Άρθρου.
- ii. Η σύγκριση των αποτελεσμάτων αυτών με τη γενική γνωστική και γλωσσική εικόνα του υπό μελέτη δείγματος.
- iii. Τέλος, η σύγκριση των αποτελεσμάτων της παρούσας μελέτης με τα ευρήματα των ερευνών των Tsimpli & Stavrakaki (1999) και Marinis (2002).

2.2. ΤΟ ΔΕΙΓΜΑ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

Το δείγμα της έρευνας, αποτέλεσαν **34 παιδιά προσχολικής ηλικίας**. Η διαδικασία επιλογής του δείγματος προς μελέτη, έγινε με τη συμβολή των εκπαιδευτικών και βάσει των παρακάτω προϋποθέσεων: 1) Οι γονείς και κατ' επέκταση τα παιδιά, να έχουν ως μητρική γλώσσα την ελληνική και να είναι μονόγλωσσοι και 2) να μην υπάρχει διαγνωσμένη διαταραχή Λόγου ή Ομιλίας.

Το δείγμα χωρίστηκε σε δυο ισάριθμα κατανεμημένες ομάδες. Η πρώτη ομάδα (Ομάδα Α') αποτελούνταν από δεκαεπτά (17) παιδιά ηλικίας από 4;4 έως 5;1 ετών και μέσο όρο ηλικίας τα 4;5 έτη και η δεύτερη ομάδα (Ομάδα Β') αποτελούνταν από άλλα δεκαεπτά (17) παιδιά ηλικίας από 5;2 έως 6;5 ετών και μέσο όρο ηλικίας τα 5;9 έτη. Ο μέσος όρος ηλικίας όλου του δείγματος ήταν τα 5;2 έτη. Στην έρευνα συμμετείχαν δεκαπέντε (15) αγόρια και δεκαεννέα (19) κορίτσια από τέσσερα τμήματα δυο δημοσίων νηπιαγωγείων της πόλης της Πάτρας.

2.3. ΕΡΓΑΛΕΙΑ ΕΡΕΥΝΑΣ

Τα εργαλεία που χρησιμοποιήθηκαν στην παρούσα μελέτη, ήταν επτά στο σύνολό τους και μπορούν να χωριστούν σε δύο (2) κατηγορίες. Τα εργαλεία που σχετίζονται με τις υπό εξέταση δομές (3) – Ειδικά Γλωσσικές Εργαλεία και τα εργαλεία που αφορούν το γενικό γλωσσικό και γνωστικό επίπεδο των παιδιών (4) – Γενικά Γλωσσικά και Γνωστικά Εργαλεία.

2.3.1. ΕΙΔΙΚΑ ΓΛΩΣΣΙΚΑ ΕΡΓΑΛΕΙΑ

Αυτή η ομάδα εργαλείων αποτελείται από έγχρωμες εικόνες τα οποίες παρουσιάστηκαν στα παιδιά μέσω ηλεκτρονικού υπολογιστή και ήταν οι εξής:

- (1) **Δοκιμασία παραγωγής της γενικής πτώσης του Οριστικού Άρθρου**
- (2) **Δοκιμασία Παραγωγής Έμμεσων Κλιτικών Αντωνυμιών και**
- (3) **Δοκιμασία Κατανόησης Έμμεσων Κλιτικών Αντωνυμιών**

Οι δοκιμασίες περιείχαν έντυπα καταγραφής των απαντήσεων και έντυπα βαθμολόγησης.

Το παραπάνω πειραματικό υλικό μας δόθηκε από την κ. Αγγελική Ζάχου, Νευρο-Γλωσσολόγο, διδάκτορα του Πανεπιστημίου του Μιλάνου Bicocca.

2.3.2. ΓΕΝΙΚΑ ΓΛΩΣΣΙΚΑ ΚΑΙ ΓΝΩΣΤΙΚΑ ΕΡΓΑΛΕΙΑ

Αυτή η ομάδα εργαλείων αποτελείται από:

(1) **Δοκιμασία Εκφραστικού Λεξιλογίου** (I. Βογινδρούκας, Α. Πρωτόπαπας, Γ. Σιδέρης, Renfrew, 1995) με πενήντα (50) ασπρόμαυρες εικόνες υψηλής και χαμηλής συχνότητας προς κατονομασία,

(2) **Δοκιμασία Πληροφοριακής και Γραμματικής Επάρκειας – Εικόνες Δράσης** (I. Βογινδρούκας, Α. Πρωτόπαπας, Σ. Σταυρακάκη, C. Renfrew, 1997) με 10 έγχρωμες εικόνες,

(3) **Διαγνωστικό Τεστ Γλωσσικής Νοημοσύνης (DVIQ)** (I-M. Τσιμπλή, Σ. Σταυρακάκη) με εικοσιτέσσερις (24) ασπρόμαυρες εικόνες και

(4) **Δοκιμασία Colored Progressive Matrices (Raven's) (RPM)**, η οποία μετρά τις κύριες γνωστικές διεργασίες και την ικανότητα καθαρής σκέψης μέσω τριάντα έξι (36) πολύχρωμων εικόνων.

Όλες οι παραπάνω δοκιμασίες συνοδεύονταν από τα έντυπα καταγραφής των απαντήσεων, καθώς και από έντυπα βαθμολόγησης.

2.4. ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

Κατόπιν γραπτής επιστολής υπογεγραμμένη από την εποπτεύουσα της παρούσας πτυχιακής εργασίας και καθηγήτρια του τμήματος

Λογοθεραπείας, κυρία Αρχόντω Τερζή, επιλέχθηκε με τη βοήθεια των Νηπιαγωγών το δείγμα προς μελέτη. Η διαδικασία χορήγησης των δοκιμασιών, ήταν η ίδια και για τις δύο ομάδες παιδιών.

Οι δοκιμασίες χορηγήθηκαν σε μια αίθουσα ήσυχη, χωρίς θόρυβο, ώστε να εξασφαλιστεί πως δεν θα επηρεαστεί η επίδοση των παιδιών και ο αριθμός των εξεταζόμενων ήταν ένα παιδιά ανά εξεταστή. Αρχικά, δημιουργήθηκε ένα ευχάριστο και ήρεμο κλίμα ανάμεσα στο παιδί και τον εξεταστή, ώστε να επιτευχθούν οι μέγιστες αποδόσεις στις δοκιμασίες. Έπειτα, ο εξεταστής εξηγούσε λεπτομερώς την διαδικασία που επρόκειτο να ακολουθήσει, καθώς και το πότε και με ποιον τρόπο θα συμμετείχε το παιδί, δίνοντάς του παραδείγματα. Λόγω της πολυπλοκότητας κάποιων δοκιμασιών (π.χ Δοκιμασία Raven's, Διαγνωστικό Τεστ Γλωσσικής Νοημοσύνης), η διαδικασία συλλογής των δεδομένων καθυστέρησε, αφού προκειμένου να ολοκληρωθεί η χορήγηση και των επτά δοκιμασιών σε κάθε παιδί, το καθένα από αυτά εξετάστηκε από δυο έως και τρεις φορές.

Σε αυτό συνέβαλε επίσης το ότι το δείγμα προήρχετο από διαφορετικά σχολεία και η μετάβαση από το ένα τμήμα στο άλλο, ήταν χρονοβόρα. Η ολοκλήρωση της κάθε συνάντησης διήρκεσε περίπου 30-40 λεπτά. Στο τέλος, κάθε παιδί έπαιρνε από ένα αυτοκόλλητο απ' τον εξεταστή ως επιβράβευση για την συνεργασία.

2.5. ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΩΝ ΔΟΚΙΜΑΣΙΩΝ

Για να εξάγουμε συμπεράσματα σχετικά με την κατάκτηση των Έμμεσων Κλιτικών Αντωνυμιών και της γενικής πτώσης του Οριστικού Άρθρου χορηγήσαμε στα υποκείμενα τρεις δοκιμασίες. Μία για την παραγωγή της γενικής πτώσης του Οριστικού Άρθρου, μία για την παραγωγή των

Έμμεσων Κλιτικών Αντωνυμιών και μία για την κατανόηση των έμμεσων κλιτικών αντωνυμιών. Επιπλέον χορηγήσαμε και τέσσερις δοκιμασίες, με τις οποίες εξετάσαμε το γενικό γλωσσικό και γνωστικό επίπεδο των παιδιών αυτών. Συγκεκριμένα, χορηγήσαμε μια δοκιμασία εκφραστικού λεξιλογίου, μία δοκιμασία γραμματικής και πληροφοριακής επάρκειας, ένα διαγνωστικό τεστ γλωσσικής νοημοσύνης και τέλος, μια δοκιμασία η οποία μετρά τις κύριες γνωστικές διεργασίες και την ικανότητα καθαρής σκέψης.

2.5.1. ΕΙΔΙΚΕΣ ΓΛΩΣΣΙΚΕΣ ΔΟΚΙΜΑΣΙΕΣ

(1) «Δοκιμασία παραγωγής της γενικής πτώσης του Οριστικού Άρθρου»

Η δοκιμασία που εξετάζει την παραγωγή της γενικής πτώσης του Οριστικού Άρθρου (Αγγελική Ζάχου και Maria Teresa Guasti) έχει την εξής δομή: Παρουσιάζονται στο παιδί 12 εικόνες (6 αρσενικά και 6 θηλυκά ουσιαστικά) και 3 fillers , εικόνες δηλαδή ανεξάρτητες από τη δοκιμασία που σκοπό έχουν να διατηρήσουν το ενδιαφέρον του παιδιού. Η δοκιμασία χορηγήθηκε με τη βοήθεια παρουσίασης οπτικού και ακουστικού υλικού μέσω ηλεκτρονικού υπολογιστή. Η κάθε εικόνα συνοδεύεται από μία ερώτηση (1) που σκοπό έχει την εκμείευση του οριστικού άρθρου σε γενική πτώση (2).

Παράδειγμα

(1) “Τίνος είναι το κουδουνάκι;”

(2) “Της αγελάδας.”

Πριν την έναρξη της δοκιμασίας χρησιμοποιήθηκαν δύο παραδείγματα, τα οποία δεν λήφθηκαν υπόψη στα αποτελέσματα για να σιγουρευτούμε ότι το παιδί είχε κατανοήσει την δοκιμασία.

Οι απαντήσεις των παιδιών σημειώνονταν στα αντίστοιχα έντυπα που περιέχονταν στη δοκιμασία και στο τέλος βγάζαμε το συνολικό σκορ.

(2) «Δοκιμασία Παραγωγής Έμμεσων Κλιτικών Αντωνυμιών»

Η δοκιμασία παραγωγής έμμεσων κλιτικών αντωνυμιών που αναπτύχθηκε από τις Αγγελική Ζάχου και Maria Teresa Guasti αποτελείται από 12 εικόνες που σκοπεύουν στην εκμαίευση των αντωνυμιών από τα παιδιά (6 αρσενικές και 6 θηλυκές αντωνυμίες - στόχους) και 11 fillers. Η διαδικασία είχε ως εξής: παρουσιάζαμε στο παιδί τις εικόνες με τη σειρά και κάθε εικόνα συνοδευόταν από δύο προτάσεις, μία κατάφαση (1) που δήλωνε τι διαδραματίζεται στην εικόνα και μια ερώτηση (2) στην οποία έπρεπε το παιδί να απαντήσει χρησιμοποιώντας την κατάλληλη έμμεση κλιτική αντωνυμία (3).

Παράδειγμα

(1) “Η αγελάδα λέει ένα παραμύθι στο γάιδαρο.”

(2) “Τι κάνει η αγελάδα στον γάιδαρο;”

(3) “**Του** λέει ένα παραμύθι.”

Και εδώ το παιδί “προπονείται” με τέσσερις εισαγωγικές εικόνες.

(3) «Δοκιμασία Κατανόησης Έμμεσων Κλιτικών Αντωνυμιών»

Η Δοκιμασία Κατανόησης Έμμεσων Κλιτικών Αντωνυμιών που δημιουργήθηκε από τις Αγγελική Ζάχου και Maria Teresa Guasti αποτελείται από 12 εικόνες (6 αρσενικές κλιτικές αντωνυμίες και 6 θηλυκές) και 5 fillers. Σ' αυτή τη δοκιμασία δείχνεται στο υποκείμενο ένα φύλλο παρουσίασης, το οποίο περιλαμβάνει 4 εικόνες. Στη συνέχεια παρουσιάζεται μία πρόταση (1) στο παιδί και πρέπει να δείξει ποια από τις τέσσερις εικόνες (2) αντιστοιχεί στην πρόταση που μόλις άκουσε.

Στο παρακάτω παράδειγμα έχουμε σημειώσει με έντονη γραμματοσειρά τη σωστή απάντηση.

Παράδειγμα

(1) “Σε αυτή την ιστορία είναι ένας λύκος και η κότα **του** ρίχνει τα αβγά.”

(2) α. Ο λύκος ρίχνει τα αβγά στην κότα.

β. Η κότα ρίχνει αβγά.

γ. Ο λύκος ρίχνει αβγά.

δ. **Η κότα ρίχνει τα αβγά στο λύκο.**

Πριν την έναρξη της δοκιμασίας υπάρχουν δύο προτάσεις για να κατανοήσει το υποκείμενο τη δοκιμασία (training).

Οι παραπάνω τρεις δοκιμασίες αποτελούν τα βασικά εργαλεία της έρευνας που πραγματοποιήθηκε. Στη συνέχεια θα αναλύσουμε τις υπόλοιπες τέσσερις δοκιμασίες που χορηγήθηκαν και είχαν σκοπό να καθοριστεί το βασικό γλωσσικό και γνωστικό επίπεδο του δείγματος.

2.5.2. ΓΕΝΙΚΕΣ ΓΛΩΣΣΙΚΕΣ ΚΑΙ ΓΝΩΣΤΙΚΕΣ ΔΟΚΙΜΑΣΙΕΣ

(1) «Δοκιμασία Εκφραστικού Λεξιλογίου»

Η Δοκιμασία Εκφραστικού Λεξιλογίου των Ι. Βογινδρούκα, Α. Πρωτόπαπα και Γ. Σιδερίδη αποτελεί την ελληνική έκδοση του Word Finding Vocabulary Test (Renfrew, 1995). Αποτελείται από 50 εικόνες που απεικονίζουν ουσιαστικά. Οι έννοιες που απεικονίζονται προέρχονται από καθημερινά αντικείμενα, γνωστές κατηγορίες αντικειμένων και έννοιες από παιδικά παραμύθια και παιδικά τηλεοπτικά προγράμματα. Ο εξεταστής δείχνει μία-μία τις εικόνες στο παιδί και του

ζητάει να τις κατονομάσει ρωτώντας το συνήθως “Τι είναι αυτό;” (1), (2). Το συγκεκριμένο εργαλείο είναι ιδιαίτερα εύχρηστο και γρήγορο στη χορήγηση του και μπορεί να μας δώσει γρήγορα και έγκυρα αποτελέσματα για το εκφραστικό λεξιλόγιο που έχει κατακτηθεί και την αναπτυξιακή ηλικία του ατόμου που εξετάζει.

Παράδειγμα

(1) “Τι είναι αυτό;” ..... Η εικόνα δείχνει έναν ανανά.

(2) “Τι είναι αυτό;” ..... Η εικόνα δείχνει λαχανικά.

(2) «Δοκιμασία Γραμματικής και Πληροφοριακής Επάρκειας – Εικόνες Δράσης»

Οι Εικόνες Δράσης – Δοκιμασία Γραμματικής και Πληροφοριακής Επάρκειας αποτελούν τη σταθμισμένη εκδοχή του Action Picture Test (Renfrew, 1997) στην Ελληνική γλώσσα. Η δοκιμασία αυτή δημιουργήθηκε από τη Λογοθεραπεύτρια Catherine Renfrew και μεταφράστηκε και σταθμίστηκε στα Ελληνικά από τους Ι. Βογινδρούκα, Σ. Σταυρακάκη και Α. Πρωτόπαπα. Η συγκεκριμένη δοκιμασία μπορεί να φανεί ιδιαίτερα χρήσιμη καθώς είναι εύκολη και γρήγορη στη χορήγηση της, η βαθμολόγηση γίνεται με απλά αντικειμενικά κριτήρια και μέσα σε αυτό το σύντομο χρονικό διάστημα που διαρκεί ο κλινικός μπορεί να έχει έγκυρα αποτελέσματα για τη γραμματική και πληροφοριακή επάρκεια του παιδιού που εξετάστηκε.

Η δοκιμασία αποτελείται από 10 έγχρωμες εικόνες, οι οποίες παρουσιάζουν διάφορες καθημερινές καταστάσεις (1). Ο εξεταστής χρησιμοποιεί ερωτήσεις (2), που είναι συγκεκριμένες για κάθε εικόνα, ώστε να εκμαιεύσει από το παιδί μια απάντηση (3), την οποία και

καταγράφει στο αντίστοιχο έντυπο με σκοπό τη βαθμολόγησή της σύμφωνα με τους πίνακες βαθμολόγησης της δοκιμασίας.

Παράδειγμα

(1) Στην εικόνα φαίνεται ένα κορίτσι που έπεσε από τις σκάλες και έσπασε τα γυαλιά της.

(2) “Τι έπαθε το κορίτσι;”

(3) Η πιο κατάλληλη απάντηση είναι: “Έπεσε και έσπασε τα γυαλιά της.”

Η βαθμολόγηση στηρίζεται στην αξιολόγηση δύο διαδικασιών, αφενός στη χρήση εννοιών για μεταβίβαση πληροφοριών, για την αξιολόγηση της πληροφοριακής επάρκειας και αφετέρου στην ορθή χρήση της γραμματικής, για την αξιολόγηση της γραμματικής επάρκειας του παιδιού.

(3) «Διαγνωστικό Τεστ Γλωσσικής Νοημοσύνης (DVIQ)»

Το Διαγνωστικό Τεστ Γλωσσικής Νοημοσύνης (DVIQ) για παιδιά προσχολικής και σχολικής ηλικίας (Σταυρακάκη & Τσιμπλή, 2000), εξετάζει τους τομείς της κατανόησης και της παραγωγής καθώς και την ανάκληση συντακτικών δομών. Πιο συγκεκριμένα, στον τομέα της παραγωγής, εξετάζει το Λεξιλόγιο και την Μορφολογία-Σύνταξη, ενώ στον τομέα της κατανόησης εξετάζει τις μεταγλωσσικές έννοιες και την Μορφολογία-Σύνταξη. Στην παρούσα έρευνα χορηγήθηκε σαν ερευνητικό εργαλείο μόνο η παραγωγή Μορφολογίας και Σύνταξης. Η διαδικασία χορήγησης είναι εύκολη, αν και κάπως χρονοβόρα.

Η παρούσα δοκιμασία, αποτελείται από 24 ζευγάρια εικόνων. Ο εξεταστής αρχικά δείχνει την μια εικόνα στο παιδί, περιγράφοντάς του με μια πρόταση (1) τι διαδραματίζεται σ’ αυτήν (η οποία λειτουργεί σαν βοήθημα για την δεύτερη). Έπειτα του δείχνει την εικόνα του ζευγαριού ξεκινώντας την πρόταση και σταματά την παραγωγή (2) όταν θέλει να

ακούσει την λέξη ή φράση στόχο απ' το παιδί. Σκοπός λοιπόν, είναι το παιδί να συμπληρώσει τις προτάσεις με την κατάλληλη λέξη ή φράση (3). Ωστόσο, σε κάποιες προτάσεις οι πιθανές σωστές απαντήσεις μπορεί να είναι περισσότερες από μια (4). Οι προτάσεις που χρησιμοποιεί ο εξεταστής είναι συγκεκριμένες και βρίσκονται στο έντυπο καταγραφής των απαντήσεων.

Η βαθμολόγηση γίνεται απ' ευθείας πάνω στο έντυπο καταγραφής των απαντήσεων δίπλα από κάθε πρόταση και εξαρτάται απ' το αν το παιδί απάντησε σωστά που τότε κυκλώνουμε το 1, αν απάντησε λάθος το 0 και αν δεν απάντησε τίποτα, κυκλώνουμε το ΚΑ. Στο τέλος, προσθέτουμε το σύνολο και το καταγράφουμε στο πίσω μέρος της σελίδας.

Παράδειγμα

- (1) Αυτό το κορίτσι διαβάζει.
- (2) Αυτά τα κορίτσια...
- (3) ...χορεύουν
- (4) α) χορεύουν
β) τα παίρνουν αγκαλιά

(4) «Coloured Progressive Matrices(Raven's) (RPM)»

Η συγκεκριμένη συστοιχία είναι μία μη λεκτική δοκιμασία, η οποία τυπικά, χρησιμοποιείται σε εκπαιδευτικά πλαίσια, σε παιδιά ηλικίας από 5 ετών (στην δική μας έρευνα, βέβαια, το χρησιμοποιήσαμε και στα παιδιά κάτω των 5 ετών). Έχει δημιουργηθεί για να μετράει την ικανότητα εκλογίκευσης των εξεταζόμενων ή το συστατικό του Spearman g (component of Spearman's g), στο οποίο συχνά αναφερόμαστε και ως γενική νοημοσύνη. Το τεστ περιλαμβάνει τρία σετ

εικόνων (A, AB, B) με 12 εικόνες έκαστο. Σε κάθε εικόνα, ζητείται από το υποκείμενο να αναγνωρίσει το στοιχείο που λείπει και αν προστεθεί στην εικόνα, την ολοκληρώνει.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο:

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΕΡΕΥΝΑΣ

Στο παρόν κεφάλαιο, θα παρουσιαστούν και θα αναλυθούν λεπτομερώς τα αποτελέσματα που προέκυψαν μέσω της χορήγησης των δοκιμασιών της έρευνας. Όπως αναφέρθηκε και παραπάνω, το δείγμα αποτέλεσαν 34 συνολικά παιδιά, δεκαπέντε (15) αγόρια και δεκαεννέα (19) κορίτσια. Το δείγμα χωρίστηκε σε δυο ομάδες των δεκαεπτά (17) ατόμων.

Στους πίνακες του 3^{ου} κεφαλαίου, θα παρουσιαστούν ενδεικτικά κάποια από τα αποτελέσματα των υποκειμένων έτσι ώστε να μπορέσει να γίνει αντιληπτό όλο το φάσμα των αποτελεσμάτων και των βαθμολογιών που σημείωσαν τα παιδιά σε όλες τις δοκιμασίες.

3.1. ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΕΡΕΥΝΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ Α' ΟΜΑΔΑ (4;4-5;1)

Η ομάδα Α' περιελάμβανε εννέα (9) αγόρια και οκτώ (8) κορίτσια ηλικίας από 4;4 έως 5;1 ετών και μέσο όρο ηλικίας τα 4;5 έτη.

3.1.1. ΔΟΚΙΜΑΣΙΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΤΗΣ ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΤΩΣΗΣ ΤΟΥ ΟΡΙΣΤΙΚΟΥ ΑΡΘΡΟΥ

Στον παρακάτω πίνακα φαίνεται αναλυτικά ο αριθμός των σωστών απαντήσεων για κάθε παιδί της Α' Ομάδας στην Δοκιμασία Παραγωγής της Γενικής Πτώσης του Οριστικού Άρθρου (Πίνακας 3.1).

ΠΙΝΑΚΑΣ 3.1.: ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΤΗΣ ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΤΩΣΗΣ ΤΟΥ ΟΡΙΣΤΙΚΟΥ ΑΡΘΡΟΥ – ΣΩΣΤΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

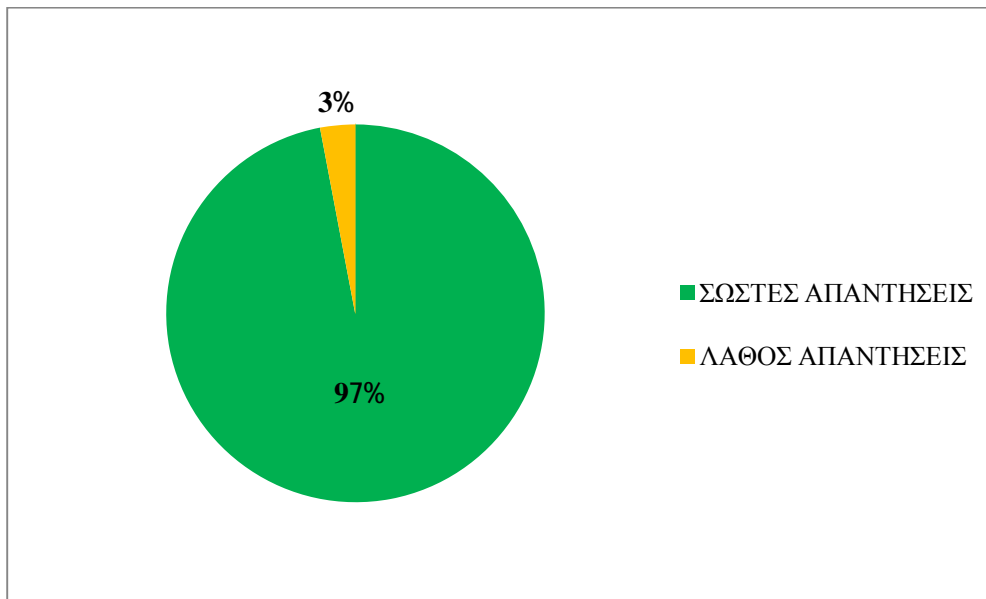
ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΑ	ΣΩΣΤΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ	ΠΟΣΟΣΤΟ ΣΩΣΤΩΝ ΑΠΑΝΤΗΣΕΩΝ
1.Χρήστος	12/12	100%
2.Νεκτάριος	11/12	92%
3.Ηλιάννα-Ιωάννα	9/12	75%
4.Κων/νος Ν.	10/12	83%
5.Γιώργος	12/12	100%
ΣΥΝΟΛΟ*	198/204	Μ. Ο. 97%

*Το σύνολο και ο μέσος όρος αντιστοιχούν και στα 17 υποκείμενα της Ομάδας Α΄

Από τον παραπάνω πίνακα, προκύπτει πως οι σωστές συνολικά παραγωγές όλων των παιδιών της Ομάδας Α΄ (4;4-5;1 ετών) είναι 198/204.

Για να γίνει πιο κατανοητό μπορούμε να κοιτάξουμε το παρακάτω διάγραμμα (Διάγραμμα 3.1.: Παραγωγή της γενικής πτώσης του Οριστικού Άρθρου).

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 3.1.: ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΤΗΣ ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΤΩΣΗΣ ΤΟΥ ΟΡΙΣΤΙΚΟΥ ΑΡΘΡΟΥ – ΣΩΣΤΕΣ ΚΑΙ ΛΑΘΟΣ ΠΑΡΑΓΩΓΕΣ

Όπως διαπιστώνουμε, η ηλικιακή ομάδα 4;4 - 5;1, η οποία αποτελεί την Α' Ομάδα του δείγματος, σημείωσε ποσοστό σωστών απαντήσεων 97% κάτι που δηλώνει πως τα παιδιά δεν εμφάνισαν δυσκολία κατά την παραγωγή της γενικής πτώσης του οριστικού άρθρου στις δοκιμασίες που τους χορηγήθηκαν. Από τα 17 παιδιά της Ομάδας Α', μόνο τα 3 χρησιμοποίησαν λάθος την γενική πτώση του οριστικού άρθρου. Παρακάτω παρατίθενται σε πίνακα ο αριθμός και η ανάλυση των λαθών (Πίνακας 3.2).

ΠΙΝΑΚΑΣ 3.2.: ΛΑΝΘΑΣΜΕΝΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΔΟΚΙΜΑΣΙΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΤΩΣΗΣ ΟΡΙΣΤΙΚΩΝ ΑΡΘΡΩΝ

ΠΑΡΑΛΕΙΨΕΙΣ	5/6 (83%) ⇒ 1/5 ΑΡΣ. ⇒ 4/5 ΘΗΛ.
ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ (ΛΑΘΗ ΓΕΝΟΥΣ)	1/6 (17%)
ΣΥΝΟΛΟ	6/204 (3%)

Όπως αναφέραμε, μόλις το 3% των απαντήσεων ή αλλιώς 6/204 συνολικές παραγωγές ήταν λανθασμένες. Τα λάθη αυτά αφορούσαν (α) στην παράλειψη του οριστικού άρθρου (5/6, με 4/5 να αφορούν παραλείψεις θηλυκού και το 1/5 να αφορά παράλειψη αρσενικού οριστικού άρθρου) και (β) στην μετατροπή του οριστικού άρθρου από θηλυκό γένος σε αρσενικό (1/6). Παρακάτω παρατίθενται ορισμένα παραδείγματα λανθασμένων απαντήσεων.

∅ **Παράλειψη θηλυκού οριστικού άρθρου**

ΗΧΟΓΡΑΦΗΜΕΝΗ ΦΩΝΗ ΣΤΟΝ Η/Υ: «Τίνος είναι το κουδουνάκι» ;

ΠΑΙΔΙ: «Αγελάδας» (σωστή απάντηση: της αγελάδας).

∅ **Παράλειψη αρσενικού οριστικού άρθρου**

ΗΧΟΓΡΑΦΗΜΕΝΗ ΦΩΝΗ ΣΤΟΝ Η/Υ: «Τίνος είναι το καπέλο» ;

ΠΑΙΔΙ: «Πιγκουίνου» (σωστή απάντηση: του πιγκουίνου).

∅ **Μετατροπή θηλυκού οριστικού άρθρου σε αρσενικό**

ΗΧΟΓΡΑΦΗΜΕΝΗ ΦΩΝΗ ΣΤΟΝ Η/Υ: «Τίνος είναι η μπάλα» ;

ΠΑΙΔΙ: «Του αλεπούς» (σωστή απάντηση: της αλεπούς).

3.1.2. ΔΟΚΙΜΑΣΙΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΕΜΜΕΣΩΝ ΚΛΙΤΙΚΩΝ ΑΝΤΩΝΥΜΙΩΝ

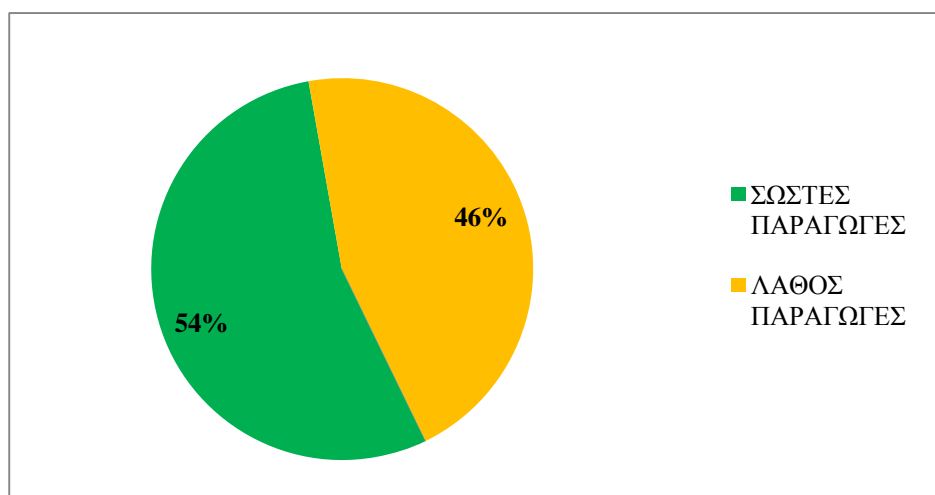
Παρακάτω φαίνονται οι σωστές παραγωγές των παιδιών της Α' Ομάδας στην Δοκιμασία Παραγωγής των Έμμεσων Κλιτικών Αντωνυμιών (Πίνακας 3.3.).

ΠΙΝΑΚΑΣ 3.3.: ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΕΜΜΕΣΩΝ ΚΛΙΤΙΚΩΝ ΑΝΤΩΝΥΜΙΩΝ - ΣΩΣΤΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΑ	ΣΩΣΤΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ	ΠΟΣΟΣΤΟ ΣΩΣΤΩΝ ΑΠΑΝΤΗΣΕΩΝ
1.Χρήστος	11/12	92%
2.Γιώργος	12/12	100%
3.Νεκτάριος	6/12	50%
4.Άγγελος	3/12	25%
5.Θοδωρής	12/12	100%
6.Λευτέρης	8/12	67%
7.Ηλιάνα-Ιωάννα	0/12	0%
8.Ιωάννης	6/12	50%
9.Σταυριάνθη	0/12	0%
10.Νικολίτσα	2/12	17%
ΣΥΝΟΛΟ	111/204	Μ. Ο. 54%

Από τον παραπάνω πίνακα, διαπιστώνουμε ότι το σύνολο των σωστών απαντήσεων της ομάδας Α' στην Δοκιμασία Παραγωγής Έμμεσων Κλιτικών Αντωνυμιών, ήταν μόλις 111/204. Στο Διάγραμμα 3.2. που ακολουθεί, φαίνεται το ποσοστό των σωστών και λανθασμένων απαντήσεων των παιδιών.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 3.2.: ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΕΜΜΕΣΩΝ ΚΛΙΤΙΚΩΝ ΑΝΤΩΝΥΜΙΩΝ – ΣΩΣΤΕΣ & ΛΑΝΘΑΣΜΕΝΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

Το συνολικό ποσοστό των σωστών απαντήσεων είναι 54%, κάτι που δηλώνει πως η Ομάδα Α' συνάντησε δυσκολία στην παραγωγή των έμμεσων κλιτικών αντωνυμιών. Πιο συγκεκριμένα, 2 παιδιά (Ηλιάννα-Ιωάννα, Σταυριάνθη) σκόραραν 0% στην συγκεκριμένη δοκιμασία, ενώ 2 (Γιώργος, Θοδωρής) είχαν 100% επιτυχία. Το υπόλοιπο δείγμα των 13 παιδιών σημείωσε ποσοστό σωστών απαντήσεων 17% - 92%. Παρακάτω φαίνονται αναλυτικά οι λανθασμένες απαντήσεις (Πίνακας 3.4.).

ΠΙΝΑΚΑΣ 3.4.: ΔΟΚΙΜΑΣΙΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΕΜΜΕΣΩΝ ΚΛΙΤΙΚΩΝ ΑΝΤΩΝΥΜΙΩΝ - ΛΑΝΘΑΣΜΕΝΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

ΠΑΡΑΛΕΙΨΕΙΣ	78/93 (84%) ⇒ θηλ. 35 /78 ⇒ αρσ. 43/78
ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ	15/93 (16 %) ⇒ από Θ σε Α 6/15 ⇒ από Α σε Θ 9/15
ΣΥΝΟΛΟ ΛΑΝΘΑΣΜΕΝΩΝ ΑΠΑΝΤΗΣΕΩΝ	93/204 (46%)

Όπως φαίνεται παραπάνω, οι λανθασμένες απαντήσεις ήταν 46% (93/204). Τα 78/93 λάθη (84%), αφορούσαν παραλείψεις της γενικής πτώσης των έμμεσων κλιτικών αντωνυμιών (35/78 → παράλειψη θηλυκού γένους αντωνυμιών, 43/78 → παράλειψη αρσενικού γένους αντωνυμιών), ενώ τα 15/93 λάθη (16%) αφορούσαν μετατροπές του γένους των αντωνυμιών (6/15 → μετατροπή θηλυκού γένους σε αρσενικό και 9/15 μετατροπή αρσενικού γένους σε θηλυκό). Μερικά παραδείγματα λανθασμένων απαντήσεων από την κάθε κατηγορία, μπορούμε να δούμε παρακάτω:

Ø Παράλειψη θηλυκής αντωνυμίας

ΕΞΕΤΑΣΤΗΣ: «Ο πιγκουίνος φέρνει το φαγητό στην πάπια. Τι κάνει ο πιγκουίνος στην πάπια»;

ΠΑΙΔΙ: «Φέρνει το φαγητό», (σωστή απάντηση: **της** φέρνει το φαγητό).

Ø **Παράλειψη αρσενικής αντωνυμίας**

ΕΞΕΤΑΣΤΗΣ: «Το λιοντάρι δίνει τη μπάλα στο ρινόκερο. Τι κάνει το λιοντάρι στο ρινόκερο»;

ΠΑΙΔΙ: «Δίνει τη μπάλα», (σωστή απάντηση: **του** φέρνει τη μπάλα).

Ø **Μετατροπή αρσενικής αντωνυμίας σε θηλυκή**

ΕΞΕΤΑΣΤΗΣ: «Η κότα ρίχνει αυγά στο λύκο. Τι κάνει η κότα στο λύκο»;

ΠΑΙΔΙ: «**Της** ρίχνει αυγά», (σωστή απάντηση: **του** ρίχνει αυγά).

Ø **Μετατροπή θηλυκής αντωνυμίας σε αρσενική**

ΕΞΕΤΑΣΤΗΣ: «Η κατσίκα πετάει τη μπάλα στην αγελάδα. Τι κάνει η κατσίκα στην αγελάδα»;

ΠΑΙΔΙ: «**Του** πετάει τη μπάλα», (σωστή απάντηση: **της** πετάει τη μπάλα).

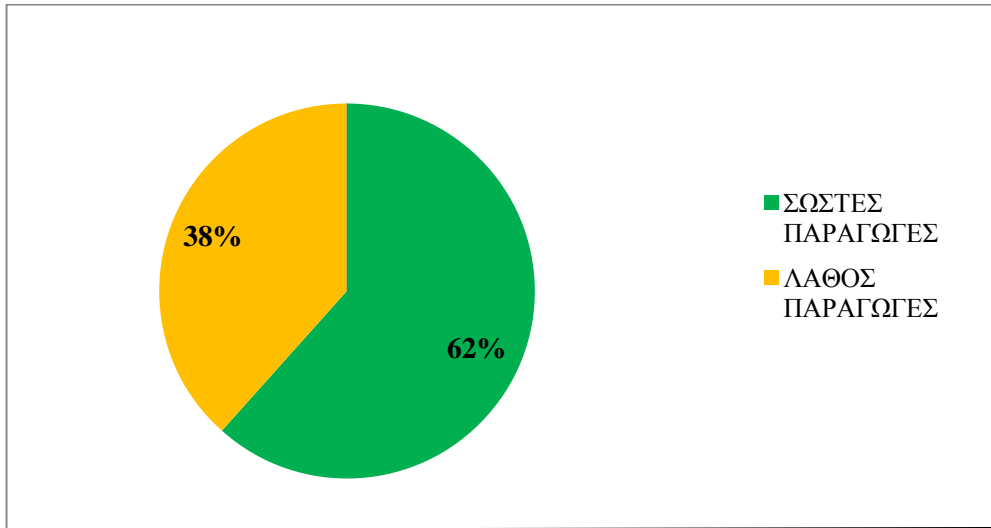
**ΠΙΝΑΚΑΣ 3.5.: ΔΟΚΙΜΑΣΙΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΕΜΜΕΣΩΝ
ΚΛΙΤΙΚΩΝ ΑΝΤΩΝΥΜΙΩΝ - ΛΑΝΘΑΣΜΕΝΕΣ
ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ**

ΠΑΡΑΛΕΙΨΕΙΣ	ΣΤΑΥΡΙΑΝΘΗ	⇒ ΘΗΛΥΚΗΣ ΑΝΤ. 6/12	
	ΗΛΙΑΝΑ	⇒ ΑΡΣΕΝΙΚΗΣ ΑΝΤ. 6/12	
ΣΥΝΟΛΟ		24/24	(100%)

Όπως φαίνεται παραπάνω, τα 2 κορίτσια έκαναν μόνο παραλείψεις (12/24 θηλυκές αντωνυμίες, 12/24 αρσενικές αντωνυμίες).

Ας δούμε παρακάτω τα αποτελέσματα των σωστών απαντήσεων της Ομάδας Α', εκτός των δυο αυτών παιδιών (Σταυριάνθη & Ιωάννα-Ηλιάννα), που είχαν σκορ 0% (Διάγραμμα 3.3.).

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 3.3.: ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΕΜΜΕΣΩΝ ΚΛΙΤΙΚΩΝ ΑΝΤΩΝΥΜΙΩΝ (ΕΚΤΟΣ ΤΩΝ ΔΥΟ ΠΑΙΔΙΩΝ ΜΕ ΜΗΔΕΝΙΚΗ ΠΑΡΑΓΩΓΗ)

Ο μέσος όρος των σωστών απαντήσεων της Ομάδας Α' στη Δοκιμασία Παραγωγής Έμμεσων Κλιτικών Αντωνυμιών ανέρχεται στο 62% (Διάγραμμα 3.3.). Κοιτάζοντας παράλληλα και το Διάγραμμα 3.2., διαπιστώνουμε πως το συνολικό σκορ των δυο κοριτσιών, επηρέασε κατά 8% ↓ τα αποτελέσματα της δοκιμασίας.

Ωστόσο, παρ' όλο που το συνολικό ποσοστό των σωστών απαντήσεων υπερτερεί από εκείνο των λανθασμένων, υπάρχει και πάλι μεγάλη διαφορά σε σχέση με την επίδοση της Ομάδας Α' στη Δοκιμασία Παραγωγής της γενικής πτώσης του Οριστικού Άρθρου. Το γεγονός αυτό, μας βοηθά να κατανοήσουμε πως η κατάκτηση των έμμεσων κλιτικών αντωνυμιών στην ηλικιακή ομάδα 4;4 - 5;1, δεν έχει ολοκληρωθεί. Επίσης, δείχνει ξεκάθαρα ότι παρ' ότι οι δύο τύποι είναι ομόφωνοι, δεν ακολουθούν το ίδιο εξελικτικό στάδιο. Θα αναφερθούμε εκτενέστερα σε αυτή τη σύγκριση στο κεφάλαιο της συζήτησης (Κεφάλαιο 5).

3.1.3. ΔΟΚΙΜΑΣΙΑ ΚΑΤΑΝΟΗΣΗΣ ΕΜΜΕΣΩΝ

ΚΛΙΤΙΚΩΝ ΑΝΤΩΝΥΜΙΩΝ

Η Δοκιμασία Κατανόησης Έμμεσων Κλιτικών Αντωνυμιών, όπως έχουμε προαναφέρει, χορηγήθηκε μέσω Η/Υ. Στον πίνακα που ακολουθεί, φαίνονται οι σωστές απαντήσεις της Ομάδας Α' (Πίνακας 3.6.).

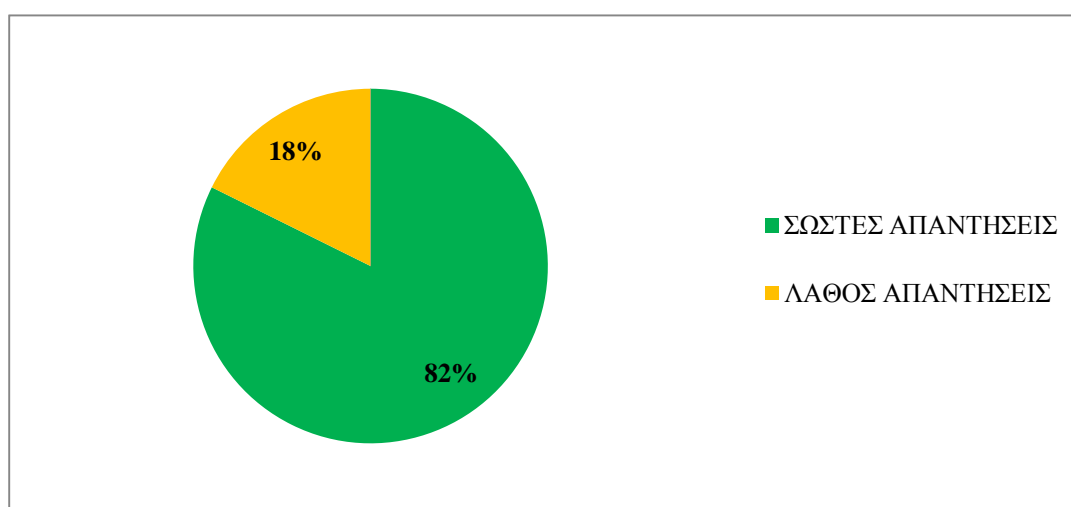
ΠΙΝΑΚΑΣ 3.6.: ΔΟΚΙΜΑΣΙΑ ΚΑΤΑΝΟΗΣΗΣ ΕΜΜΕΣΩΝ
ΚΛΙΤΙΚΩΝ ΑΝΤΩΝΥΜΙΩΝ – ΣΩΣΤΕΣ
ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΑ	ΣΩΣΤΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ	ΠΟΣΟΣΤΟ ΣΩΣΤΩΝ ΑΠΑΝΤΗΣΕΩΝ
1.Χρήστος	8/12	67%
2.Γιώργος	12/12	100%
3.Νεκτάριος	6/12	50%
4.Ηλιάνα-Ιωάννα	11/12	92%
5.Σταυριάνθη	7/12	58%
6.Κων/νος Ν.	9/12	75%
7.Χριστίνα Σ.	12/12	100%
8.Χριστίνα Δ.	10/12	83%
ΣΥΝΟΛΟ	168/204	Μ. Ο. 82%

Από τον παραπάνω πίνακα, βλέπουμε πως το σύνολο των σωστών απαντήσεων της Ομάδας Α' στη Δοκιμασία Κατανόησης Έμμεσων

Κλιτικών Αντωνυμιών, ήταν 168/204. Στο Διάγραμμα 3.4. βλέπουμε το ποσοστό των σωστών και λανθασμένων απαντήσεων των υποκειμένων.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 3.4.: ΔΟΚΙΜΑΣΙΑ ΚΑΤΑΝΟΗΣΗΣ ΕΜΜΕΣΩΝ ΚΛΙΤΙΚΩΝ ΑΝΤΩΝΥΜΙΩΝ – ΣΩΣΤΕΣ & ΛΑΝΘΑΣΜΕΝΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

Όπως φαίνεται και παραπάνω, η Ομάδα Α' σημείωσε συνολικά ποσοστό σωστών απαντήσεων 82% . Τα 6/17 παιδιά της Ομάδας Α' σκόραραν 100% στη συγκεκριμένη δοκιμασία, ενώ το υπόλοιπο δείγμα (11/17), σημείωσε σκορ από 50% - 92%. Παρακάτω μπορούμε να δούμε αναλυτικά τα λάθη που έκανε η Ομάδα Α' στην συγκεκριμένη δοκιμασία (Πίνακας 3.7.).

**ΠΙΝΑΚΑΣ 3.7.: ΔΟΚΙΜΑΣΙΑ ΚΑΤΑΝΟΗΣΗΣ ΕΜΜΕΣΩΝ
ΚΛΙΤΙΚΩΝ ΑΝΤΩΝΥΜΙΩΝ - ΛΑΝΘΑΣΜΕΝΕΣ
ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ**

ΑΛΛΑΓΗ ΘΕΜΑΤΙΚΟΥ ΡΟΛΟΥ	35/36	97%
ΠΑΡΑΛΕΙΨΗ ΔΡΑΣΤΗ	1/36	3%
ΣΥΝΟΛΟ ΛΑΝΘΑΣΜΕΝΩΝ ΑΠΑΝΤΗΣΕΩΝ	36/204	18%

Από τον παραπάνω πίνακα, προκύπτει πως το ποσοστό λανθασμένων απαντήσεων που σημείωσε συνολικά το δείγμα ήταν 18% (36/204). Πιο συγκεκριμένα, το 97% των λαθών (35/36) αφορούσε στην αλλαγή του θεματικού ρόλου και το 3% (1/36) αφορούσε στην παράλειψη του δράστη, δηλαδή του Υποκειμένου. Μερικά παραδείγματα λανθασμένων απαντήσεων από την κάθε κατηγορία, μπορούμε να δούμε παρακάτω:

Ø Αλλαγή θεματικού ρόλου

ΗΧΟΓΡΑΦΗΜΕΝΗ ΦΩΝΗ ΣΤΟΝ Η/Υ: «Σε αυτή την ιστορία είναι μία αγελάδα και η κατσίκα της πετάει την μπάλα».

ΤΟ ΠΑΙΔΙ ΔΕΙΧΝΕΙ ΤΗΝ ΕΙΚΟΝΑ ΟΠΟΥ: Η αγελάδα πετάει την μπάλα στην κατσίκα.

Ø Παράλειψη δράστη

ΗΧΟΓΡΑΦΗΜΕΝΗ ΦΩΝΗΣΤΟΝ Η/Υ: «Σε αυτή την ιστορία είναι μία πάπια και ο πιγκουίνος της φέρνει το φαγητό».

ΤΟ ΠΑΙΔΙ ΔΕΙΧΝΕΙ ΤΗΝ ΕΙΚΟΝΑ ΟΠΟΥ: Η πάπια κρατάει το φαγητό .

3.1.4. ΔΟΚΙΜΑΣΙΑ ΕΚΦΡΑΣΤΙΚΟΥ ΛΕΞΙΛΟΓΙΟΥ

Στα αποτελέσματα της συγκεκριμένης δοκιμασίας θα αναφέρουμε (α) το Εκατοστημόριο, το οποίο σημείωσαν τα υποκείμενα που προκύπτει από τον Αρχικό Βαθμό που σκόραραν στη δοκιμασία και θεωρείται πιο έγκυρο για την διεξαγωγή συμπερασμάτων, (β) το ποσοστό των σωστών απαντήσεων με βάση το συνολικό αριθμό απαντήσεων που κλήθηκαν να δώσουν (γ) και την Αναπτυξιακή Ηλικία των υποκειμένων που προέκυψε μετά την βαθμολόγηση της δοκιμασίας.

Σύμφωνα με το εγχειρίδιο της δοκιμασίας, σε κάθε παιδί που σημείωνε πέντε (5) συνεχόμενες λανθασμένες ή κενές απαντήσεις θα έπρεπε η δοκιμασία να λάβει τέλος χωρίς την ολοκλήρωση της. Επειδή ο αριθμός των υποκειμένων που πληροί αυτό το κριτήριο είναι μικρός συγκριτικά με τον συνολικό αριθμό του δείγματος, παρακάτω θα αναφερθούν τα αποτελέσματα τόσο όλων των συμμετεχόντων μαζί, όσο και μόνο των υποκειμένων που πληρούν το κριτήριο της διακοπής (που δηλαδή δεν έδωσαν περισσότερες από πέντε συνεχόμενες λανθασμένες ή κενές απαντήσεις).

ΠΙΝΑΚΑΣ 3.8.: ΕΚΑΤΟΣΤΗΜΟΡΙΟ ΚΑΙ ΠΟΣΟΣΤΟ ΣΩΣΤΩΝ ΑΠΑΝΤΗΣΕΩΝ ΓΙΑ ΟΛΟ ΤΟ ΔΕΙΓΜΑ

ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ	ΒΑΘΜΟΛΟΓΙΑ (ΕΚΑΤΟΣΤΗΜΟΡΙΟ)
1.Χρήστος	56	90
2.Αλεξάνδρα	54	80
3.Κων/να	34	50
4.Άγγελος	26	10
5.Θοδωρής	84	95
6.Μιχάλης	76	95
7.Ηλιάννα-Ιωάννα	32	20
8.Σταυριάνθη	42	50
9.Νικολίτσα	52	80
ΣΥΝΟΛΟ (Μ.Ο.)	57	72

Το εκατοστημόριο προκύπτει όχι μόνο από τις σωστές απαντήσεις όπως το ποσοστό, αλλά από τον συνδυασμό του Αρχικού Βαθμού και της Χρονολογικής ηλικίας των παιδιών. Επομένως αποτελεί μια αξιόπιστη πηγή για να εξάγουμε αποτελέσματα σχετικά με το επίπεδο του εκφραστικού λεξιλογίου του δείγματος.

Παρατηρώντας τον Πίνακα 3.8., διαπιστώνουμε πως ορισμένα παιδιά σημείωσαν ιδιαίτερα καλά αποτελέσματα (π.χ. Θοδωρής - εκατοστημόριο 95, Χρήστος - εκατοστημόριο 90) και άλλα όχι (Άγγελος - εκατοστημόριο 10, Ηλιάννα-Ιωάννα - εκατοστημόριο 20). Τα αποτελέσματα πάντα, οφείλουμε να αναφέρουμε, πως δεν σχετίζονται μόνο με τον αριθμό των σωστών απαντήσεων αλλά και με την ηλικία των παιδιών.

ΠΙΝΑΚΑΣ 3.9.: ΕΚΑΤΟΣΤΗΜΟΡΙΟ ΚΑΙ ΠΟΣΟΣΤΟ ΣΩΣΤΩΝ ΑΠΑΝΤΗΣΕΩΝ ΓΙΑ ΤΑ ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΑ ΠΟΥ ΠΛΗΡΟΥΣΑΝ ΤΟ ΚΡΙΤΗΡΙΟ ΤΗΣ ΔΙΑΚΟΠΗΣ

ΟΝΟΜΑ	ΗΛΙΚΙΑ	ΣΩΣΤΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ (ΕΚΑΤΟΣΤΗΜΟΡΙΟ)	ΠΟΣΟΣΤΟ (%)
Μιχάλης	4;9	95	76

Το μόνο υποκείμενο από την Ομάδα Α' που πληρούσε το κριτήριο της διακοπής ήταν ο Μιχάλης (4;9 ετών). Ο Μιχάλης σημείωσε εκατοστημόριο 95, κάτι που σημαίνει ότι για την χρονολογική του ηλικία, το εκφραστικό του λεξιλόγιο είναι ιδιαίτερα αναπτυγμένο.

ΠΙΝΑΚΑΣ 3.10.: ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΚΗΣ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗΣ ΗΛΙΚΙΑΣ ΓΙΑ ΟΛΟ ΤΟ ΔΕΙΓΜΑ

ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΑ	ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΚΗ ΗΛΙΚΙΑ	ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΗΛΙΚΙΑ
1.Χρήστος	4;4	5;10
2.Γιώργος	4;5	5;1
3.Κων/να	4;5	4;1
4.Άγγελος	4;6	3;4
5.Θοδωρής	4;6	9;1
6.Ηλιάννα-Ιωάννα	4;9	3;11
7.Ιωάννης	4;10	7;1
8.Σταυριάνθη	4;10	4;10
9.Κων/νος Ν.	4;11	9;1
10.Μαίρη	4;12	7;11
11.Χριστίνα Δ.	5;1	6;2

Οι αναπτυξιακές ηλικίες του δείγματος που προέκυψαν μετά από την αναλυτική βαθμολόγηση όλων των δοκιμασιών, αναγράφονται στον παραπάνω πίνακα (Πίνακας 3.10.). Τα τρία από τα δεκαεφτά παιδιά του δείγματος είχαν αναπτυξιακή ηλικία κατώτερη από την χρονολογική (Κων/να, Άγγελος και Ηλιάννα-Ιωάννα), ενώ ένα υποκείμενο είχε την ίδια (Σταυριάνθη). Τα υπόλοιπα υποκείμενα παρουσίασαν αναπτυξιακή ηλικία μεγαλύτερη της χρονολογικής, άλλα αρκετά μεγαλύτερη (Κων/νος Ν., Μαίρη) και άλλα λιγότερο (Γιώργος, Χριστίνα Δ.).

Βέβαια, οφείλουμε να αναφέρουμε πως σύμφωνα με τους συγγραφείς της παρούσας δοκιμασίας, η αναπτυξιακή ηλικία δεν αποτελεί μια ιδιαίτερα αξιόπιστη μέτρηση, γι' αυτό και δεν πρέπει να λαμβάνεται υπόψη σε μεγάλο βαθμό. Εμείς οφείλουμε, ωστόσο, να αναφέρουμε τα αποτελέσματα που προέκυψαν κατά τη διεξαγωγή της έρευνας.

3.1.5. ΔΟΚΙΜΑΣΙΑ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΚΗΣ ΚΑΙ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗΣ

ΕΠΑΡΚΕΙΑΣ - ΕΙΚΟΝΕΣ ΔΡΑΣΗΣ

Το υλικό της δοκιμασίας «Εικόνες Δράσης», κατά τη χορήγηση του, εκμαιεύει πληροφορίες σχετικά με τις ικανότητες των υποκειμένων που σχετίζονται με τη γραμματική και πληροφοριακή επάρκεια. Στους παρακάτω πίνακες θα παραθέσουμε τα σκορ των υποκειμένων που προέκυψαν μετά τη βαθμολόγηση της δοκιμασίας. Συγκεκριμένα, θα παραθέσουμε τα εκατοστημόρια που σημείωσαν τα υποκείμενα τόσο στο σύνολο της δοκιμασίας, όσο και στα επιμέρους τμήματα, της πληροφοριακής και γραμματικής επάρκειας. Επίσης, θα αναφερθούμε και στους βαθμούς και στο ποσοστό σωστών απαντήσεων που σημείωσαν τα παιδιά, μόνο όμως για το σύνολο της δοκιμασίας.

ΠΙΝΑΚΑΣ 3.11.: ΠΟΣΟΣΤΟ ΕΠΙΤΥΧΙΑΣ ΚΑΙ ΒΑΘΜΟΛΟΓΙΑ (ΣΕ ΕΚΑΤΟΣΤΗΜΟΡΙΟ) ΓΙΑ ΤΗΝ ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΔΟΚΙΜΑΣΙΑ

ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΑ	ΒΑΘΜΟΛΟΓΙΑ (ΕΚΑΤΟΣΤΗΜΟΡΙΟ)	ΠΟΣΟΣΤΟ
1.Χρήστος	80	53,4
2.Νεκτάριος	65	44,8
3.Άγγελος	90	66,4
4.Θοδωρής	90	71,6
5.Μιχάλης	90	75
6.Ηλιάνα-Ιωάννα	80	59,5
7.Σταυριάνθη	90	77,6
8.Μαίρη	80	61,2
9.Χριστίνα Σ.	80	71,6
10.Χριστίνα Δ.	70	65,5
ΣΥΝΟΛΟ (Μ.Ο.)	83	63

**ΠΙΝΑΚΑΣ 3.12.: ΕΚΑΤΟΣΤΗΜΟΡΙΟ ΚΑΙ ΒΑΘΜΟΣ
ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΚΗΣ ΕΠΑΡΚΕΙΑΣ**

ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΑ	ΕΚΑΤΟΣΤΗΜΟΡΙΟ	ΒΑΘΜΟΣ Π.Ε.
1.Χρήστος	80	25
2.Γιώργος	90	30
3.Κων/να	70	23
4.Νεκτάριος	60	20
5.Θοδωρής	90	38
6.Λευτέρης	90	33
7.Ηλιάνα Ιωάν.	70	26
8.Ιωάννης	80	33
9.Μαίρη	80	28
10.Χριστίνα Δ.	85	35
ΣΥΝΟΛΟ(Μ.Ο)	82	31

Στον Πίνακα 3.12. μπορούμε να δούμε τους επιμέρους βαθμούς και τα εκατοστημόρια που σημείωσαν τα υποκείμενα μόνο για την πληροφοριακή επάρκεια. Παρουσιάζονται στοιχεία για την πληροφορία που μεταφέρει κάθε πρόταση-στόχος, δηλαδή τη σημασιολογία.

Αντίστοιχα, στον Πίνακα 3.13. παρουσιάζονται οι βαθμοί και τα εκατοστημόρια για την γραμματική επάρκεια, δηλαδή, οι γραμματικές γνώσεις των υποκειμένων.

**ΠΙΝΑΚΑΣ 3.13.: ΕΚΑΤΟΣΤΗΜΟΡΙΟ ΚΑΙ ΒΑΘΜΟΣ
ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗΣ ΕΠΑΡΚΕΙΑΣ**

ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΑ	ΒΑΘΜΟΛΟΓΙΑ (ΕΚΑΤΟΣΤΗΜΟΡΙΟ)	ΒΑΘΜΟΣ Γ.Ε.
1.Χρήστος	90	37
2.Γιώργος	80	32
3.Άγγελος	90	48
4.Λευτέρης	85	42
5.Ηλιάνα-Ιωάννα	90	43
6.Ιωάννης	80	38
7.Σταυριάνθη	90	53
8.Νικολίτσα	90	46
9.Χριστίνα Σ.	80	47
10.Χριστίνα Δ.	65	41
ΣΥΝΟΛΟ (Μ.Ο.)	85	42

Τα υποκείμενα της Α' Ομάδας σημείωσαν μια ικανοποιητική βαθμολογία στην παρούσα δοκιμασία με μέσο όρο 83 (εκατοστημόριο). Στην βαθμολογία της πληροφοριακής και γραμματικής επάρκειας τα πήγαν περίπου το ίδιο καλά σκοράροντας 82 και 85 αντίστοιχα.

Στο εγχειρίδιο βαθμολόγησης που περιέχεται στη δοκιμασία, υπάρχει ένας πίνακας στον οποίο τοποθετείται η βαθμολογία του εξεταζόμενου και η χρονολογική του ηλικία και διαπιστώνεται αν τα αποτελέσματα είναι φυσιολογικά ή κάτω του φυσιολογικού και αν είναι κάτω του φυσιολογικού αν είναι μία ή δύο τυπικές αποκλίσεις πιο κάτω. Μετά τη βαθμολόγηση όλων των υποκειμένων, διαπιστώθηκε πως κανένας συμμετέχοντας της Ομάδας Α' δεν εμπίπτει στα όρια κάτω του φυσιολογικού.

3.1.6. ΔΙΑΓΝΩΣΤΙΚΟ ΤΕΣΤ ΓΛΩΣΣΙΚΗΣ ΝΟΗΜΟΣΥΝΗΣ (DVIQ)

Ο παρακάτω πίνακας (Πίνακας 3.14.) δείχνει τον συνολικό βαθμό και το ποσοστό επιτυχίας που σημείωσαν τα υποκείμενα της Α' Ομάδας στον τομέα της παραγωγής μορφολογίας και σύνταξης της δοκιμασίας «Διαγνωστικό Τεστ Γλωσσικής Νοημοσύνης» (DVIQ).

Εκτός από τον συνολικό βαθμό που σκόραραν τα υποκείμενα, χρησιμοποιούμε και το ποσοστό επιτυχίας για να μπορεί να γίνει πιο κατανοητή στον αναγνώστη η επάρκεια των υποκειμένων στις χρησιμοποιούμενες από τη δοκιμασία γραμματικές δομές.

ΠΙΝΑΚΑΣ 3.14.: ΣΥΝΟΛΙΚΟ ΣΚΟΡ ΚΑΙ ΠΟΣΟΣΤΟ ΕΠΙΤΥΧΙΑΣ

ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΑ	ΣΥΝΟΛΙΚΟΣ ΒΑΘΜΟΣ (ΜΕΓ.ΣΚΟΡ)	ΠΟΣΟΣΤΟ (%)
1.Χρήστος	18	75
2.Αλεξάνδρα	21	87,5
3.Γιώργος	15	62,5
4.Νεκτάριος	10	41,7
5.Άγγελος	12	50
6.Θοδωρής	19	79,2
7.Μιχάλης	20	83,3
8.Ηλιάνα-Ιωάννα	11	45,8
9.Ιωάννης	16	66,7
10.Σταυριάνθη	13	54,2
11.Χριστίνα Δ.	14	58,3
ΣΥΝΟΛΟ(Μ.Ο.)	15	62

3.1.7. ΔΟΚΙΜΑΣΙΑ «COLOURED PROGRESSIVE MATRICES (RAVEN'S)»

Στους παρακάτω πίνακες θα παραθέσουμε τα εκατοστημόρια που σημείωσαν τα υποκείμενα κατά τη χορήγηση της δοκιμασίας Raven's, το ποσοστό σωστών απαντήσεων κάθε παιδιού (σύμφωνα με τον συνολικό αριθμό απαντήσεων που έπρεπε να δώσουν - 36), αλλά και πως οι βαθμολογίες των παιδιών «τοποθετούνται» στο διάγραμμα φυσιολογικής ανάπτυξης για τη συγκεκριμένη δοκιμασία, δηλαδή αν εμπίπτουν στα φυσιολογικά όρια ή αν είναι άνω ή κάτω του φυσιολογικού και πόσο.

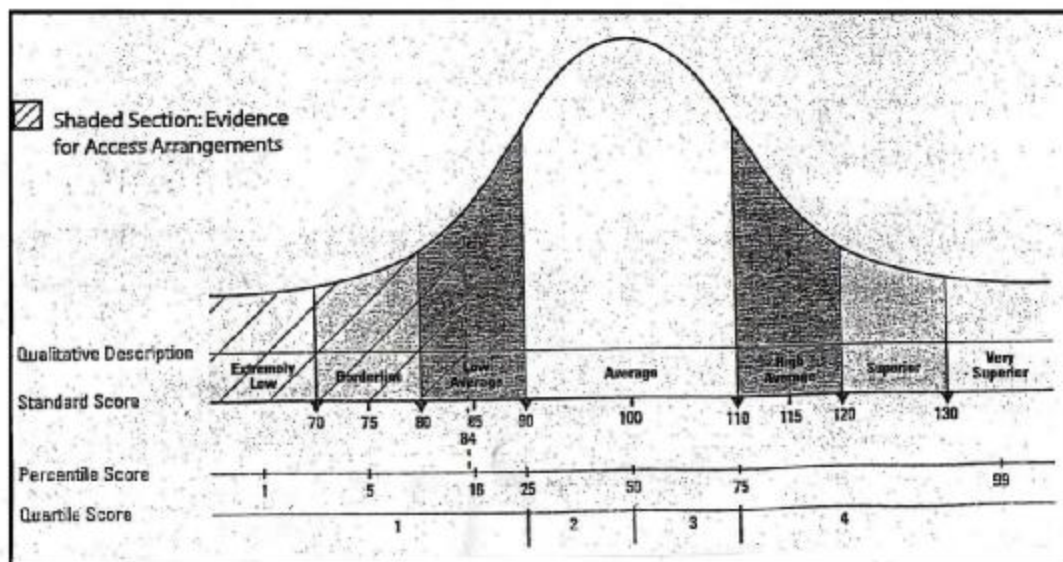
**ΠΙΝΑΚΑΣ 3.15.: ΕΚΑΤΟΣΤΗΜΟΡΙΟ ΚΑΙ ΠΟΣΟΣΤΟ ΣΩΣΤΩΝ
ΑΠΑΝΤΗΣΕΩΝ**

ΟΝΟΜΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ ΣΩΣΤΩΝ ΑΠΑΝΤΗΣΕΩΝ	ΕΚΑΤΟΣΤΗΜΟΡΙΟ
1.Αλεξάνδρα	50	84
2.Γιώργος	36,1	25
3.Άγγελος	41,7	50
4.Θοδωρής	52,8	75
5.Λευτέρης	63,9	91
6.Ηλιάνα-Ιωάννα	44,4	63
7.Ιωάννης	88,9	99,9
8.Κων/νος Ν.	47,2	63
9.Χριστίνα Σ.	61,1	84
10.Χριστίνα Δ.	27,8	23
ΣΥΝΟΛΟ (Μ.Ο)	56,8	72,6

ΠΙΝΑΚΑΣ 3.16.: STANDARD SCORES

ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΑ	ΗΛΙΚΙΑ	STANDARD SCORE
1.Γιώργος	4;5	90
2.Κων/να	4;5	105
3.Μιχάλης	4;9	>140
4.Ηλιάνα-Ιωάννα	4;9	105
5.Ιωάννης	4;10	>140
6.Κων/νος Ν.	4;11	105
7.Νικολίτσα	4;11	115
8.Χριστίνα Δ.	5;1	70

ΣΧΗΜΑ 3.1.: ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΦΥΣΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Για να εξάγουμε συμπεράσματα από τον Πίνακα 3.16. πρέπει να πάρουμε την τιμή Standard Score και να την «τοποθετήσουμε» στο σχήμα 3.1. Οι κατηγορίες στις οποίες μπορεί να εμπίπτει ένα παιδί σύμφωνα με το διάγραμμα είναι οι εξής:

- ✓ Extremely low (εξαιρετικά χαμηλό)
- ✓ Borderline (στα όρια)
- ✓ Low average (χαμηλό μέσο)
- ✓ Average (μέσο)
- ✓ High average (υψηλό μέσο)
- ✓ Superior (ανώτερο)
- ✓ Very superior (πολύ ανώτερο)

Από την Ομάδα Α' τα υποκείμενα που σημείωσαν το χαμηλότερο σκορ ήταν η Χριστίνα Δ., η οποία βρίσκεται στις κατηγορίες ανάμεσα στο *εξαιρετικά χαμηλό* και στο *όριο* (Borderline-Extremely Low) και ο Γιώργος που βρίσκεται στις κατηγορίες ανάμεσα στο *χαμηλό μέσο* και *μέσο* (Low Average-Average). Τα υποκείμενα που κινήθηκαν στη *μέση* (Average και High Average) ήταν οι Ηλιάνα-Ιωάννα , ο Κων/νος Ν., η Νικολίτσα και η Κων/να. Τα υπόλοιπα υποκείμενα ανήκαν στις υψηλότερες κατηγορίες με τους Ιωάννη και Μιχάλη να σκοράρουν ιδιαίτερα ψηλά φτάνοντας στην κατηγορία *πολύ ανώτερο* (Very Superior).

3.2. ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΕΡΕΥΝΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ Β' ΟΜΑΔΑ (5;2 - 6;5)

Την Ομάδα Β' αποτέλεσαν έξι αγόρια και έντεκα κορίτσια ηλικίας από 5;2 έως 6;5 ετών και με μέσο όρο ηλικίας τα 5;9 έτη. Τα αποτελέσματα για κάθε μία από τις επτά δοκιμασίες παρουσιάζονται παρακάτω. Η δομή με την οποία έχουμε παραθέσει τα αποτελέσματα για τη δεύτερη ομάδα είναι η ίδια με αυτή της Ομάδας Α' για να μπορούν να γίνουν οι απαραίτητες συγκρίσεις ανάμεσα στις δύο ηλικιακές ομάδες, οι οποίες θα παρατεθούν παρακάτω, στο 4^ο Κεφάλαιο.

3.2.1. ΔΟΚΙΜΑΣΙΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΤΩΣΗΣ ΤΟΥ ΟΡΙΣΤΙΚΟΥ ΑΡΘΡΟΥ

Στον παρακάτω πίνακα φαίνεται αναλυτικά ο αριθμός των σωστών απαντήσεων για κάθε παιδί της Ομάδας Β' στην Δοκιμασία Παραγωγής Γενικής Πτώσης του Οριστικού Άρθρου, η οποία χορηγήθηκε μέσω Η/Υ (Πίνακας 3.17.).

**ΠΙΝΑΚΑΣ 3.17.: ΔΟΚΙΜΑΣΙΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΤΩΣΗΣ
ΤΟΥ ΟΡΙΣΤΙΚΟΥ ΑΡΘΡΟΥ – ΣΩΣΤΕΣ
ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ**

ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΑ	ΣΩΣΤΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ	ΠΟΣΟΣΤΟ ΣΩΣΤΩΝ ΑΠΑΝΤΗΣΕΩΝ
1.Νικολέτα	12/12	100%
2.Αγγελική	12/12	100%
3.Θανάσης Ορ.	12/12	100%
4.Κατερίνα Λ.	12/12	100%
5.Μαριαλένα	12/12	100%
6.Κων/νος Τζ.	12/12	100%
ΣΥΝΟΛΟ	204/204	Μ.Ο. 100%

Η Ομάδα Β', που αποτελείται από παιδιά ηλικίας 5;2 - 6;5, στη Δοκιμασία Παραγωγής Γενικής Πτώσης του Οριστικού Άρθρου, σημείωσε ποσοστό σωστών απαντήσεων 100%.

**3.2.2. ΔΟΚΙΜΑΣΙΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΕΜΜΕΣΩΝ ΚΛΙΤΙΚΩΝ
ΑΝΤΩΝΥΜΙΩΝ**

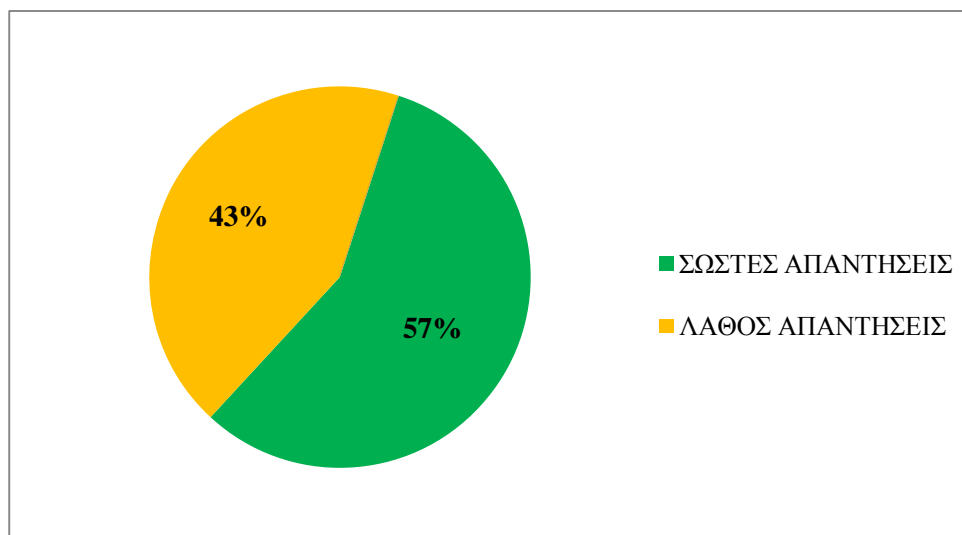
Στον πίνακα που ακολουθεί, φαίνονται οι σωστές παραγωγές της Ομάδας Β' στην Δοκιμασία Παραγωγής Έμμεσων Κλιτικών Αντωνυμιών (Πίνακας 3.18.).

**ΠΙΝΑΚΑΣ 3.18.: ΔΟΚΙΜΑΣΙΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΕΜΜΕΣΩΝ
ΚΛΙΤΙΚΩΝ ΑΝΤΩΝΥΜΙΩΝ - ΣΩΣΤΕΣ
ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ**

ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΑ	ΣΩΣΤΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ	ΠΟΣΟΣΤΟ ΣΩΣΤΩΝ ΑΠΑΝΤΗΣΕΩΝ
1.Νικολέτα	10/12	83%
2.Αγγελική Ρ.	1/12	8%
3.Αγγελική Π.	0/12	0%
4.Θανάσης Ορ.	12/12	100%
5.Μαριαλένα	11/12	92%
6.Νίκος	3/12	25%
7.Νεφέλη	1/12	8%
8.Κατερίνα Καν.	1/12	8%
9.Στέφανος	10/12	83%
10.Κων/νος Σ.	3/12	25%
11.Θανάσης Δ.	12/12	100%
ΣΥΝΟΛΟ	116/204	Μ. Ο. 57 %

Όπως διαπιστώνουμε, οι σωστές απαντήσεις της Ομάδας Β' στη Δοκιμασία Παραγωγής Έμμεσων Κλιτικών Αντωνυμιών, ήταν μόλις **116/204**. Ας δούμε στο Διάγραμμα 3.5. το ποσοστό των σωστών και λανθασμένων απαντήσεων των παιδιών.

**ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 3.5.: ΔΟΚΙΜΑΣΙΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΕΜΜΕΣΩΝ
ΚΛΙΤΙΚΩΝ ΑΝΤΩΝΥΜΙΩΝ – ΣΩΣΤΕΣ &
ΛΑΘΑΣΜΕΝΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ**

Η Ομάδα Β' σημείωσε συνολικά ποσοστό σωστών απαντήσεων 57%. Μόνο 2 παιδιά από αυτή την ομάδα σημείωσαν ποσοστό 100%, 1 παιδί 0% και 3 παιδιά 8%. Το υπόλοιπο δείγμα των 11 παιδιών σκόραρε 25% - 92% στη Δοκιμασία Παραγωγής Γενικής Πτώσης του Οριστικού Άρθρου. Στον επόμενο πίνακα παρατίθεται αναλυτικά το είδος των λαθών (Πίνακας 3.19.).

**ΠΙΝΑΚΑΣ 3.19.: ΔΟΚΙΜΑΣΙΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΕΜΜΕΣΩΝ
ΚΛΙΤΙΚΩΝ ΑΝΤΩΝΥΜΙΩΝ - ΛΑΘΑΣΜΕΝΕΣ
ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ**

ΠΑΡΑΛΕΙΨΕΙΣ	84/88 (95%) ⇒ θηλ. 42/84 ⇒ αρσ. 42/84
ΜΕΤΑΤΡΟΠΕΣ	4/88 (5%) ⇒ από Θ σε Α 1/4 ⇒ από Α σε Θ 3/4
ΣΥΝΟΛΟ ΛΑΝΘΑΣΜΕΝΩΝ ΑΠΑΝΤΗΣΕΩΝ	88/204 (43,13%)

Οι λανθασμένες συνολικά απαντήσεις ήταν 43% ή 88/204. Τα 84/88 λάθη (95%) αφορούσαν παραλείψεις της γενικής πτώσης των έμμεσων κλιτικών αντωνυμιών (42/88 → παράλειψη θηλυκού γένους αντωνυμιών, 42/88 → παράλειψη αρσενικού γένους αντωνυμιών), ενώ τα 4/88 λάθη (5%) αφορούσαν μετατροπές του γένους των αντωνυμιών (1/4 μετατροπή θηλυκού γένους σε αρσενικό και 3/4 → μετατροπή αρσενικού γένους σε θηλυκό). Μερικά παραδείγματα λανθασμένων απαντήσεων από την κάθε κατηγορία, μπορούμε να δούμε παρακάτω:

∅ Παράλειψη θηλυκής αντωνυμίας

ΕΞΕΤΑΣΤΗΣ: «Ο πιγκουίνος φέρνει το φαγητό στην πάπια. Τι κάνει ο πιγκουίνος στην πάπια»;

ΠΑΙΔΙ: «Σερβίρει το φαγητό», (σωστή απάντηση: της σερβίρει το φαγητό).

∅ Παράλειψη αρσενικής αντωνυμίας

ΕΞΕΤΑΣΤΗΣ: «Η αγελάδα λέει ένα παραμύθι στο γάιδαρο. Τι κάνει η αγελάδα στο γάιδαρο»;

ΠΑΙΔΙ: «Λέει ένα παραμύθι»,(σωστή απάντηση: **του** λέει ένα παραμύθι).

∅ Μετατροπή αρσενικής αντωνυμίας σε θηλυκή

ΕΞΕΤΑΣΤΗΣ: «Η κότα ρίχνει αυγά στο λύκο. Τι κάνει η κότα στο λύκο»;

ΠΑΙΔΙ: «**Της** πετάει τα αυγά», (σωστή απάντηση: **του** πετάει τα αυγά).

∅ Μετατροπή θηλυκής αντωνυμίας σε αρσενική

ΕΞΕΤΑΣΤΗΣ: «Η κατσίκα πετάει τη μπάλα στην αγελάδα. Τι κάνει η κατσίκα στην αγελάδα»;

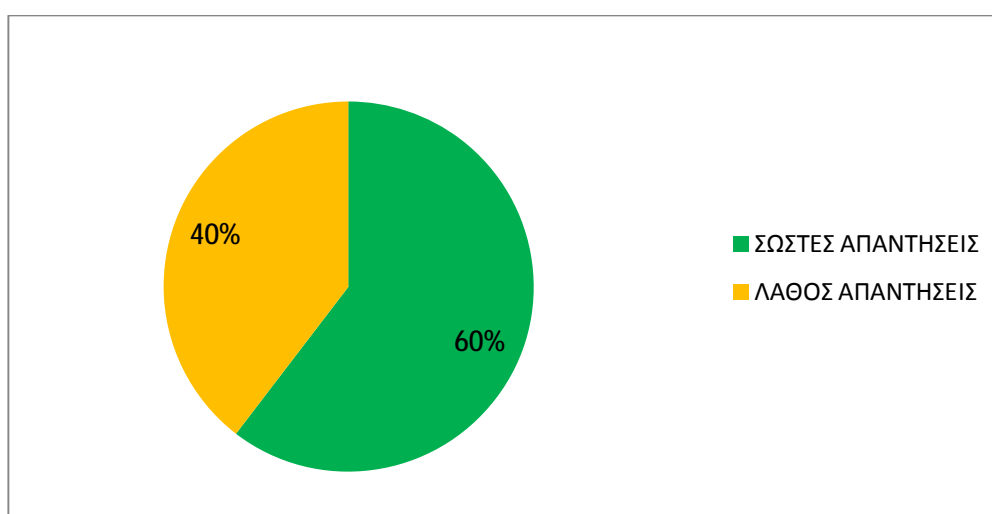
ΠΑΙΔΙ: «**Του** δίνει τη μπάλα», (σωστή απάντηση: **της** δίνει τη μπάλα).

ΠΙΝΑΚΑΣ 3.20.: ΛΑΝΘΑΣΜΕΝΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΤΗΣ ΑΓΓΕΛΙΚΗΣ Π. ΣΤΗ ΔΟΚΙΜΑΣΙΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΕΜΜΕΣΩΝ ΚΛΙΤΙΚΩΝ ΑΝΤΩΝΥΜΙΩΝ.

ΠΑΡΑΛΕΙΨΕΙΣ	⇒ ΘΗΛΥΚΗΣ ΑΝΤ. 6/12
	⇒ ΑΡΣΕΝΙΚΗΣ ΑΝΤ. 6/12
ΣΥΝΟΛΟ	12/12 (100%)

Η Αγγελική Π. όπως φαίνεται παραπάνω έκανε 12 παραλείψεις (6/12 θηλυκές αντωνυμίες , 6/12 αρσενικές αντωνυμίες) και καμία μετατροπή.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 3.6.: ΔΟΚΙΜΑΣΙΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΕΜΜΕΣΩΝ ΚΛΙΤΙΚΩΝ ΑΝΤΩΝΥΜΙΩΝ ΕΚΤΟΣ ΤΗΣ ΑΓΓΕΛΙΚΗΣ Π. – ΣΩΣΤΕΣ & ΛΑΘΟΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

Αφού εξαιρέσαμε από την δοκιμασία την Αγγελική Π., ο μέσος όρος (%) των σωστών απαντήσεων της Ομάδας Β' στη Δοκιμασία Παραγωγής Έμμεσων Κλιτικών Αντωνυμιών ανέρχεται στο 60% (Διάγραμμα 3.6.). Αν κοιτάξουμε παράλληλα και το Διάγραμμα 3.5., διαπιστώνουμε πως το συνολικό σκορ της Αγγελικής, επηρέασε κατά 3% ↓ τα αποτελέσματα της δοκιμασίας.

Ωστόσο, το ποσοστό αυτό (40%) μας δείχνει πως τα παιδιά της Ομάδας Β', με μέσο όρο ηλικίας 5;9, δεν έχουν κατακτήσει πλήρως την παραγωγή των έμμεσων κλιτικών αντωνυμιών.

3.2.3. ΔΟΚΙΜΑΣΙΑ ΚΑΤΑΝΟΗΣΗΣ ΕΜΜΕΣΩΝ ΚΛΙΤΙΚΩΝ ΑΝΤΩΝΥΜΙΩΝ

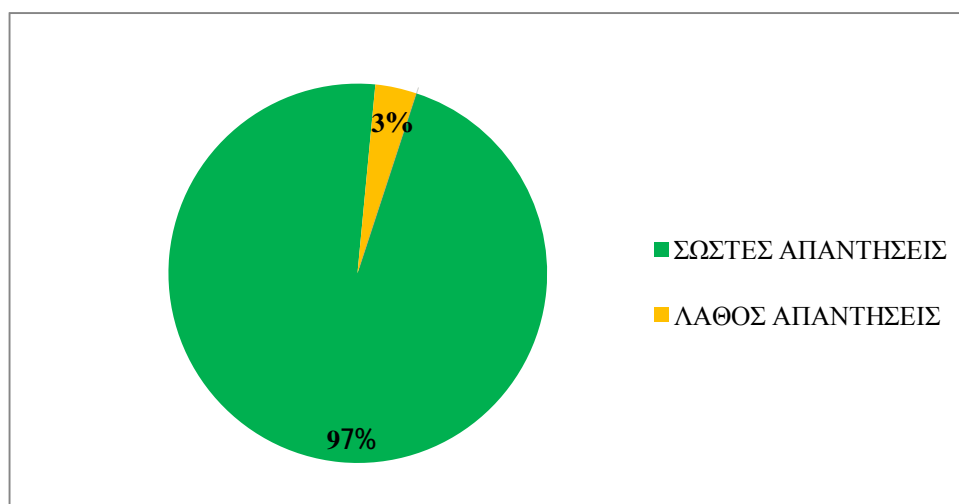
Η Δοκιμασία Κατανόησης των Έμμεσων Κλιτικών Αντωνυμιών, όπως έχουμε προαναφέρει, χορηγήθηκε μέσω Η/Υ. Στον πίνακα που ακολουθεί φαίνονται οι σωστές απαντήσεις της Ομάδας Β' (Πίνακας 3.21.).

ΠΙΝΑΚΑΣ 3.21.: ΔΟΚΙΜΑΣΙΑ ΚΑΤΑΝΟΗΣΗΣ ΕΜΜΕΣΩΝ ΚΛΙΤΙΚΩΝ ΑΝΤΩΝΥΜΙΩΝ - ΣΩΣΤΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΑ	ΣΩΣΤΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ	ΠΟΣΟΣΤΟ ΣΩΣΤΩΝ ΑΠΑΝΤΗΣΕΩΝ
1.Νικολέτα	11/12	92%
2.Αγγελική Ρ.	12/12	100%
3.Αγγελική Π.	8/12	67%
4.Μαρία-Δανάη	12/12	100%
5.Κατερίνα Λ.	12/12	100%
6.Κων/νος Τζ.	12/12	100%
7.Νεφέλη	12/12	100%
8.Αρετή	12/12	100%
9.Στέφανος	11/12	92%
ΣΥΝΟΛΟ	197/204	Μ. Ο. 96,5 %

Το σύνολο των σωστών απαντήσεων της Ομάδας Β' στη Δοκιμασία Κατανόησης των Έμμεσων Κλιτικών Αντωνυμιών ήταν 197/204. Στο Διάγραμμα 3.7. που ακολουθεί φαίνονται τα ποσοστά των σωστών και λανθασμένων απαντήσεων.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 3.7.: ΔΟΚΙΜΑΣΙΑ ΚΑΤΑΝΟΗΣΗΣ ΕΜΜΕΣΩΝ ΚΛΙΤΙΚΩΝ ΑΝΤΩΝΥΜΙΩΝ – ΣΩΣΤΕΣ & ΛΑΝΘΑΣΜΕΝΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

Όπως διαπιστώνουμε με την βοήθεια του παραπάνω διαγράμματος, το ποσοστό των σωστών απαντήσεων της Ομάδας Β' ήταν 97%. Στη συγκεκριμένη δοκιμασία 13/17 παιδιά σκόραραν 100%, 3/17 σκόραραν 92% ενώ 1/17 σκόραρε μόλις 67% . Τα λάθη της Ομάδας Β' φαίνονται παρακάτω (Πίνακας 3.22.).

ΠΙΝΑΚΑΣ 3.22.: ΔΟΚΙΜΑΣΙΑ ΚΑΤΑΝΟΗΣΗΣ ΕΜΜΕΣΩΝ ΚΛΙΤΙΚΩΝ ΑΝΤΩΝΥΜΙΩΝ - ΛΑΝΘΑΣΜΕΝΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

ΑΛΛΑΓΗ ΘΕΜΑΤΙΚΟΥ ΡΟΛΟΥ	5/7	72%
ΠΑΡΑΛΕΙΨΗ ΔΡΑΣΤΗ	1/7	14%
ΠΑΡΑΛΕΙΨΗ ΔΕΚΤΗ	1/7	14%
ΣΥΝΟΛΟ ΛΑΝΘΑΣΜΕΝΩΝ ΑΠΑΝΤΗΣΕΩΝ	7/204	3%

Συνεπώς, όλο το δείγμα έδωσε συνολικά ποσοστό λανθασμένων απαντήσεων 3% (7/204). Πιο συγκεκριμένα, το 72% των λαθών ή 5/7 απαντήσεις, αφορούσε στην αλλαγή του θεματικού ρόλου, το 14% ή 1/7 απαντήσεις στην παράλειψη του δράστη και το υπόλοιπο 14% των λανθασμένων απαντήσεων ή 1/7, αφορούσε στην παράλειψη του δέκτη. Μερικά παραδείγματα λανθασμένων απαντήσεων από την κάθε κατηγορία, μπορούμε να δούμε παρακάτω:

Ø Αλλαγή θεματικού ρόλου

ΗΧΟΓΡΑΦΗΜΕΝΗ ΦΩΝΗ ΣΤΟΝ Η/Υ: «Σε αυτή την ιστορία είναι μία αγελάδα και η κατσίκα της πετάει την μπάλα».

ΤΟ ΠΑΙΔΙ ΔΕΙΧΝΕΙ ΤΗΝ ΕΙΚΟΝΑ ΟΠΟΥ: Η αγελάδα πετάει την μπάλα στην κατσίκα.

Ø Παράλειψη δράστη

ΗΧΟΓΡΑΦΗΜΕΝΗ ΦΩΝΗΣΤΟΝ Η/Υ: «Σε αυτή την ιστορία είναι μία πάπια και ο πιγκουίνος της φέρνει το φαγητό».

ΤΟ ΠΑΙΔΙ ΔΕΙΧΝΕΙ ΤΗΝ ΕΙΚΟΝΑ ΟΠΟΥ: Η πάπια κρατάει το φαγητό .

Ø Παράλειψη δέκτη

ΗΧΟΓΡΑΦΗΜΕΝΗ ΦΩΝΗΣΤΟΝ Η/Υ: «Σε αυτή την ιστορία είναι ένας γάιδαρος και η αγελάδα του λέει ένα παραμύθι».

ΤΟ ΠΑΙΔΙ ΔΕΙΧΝΕΙ ΤΗΝ ΕΙΚΟΝΑ ΟΠΟΥ: Η αγελάδα λέει ένα παραμύθι.

3.2.4. ΔΟΚΙΜΑΣΙΑ ΕΚΦΡΑΣΤΙΚΟΥ ΛΕΞΙΛΟΓΙΟΥ

Στον παρακάτω πίνακα (Πίνακας 3.23.) φαίνονται τα εκατοστημόρια και το ποσοστό σωστών απαντήσεων, σύμφωνα πάντα με το σύνολο των απαντήσεων που σημείωσαν τα υποκείμενα που απαρτίζουν την Ομάδα Β', δηλαδή τα υποκείμενα με ηλικίες που κυμαίνονται από 5;2 έως 6;5 έτη. Στον πίνακα αυτόν φαίνονται όλα τα υποκείμενα της Ομάδας Β' ανεξαρτήτως του κριτηρίου διακοπής, όπως έγινε και παραπάνω .

ΠΙΝΑΚΑΣ 3.23.: ΕΚΑΤΟΣΤΗΜΟΡΙΟ ΚΑΙ ΠΟΣΟΣΤΟ ΣΩΣΤΩΝ ΑΠΑΝΤΗΣΕΩΝ ΓΙΑ ΟΛΟ ΤΟ ΔΕΙΓΜΑ

ΟΝΟΜΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ	ΕΚΑΤΟΣΤΗΜΟΡΙΟ (ΣΩΣΤΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ)
1.Νικολέτα	70	90
2.Θανάσης Ορ.	72	95
3.Μαριαλένα	74	95
4.Νίκος	84	95
5.Νεφέλη	54	50
6.Κατερίνα Καν.	60	40
7.Αρετή	42	10
8.Βασιλική	78	95
9.Κων/νος Στ.	82	90
10.Θανάσης Δ.	66	50
ΣΥΝΟΛΟ (Μ.Ο.)	68	75

Όπως φαίνεται στον Πίνακα 3.23., και το εκατοστημόριο και το ποσοστό σωστών απαντήσεων είναι μεγαλύτερα από την Ομάδα Α'. Παρ' όλα αυτά και σ' αυτή την ομάδα σημειώθηκαν ιδιαίτερα υψηλά (Μαριαλένα, Θανάσης Ορ.) και χαμηλά (Αρετή) νούμερα.

Παρακάτω, στον Πίνακα 3.24., φαίνονται τα ίδια δεδομένα με τον Πίνακα 3.23., μόνο όμως για τα υποκείμενα της Ομάδας Β' που τηρούσαν το κριτήριο της διακοπής.

ΠΙΝΑΚΑΣ 3.24: ΕΚΑΤΟΣΤΗΜΟΡΙΟ ΚΑΙ ΠΟΣΟΣΤΟ ΣΩΣΤΩΝ ΑΠΑΝΤΗΣΕΩΝ ΜΟΝΟ ΓΙΑ ΤΑ ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΑ ΠΟΥ ΠΛΗΡΟΥΣΑΝ ΤΟ ΚΡΙΤΗΡΙΟ ΤΗΣ ΔΙΑΚΟΠΗΣ

ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ	ΕΚΑΤΟΣΤΗΜΟΡΙΟ (ΣΩΣΤΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ)
1.Νικολέτα	70	90
2.Αγγελική Ρ.	66	80
3.Κατερίνα Κόντ.	72	95
4.Νίκος	84	95
5.Κων/νος Στ.	82	90
6.Θανάσης Ορ.	72	95
7.Βασιλική	78	95
8.Νεφέλη	54	50
9.Στέφανος	80	90
ΣΥΝΟΛΟ (Μ.Ο.)	73	86

Στον Πίνακα 3.25. παραθέτουμε τις αναπτυξιακές ηλικίες όλων των υποκειμένων της συγκεκριμένης ομάδας.

**ΠΙΝΑΚΑΣ 3.25.: ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΚΗΣ ΚΑΙ
ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗΣ ΗΛΙΚΙΑΣ ΓΙΑ ΟΛΟ ΤΟ
ΔΕΙΓΜΑ**

ΌΝΟΜΑ	ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΚΗ ΗΛΙΚΙΑ	ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΗΛΙΚΙΑ
1.Νικολέτα	5;2	8;7
2.Αγγελική Π.	5;6	6;8
3.Κατερίνα Κοντ.	5;7	8;11
4.Μαρία-Δανάη	5;7	7;3
5.Μαριαλένα	5;8	9;3

6.Νίκος	6;0	9;1
7.Νεφέλη	6;0	6;2
8.Αρετή	6;1	4;10
9.Βασιλική	6;1	10;1
10.Στέφανος	6;2	9;1
11.Θανάσης Δ.	6;5	7;11

3.2.5. ΔΟΚΙΜΑΣΙΑ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΚΗΣ ΚΑΙ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗΣ ΕΠΑΡΚΕΙΑΣ - ΕΙΚΟΝΕΣ ΔΡΑΣΗΣ

ΠΙΝΑΚΑΣ 3.26.: ΠΟΣΟΣΤΟ ΕΠΙΤΥΧΙΑΣ ΚΑΙ ΒΑΘΜΟΛΟΓΙΑ (ΣΕ ΕΚΑΤΟΣΤΗΜΟΡΙΟ) ΓΙΑ ΟΛΟ ΤΟ ΔΕΙΓΜΑ

ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΑ	ΕΚΑΤΟΣΤΗΜΟΡΙΟ	ΠΟΣΟΣΤΟ
1.Νικολέτα	80	71,6
2.Αγγελική Ρ.	90	83,6
3.Αγγελική Π.	50	53,4
4.Θανάσης Ορ.	65	62,9
5.Μαριαλένα	90	91,4
6.Κων/νος Τζ.	90	77,6
7.Νεφέλη	40	50
8.Κατερίνα Κ.	55	66,4
9.Στέφανος	70	71,6
10.Κων/νος Στ.	80	78,4
11.Θανάσης Δ.	40	57,8
ΣΥΝΟΛΟ(Μ.Ο)	74	72

Ακριβώς ο ίδιος τρόπος βαθμολόγησης και διαμόρφωσης των πινάκων αποτελεσμάτων ακολουθήθηκε και για την Ομάδα Β'.

ΠΙΝΑΚΑΣ 3.27.: ΕΚΑΤΟΣΤΗΜΟΡΙΟ ΚΑΙ ΒΑΘΜΟΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΚΗΣ ΕΠΑΡΚΕΙΑΣ

ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΑ	ΒΑΘΜΟΣ Π.Ε.	ΕΚΑΤΟΣΤΗΜΟΡΙΟ
1.Νικολέτα	32	85
2.Αγγελική Ρ.	41	90
3.Κατερίνα Κοντ.	40	90
4.Θανάσης Ορ.	36	50
5.Μαριαλένα	45	90
6.Νίκος	34	80
7.Νεφέλη	28	60
8.Κατερίνα Καν.	35	70
9.Αρετή	34	60
10.Βασιλική	46	90
11.Θανάσης Δ.	31	50
ΣΥΝΟΛΟ (Μ.Ο.)	36	76

ΠΙΝΑΚΑΣ 3.28.: ΕΚΑΤΟΣΤΗΜΟΡΙΟ ΚΑΙ ΒΑΘΜΟΣ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗΣ ΕΠΑΡΚΕΙΑΣ

ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ ΣΩΣΤΩΝ ΑΠΑΝΤΗΣΕΩΝ	ΕΚΑΤΟΣΤΗΜΟΡΙΟ
1.Κατερίνα Κόντ.	58,3	75
2.Θανάσης Ορ.	66,7	91
3.Κατερίνα Λ.	61,1	84
4.Μαριαλένα Ορ.	86,1	99,6
5.Κων/νος Τζ.	83,3	99
6.Νίκος Γκ.	55,6	50
7.Νεφέλη Τζ.	52,8	37
8.Αρετή Δ.	63,9	63
9.Στέφανος Αγγ.	66,7	75
10.Κων/νος Στ.	91,7	99,6
11.Θανάσης Δ.	66,7	75
ΣΥΝΟΛΟ(Μ.Ο)	65,5	73,8

Τα υποκείμενα της Ομάδας Β' αν και απάντησαν σωστά σε περισσότερες ερωτήσεις σημειώνοντας υψηλότερο ποσοστό σωστών απαντήσεων, ο μέσος όρος στο εκατοστημόριο (74) ήταν χαμηλότερος από την Ομάδα Α' (83) διότι αναμένονταν λόγω της ηλικίας τους να αποδώσουν καλύτερα.

Όσον αφορά το αν τα παιδιά που συμμετείχαν στην Ομάδα Β' εμπίπτουν στα φυσιολογικά για τη δοκιμασία πλαίσια, τα αποτελέσματα που προέκυψαν είναι τα εξής: Δύο από τα υποκείμενα, η Νεφέλη και ο Θανάσης Δ. βρίσκονταν ανάμεσα στο μέσο και μία τυπική απόκλιση κάτω από αυτό.

3.2.6. ΔΙΑΓΝΩΣΤΙΚΟ ΤΕΣΤ ΓΛΩΣΣΙΚΗΣ ΝΟΗΜΟΣΥΝΗΣ - DVIQ

Στον Πίνακα 3.29. φαίνονται τα αντίστοιχα αποτελέσματα (συνολικός βαθμός και ποσοστό επιτυχίας) για την ηλικιακά μεγαλύτερη ομάδα (Ομάδα Β').

ΠΙΝΑΚΑΣ 3.29.: ΣΥΝΟΛΙΚΟ ΣΚΟΡ ΚΑΙ ΠΟΣΟΣΤΟ ΕΠΙΤΥΧΙΑΣ

ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΑ	ΣΥΝΟΛΙΚΟΣ ΒΑΘΜΟΣ	ΠΟΣΟΣΤΟ (%)
1.Νικολέτα	17	70,8
2.Αγγελική Ρ.	22	91,2
3.Κατερίνα Κόντ.	18	75
4.Μαρία-Δανάη	11	45,8
5.Κατερίνα Λ.	15	62,5
6.Μαριαλένα	23	95,8
7.Κων/νος Τζ.	16	66,7
8.Νίκος	19	79,2
9.Αρετή	14	58,3
10.Βασιλική	19	79,2
ΣΥΝΟΛΟ (Μ.Ο.)	17	72

3.2.7. ΔΟΚΙΜΑΣΙΑ «COLOURED PROGRESSIVE MATRICES – RAVEN’S»

Στον Πίνακα 3.30. φαίνονται τα εκατοστημόρια και τα ποσοστά σωστών απαντήσεων που σημείωσαν τα υποκείμενα της Ομάδας Β’.

ΠΙΝΑΚΑΣ 3.30.: ΕΚΑΤΟΣΤΗΜΟΡΙΟ ΚΑΙ ΠΟΣΟΣΤΟ ΣΩΣΤΩΝ ΑΠΑΝΤΗΣΕΩΝ

ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ ΣΩΣΤΩΝ ΑΠΑΝΤΗΣΕΩΝ	ΕΚΑΤΟΣΤΗΜΟΡΙΟ
1.Αγγελική Ρ.	44,4	37
2.Θανάσης Ορ.	66,7	91
3.Κατερίνα Λ.	61,1	84
4.Μαριαλένα Ορ.	86,1	99,6
5.Κων/νος Τζ.	83,3	99
6.Νίκος Γκ.	55,6	50
7.Νεφέλη Τζ.	52,8	37
8.Αρετή Δ.	63,9	63
9.Βασιλική Γ.	77,8	91
10.Στέφανος Αγγ.	66,7	75
11.Θανάσης Δ.	66,7	75
ΣΥΝΟΛΟ(Μ.Ο)	65,5	73,8

Όπως φαίνεται από τους μέσους όρους των εκατοστημορίων και των ποσοστών, η Ομάδα Β’ τα πήγε καλύτερα στη συγκεκριμένη δοκιμασία

από την Ομάδα Α'. Παρ' όλα αυτά, και στον Πίνακα 3.30. παρουσιάζεται ποικιλία και μεγάλη απόκλιση στα σκορ των υποκειμένων. Για παράδειγμα, η Μαριαλένα και ο Κων/νος Τζ. έφτασαν σχεδόν την άριστη απόδοση για την ηλικία τους με εκατοστημόριο 99,6 και 99 αντίστοιχα, ενώ οι Αγγελική Ρ. και Νεφέλη σκόραραν κάτω από 40.

Στον Πίνακα 3.31. παρουσιάζονται οι τιμές του Standard Score, σύμφωνα με τις οποίες κατατάσσουμε τα υποκείμενα σε κατηγορίες, οι οποίες φαίνονται παραπάνω.

Κανένα από τα υποκείμενα της δεύτερης ομάδας δεν ανήκε στις κατώτερες κατηγορίες. Οι Αγγελική Ρ., Κατερίνα Κοντ., Μαρία-Δανάη , Νίκος , Αρετή και Νεφέλη ανήκαν στην κατηγορία Average. Τα υπόλοιπα υποκείμενα της Ομάδας Β' σκόραραν πάνω από το μέσο με τους Κων/νο Στ. , Κων/νο Τζ. και Μαριαλένα να φτάνουν στην κατηγορία Very Superior.

ΠΙΝΑΚΑΣ 3.31.: STANDARD SCORES

ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΑ	STANDARD SCORES
1.Αγγελική Ρ.	95
2.Κατερίνα Κοντ.	110
3.Μαρία-Δανάη	100
4.Μαριαλένα	140
5.Κων/νος Τζ.	135
6.Νίκος	100
7.Νεφέλη	95
8.Αρετή	105
9.Στέφανος	110
10.Κων/νος Στ.	140

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο:

ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΕΣ ΣΥΓΚΡΙΣΕΙΣ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ

Στο τέταρτο κεφάλαιο θα χρησιμοποιήσουμε τα δεδομένα που προέκυψαν μετά από τη βαθμολόγηση όλων των δοκιμασιών και την ανάλυση των λαθών που πραγματοποιήθηκαν από τα υποκείμενα (Κεφάλαιο 3^ο) και θα πραγματοποιήσουμε μια σειρά από συγκρίσεις μέσα από τις οποίες θα πάρουμε πληροφορίες σχετικά με διάφορες πτυχές της κατάκτησης των υπό εξέταση δομών.

Οι συγκρίσεις που θα πραγματοποιήσουμε σ' αυτό το κεφάλαιο, είναι οι εξής:

1. Σύγκριση των αποτελεσμάτων ανάμεσα στην Ομάδα Α' (4;4 – 5;1 ετών) και την Ομάδα Β' (5;2 – 6;5 ετών) για τη «Δοκιμασία Παραγωγής της Γενικής Πτώσης του Οριστικού Άρθρου».
2. Σύγκριση των αποτελεσμάτων ανάμεσα στην Ομάδα Α' (4;4– 5;1 ετών) και την Ομάδα Β' (5;2 – 6;5 ετών) για τη «Δοκιμασία Παραγωγής Έμμεσων Κλιτικών Αντωνυμιών».
3. Σύγκριση των αποτελεσμάτων ανάμεσα στην Ομάδα Α' (4;4 – 5;1 ετών) και την Ομάδα Β' (5;2 – 6;5 ετών) για τη «Δοκιμασία Κατανόησης Έμμεσων Κλιτικών Αντωνυμιών».
4. Σύγκριση των αποτελεσμάτων και για τις δύο ομάδες ανάμεσα στην «Παραγωγή και την Κατανόηση Έμμεσων Κλιτικών Αντωνυμιών».
5. Σύγκριση των αποτελεσμάτων και για τις δύο ομάδες ανάμεσα στην «Παραγωγή Έμμεσων Κλιτικών Αντωνυμιών» και την «Παραγωγή της Γενικής Πτώσης του Οριστικού Άρθρου».

6. Σύγκριση των αποτελεσμάτων ανάμεσα σε κάθε μία από τις Ειδικές Γλωσσικές Δοκιμασίες με το γλωσσικό και γνωστικό επίπεδο, όπως αυτό προκύπτει μέσα από τις Γενικές Γλωσσικές και Γνωστικές Δοκιμασίες.

Σ' αυτό το σημείο να αναφέρουμε ότι επειδή δεν πραγματοποιήθηκε στατιστική ανάλυση των αποτελεσμάτων χρησιμοποιούμε όρους όπως *η συγκεκριμένη δομή έχει κατακτηθεί, δεν έχει κατακτηθεί ακόμη ή έχει σχεδόν κατακτηθεί*. Με το όρο *έχει κατακτηθεί* αναφερόμαστε στα υποκείμενα που σημείωσαν σκορ 100%. Με τον όρο *έχει κατακτηθεί* αναφερόμαστε στα υποκείμενα που σημείωσαν σκορ από 80% μέχρι 99% και τέλος, τα υποκείμενα που βαθμολογήθηκαν με σκορ κάτω του 80% δεν έχουν κατακτήσει ακόμα την εκάστοτε γραμματική δομή.

4.1. ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΤΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ ΑΝΑΜΕΣΑ ΣΤΗΝ ΟΜΑΔΑ Α' ΚΑΙ ΤΗΝ ΟΜΑΔΑ Β' ΓΙΑ ΚΑΘΕ ΜΙΑ ΑΠΟ ΤΙΣ ΤΡΕΙΣ ΕΙΔΙΚΕΣ ΓΛΩΣΣΙΚΕΣ ΔΟΚΙΜΑΣΙΕΣ

Στο Κεφάλαιο 4.1., θα εξετάσουμε λεπτομερώς τα αποτελέσματα που σημείωσαν τα υποκείμενα των δύο ομάδων σε καθεμία από τις τρεις Ειδικές Γλωσσικές Δοκιμασίες, για να εξάγουμε συμπεράσματα σχετικά με τις διαφορές στην κατάκτηση της κάθε γραμματικής δομής ανάμεσα στις δύο ηλικιακές ομάδες.

4.1.1. «ΔΟΚΙΜΑΣΙΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΤΩΣΗΣ ΤΟΥ ΟΡΙΣΤΙΚΟΥ ΑΡΘΡΟΥ» - ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΤΩΝ ΔΥΟ ΗΛΙΚΙΑΚΩΝ ΟΜΑΔΩΝ

Στη «Δοκιμασία Παραγωγής της Γενικής Πτώσης του Οριστικού Άρθρου» τα αποτελέσματα και στις δύο ομάδες ήταν ιδιαίτερα καλά και

οι διαφορές που σημειώθηκαν ανάμεσα στην Ομάδα Α' και την Ομάδα Β' ήταν μικρές.

Πιο συγκεκριμένα, όλα τα υποκείμενα της Ομάδας Β' σημείωσαν σκορ 100%, δείχνοντας ότι έχουν κατακτήσει πλήρως τη γενική πτώση του οριστικού άρθρου.

Τα υποκείμενα της μικρότερης ηλικιακά ομάδας (Ομάδα Α') σημείωσαν μέσο όρο 97%, δηλαδή, 3% λιγότερο από την Ομάδα Β'. Τα υποκείμενα της Ομάδας Α' που σκόραραν κάτω από 100% ήταν ο Νεκτάριος (92%), ο Κων/νος Ν. (84%) και η Ηλιάννα-Ιωάννα (75%), η οποία σκόραρε πιο χαμηλά από όλα τα υποκείμενα. Η πλειοψηφία των λαθών που πραγματοποιήθηκαν από τα τρία υποκείμενα είχαν να κάνουν με παραλείψεις του θηλυκού οριστικού άρθρου (Βλ. Πίνακας 3.2).

Παρατηρώντας και συγκρίνοντας τα αποτελέσματα που σημείωσαν τα υποκείμενα κάθε ομάδας, μπορούμε να εξάγουμε τα εξής συμπεράσματα:

1. Η παραγωγή της γενικής πτώσης του οριστικού άρθρου είναι καλύτερη στην Ομάδα Β' απ' ό τι στην Ομάδα Α' (κατά 3%).
2. Η Ομάδα Β' φαίνεται μέσα από τη βαθμολογία που σημείωσε, πως έχει κατακτήσει πλήρως την παραγωγή της γενικής πτώσης του οριστικού άρθρου.
3. Τα 14 από τα 17 υποκείμενα της Ομάδας Α' φαίνεται να έχουν κατακτήσει την παραγωγή της γενικής πτώσης του οριστικού άρθρου. Τα υπόλοιπα 3 υποκείμενα, αν και σκόραραν κάτω από 100% (χρησιμοποιούμε το 100% σαν ένδειξη γιατί η πλειοψηφία των υποκειμένων – 31 υποκείμενα – σκόραρε τόσο), δεν σημείωσαν ιδιαίτερα χαμηλή βαθμολογία, κάτι που δείχνει πως η κατάκτηση της παραγωγής

της γενικής πτώσης του οριστικού άρθρου έχει σχεδόν ολοκληρωθεί. Η Ηλιάννα-Ιωάννα σημείωσε τη χαμηλότερη βαθμολογία, με 75% σωστές απαντήσεις.

4.1.2. «ΔΟΚΙΜΑΣΙΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΕΜΜΕΣΩΝ ΚΛΙΤΙΚΩΝ ΑΝΤΩΝΥΜΙΩΝ» - ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΤΩΝ ΔΥΟ ΗΛΙΚΙΑΚΩΝ ΟΜΑΔΩΝ

Η Ομάδα Α' στη «Δοκιμασία Παραγωγής των Έμμεσων Κλιτικών Αντωνυμιών» σημείωσε μέσο όρο 54% σωστών απαντήσεων, ενώ η Ομάδα Β' 57%. Μόνο δύο υποκείμενα από κάθε ομάδα σκόραραν 100% (Γιώργος και Θοδωρής από την Ομάδα Α', Θανάσης Ορ. και Θανάσης Δ. από την Ομάδα Β').

Τα αποτελέσματα και για τις δύο ομάδες όμως δεν είναι ιδιαίτερα ενθαρρυντικά. Πιο συγκεκριμένα, 5 από τα 17 υποκείμενα της Ομάδας Α' σκόραραν κάτω από 50%, με δύο από αυτά, την Ηλιάννα-Ιωάννα και τη Σταυριάνθη να μην δίνουν καμία σωστή απάντηση (0%). Στην Ομάδα Β', 7 από τα 14 υποκείμενα σημείωσαν βαθμολογίες κάτω του 50% δηλαδή, δύο υποκείμενα περισσότερα από την Ομάδα Α'. Εδώ, μόνο ένα υποκείμενο σκόραρε 0% (Αγγελική Π.) μη δίνοντας καμία σωστή απάντηση.

Η Ομάδα Α' αν και είχε δύο λιγότερα υποκείμενα που σημείωσαν βαθμολογίες κάτω του 50% από την Ομάδα Β', έκανε περισσότερα λάθη. Η πλειοψηφία των λαθών και στις δύο ομάδες είχε να κάνει με παραλείψεις των έμμεσων κλιτικών αντωνυμιών. Η Ομάδα Α' πραγματοποίησε κυρίως παραλείψεις του αρσενικού γένους των έμμεσων κλιτικών αντωνυμιών, ενώ στην Ομάδα Β', οι παραλείψεις ήταν ίδιες, τόσο σε αρσενικό όσο και σε θηλυκό γένος (Βλ. Πίνακας 3.20). Τα τρία

υποκείμενα που σημείωσαν 0% πραγματοποίησαν μόνο παραλείψεις των αντωνυμιών.

Συνοψίζοντας τα παραπάνω, μπορούμε να εξάγουμε τα εξής συμπεράσματα:

1. Η μεγαλύτερη ηλικιακά ομάδα (Ομάδα Β') φαίνεται να έχει προχωρήσει περισσότερο στην κατάκτηση της παραγωγής των έμμεσων κλιτικών αντωνυμιών σε σύγκριση με την Ομάδα Α' (η οποία σημείωσε κατά 3% μεγαλύτερο μέσο όρο στη βαθμολογία της δοκιμασίας).
2. Υπάρχουν υποκείμενα και στις δύο ομάδες (Ηλιάννα-Ιωάννα, Αγγελική Π.) που φαίνεται να μην έχουν κατακτήσει καθόλου την παραγωγή των έμμεσων κλιτικών αντωνυμιών.
3. Η κατάκτηση της παραγωγής των έμμεσων κλιτικών αντωνυμιών μέχρι και την ηλικία των 5;9 ετών, δεν έχει ολοκληρωθεί ακόμα στη πλειοψηφία των υποκειμένων (Το μεγαλύτερο υποκείμενο του δείγματος είναι 6;5 ετών ,αλλά είναι μόνο ένα, πράγμα το οποίο καθιστά παρακινδυνευμένο να θεωρηθούν αξιόπιστα τα αποτελέσματα του από τις δοκιμασίες για την συγκεκριμένη χρονολογική ηλικία και συνεπώς κατευθυνόμαστε με βάση το μέσο όρο ηλικίας της κάθε ομάδας).

4.1.3. «ΔΟΚΙΜΑΣΙΑ ΚΑΤΑΝΟΗΣΗΣ ΕΜΜΕΣΩΝ ΚΛΙΤΙΚΩΝ ΑΝΤΩΝΥΜΙΩΝ» - ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΤΩΝ ΔΥΟ ΗΛΙΚΙΑΚΩΝ ΟΜΑΔΩΝ.

Τα αποτελέσματα στη «Δοκιμασία Κατανόησης Έμμεσων Κλιτικών Αντωνυμιών» ήταν πολύ καλύτερα σε σχέση με την «Δοκιμασία Παραγωγής». Όσον αφορά τη διαφορά ανάμεσα στις δύο ομάδες, η Ομάδα Β' (96,5%) σκόραρε 14,5% περισσότερο από την Ομάδα Α'

(82%), σημειώνοντας έτσι τη μεγαλύτερη διαφορά από τις τρεις σε σύνολο Ειδικές Γλωσσικές Δοκιμασίες.

Πιο συγκεκριμένα, 13 από τα 17 υποκείμενα της Ομάδας Β' σκόραραν 100%. Στην Ομάδα Α', 6 από τα 17 υποκείμενα κατάφεραν να σημειώσουν βαθμολογία 100%. Ωστόσο, κανένα από τα υποκείμενα δεν σημείωσε σκορ κάτω από 50%, κάτι που δείχνει πως η κατανόηση των έμμεσων κλιτικών αντωνυμιών είναι πολύ καλύτερη από την παραγωγή.

Και εδώ, η Ομάδα Α' έκανε περισσότερα λάθη από την Ομάδα Β'. Η πλειοψηφία των λαθών και στις δύο ομάδες είχε να κάνει κυρίως με την αλλαγή του θεματικού ρόλου (δράστης – δέκτης).

Τα αποτελέσματα που μπορούμε να εξάγουμε από τη σύγκριση των δύο ομάδων όσον αφορά στην κατανόηση των έμμεσων κλιτικών αντωνυμιών, είναι τα εξής:

- 1.** Η μεγαλύτερη ηλικιακά ομάδα έχει κατακτήσει περισσότερο την κατανόηση των έμμεσων κλιτικών αντωνυμιών συγκριτικά με την Ομάδα Α' (Ομάδα Β': 96,5%, Ομάδα Α': 82%).
- 2.** Στο σύνολο των υποκειμένων φαίνεται πως η συγκεκριμένη γραμματική δομή έχει κατακτηθεί κατά το μεγαλύτερο μέρος της (ιδιαίτερα σε σύγκριση με την παραγωγή των έμμεσων κλιτικών αντωνυμιών).
- 3.** Τα υποκείμενα που δεν έχουν κατακτήσει πλήρως την κατανόηση των έμμεσων κλιτικών αντωνυμιών δεν είχαν ιδιαίτερα χαμηλά αποτελέσματα (ελάχιστο σκορ 50%), υποδεικνύοντας έτσι πως οι περισσότερες ιδιότητες της κατανόησης των έμμεσων κλιτικών αντωνυμιών έχουν κατακτηθεί ήδη από τα 4 έτη.

Κλείνοντας το Κεφάλαιο 4.1., μπορούμε αθροιστικά να εξάγουμε τα εξής συμπεράσματα:

1. Η κατάκτηση της γενικής πτώσης του οριστικού άρθρου έχει ολοκληρωθεί μέχρι τα 6,5 έτη.
2. Η παραγωγή των έμμεσων κλιτικών αντωνυμιών δεν έχει ολοκληρωθεί μέχρι τα 6,5 έτη, στο σύνολο των υποκειμένων.
3. Η κατανόηση έμμεσων κλιτικών αντωνυμιών έχει σχεδόν ολοκληρωθεί μέχρι τα 6,5 έτη.
4. Κατά το μεγαλύτερο μέρος του συνόλου, φαίνεται πως όσο αυξάνεται η ηλικία των υποκειμένων αυξάνονται και οι βαθμολογίες τους (με κάποιες εξαιρέσεις, όπως αναμένεται).

4.2. ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΤΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΓΙΑ ΤΙΣ ΔΥΟ ΟΜΑΔΕΣ ΑΝΑΜΕΣΑ ΣΕ 2 ΔΟΚΙΜΑΣΙΕΣ.

Σε αυτή την υποενότητα, θα συγκρίνουμε τα αποτελέσματα της κάθε ομάδας σε δυο δοκιμασίες. Πιο αναλυτικά:

- ✓ Σύγκριση των αποτελεσμάτων και για τις δύο ομάδες ανάμεσα στην παραγωγή και την κατανόηση των έμμεσων κλιτικών αντωνυμιών.
- ✓ Σύγκριση των αποτελεσμάτων και για τις δύο ομάδες ανάμεσα στην παραγωγή έμμεσων κλιτικών αντωνυμιών και την παραγωγή της γενικής πτώσης του οριστικού άρθρου.

4.2.1. ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΤΗΣ «ΔΟΚΙΜΑΣΙΑΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΤΗΣ ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΤΩΣΗΣ ΤΟΥ ΟΡΙΣΤΙΚΟΥ ΑΡΘΡΟΥ» ΜΕ ΤΗΝ «ΔΟΚΙΜΑΣΙΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΕΜΜΕΣΩΝ ΚΛΙΤΙΚΩΝ ΑΝΤΩΝΥΜΙΩΝ» .

ΟΜΑΔΑ Α΄

Η Ομάδα Α΄ στη «Δοκιμασία Παραγωγής της Γενικής Πτώσης του Οριστικού Άρθρου», σημείωσε μέσο όρο σωστών απαντήσεων 97%. Τα 14 απ' τα 17 παιδιά είχαν μέσο όρο 100% εκτός από 3 (Νεκτάριος 92%, Ηλιάννα-Ιωάννα 75% και Κων/νος 84%), τα οποία σκόραραν επίσης χαμηλά στη «Δοκιμασία Παραγωγής των Έμμεσων Κλιτικών Αντωνυμιών». Επιπροσθέτως, στη «Δοκιμασία Παραγωγής των Έμμεσων Κλιτικών Αντωνυμιών», η επίδοση της Ομάδας Α΄ ήταν ιδιαίτερα χαμηλή με ποσοστό σωστών απαντήσεων 54%. Όπως μπορούμε να διακρίνουμε, υπάρχει μεγάλη διαφορά στην επίδοση της Ομάδας Α΄ μεταξύ των δυο δοκιμασιών.

Όσον αφορά στα λάθη που πραγματοποιήθηκαν στην καθεμία από τις δυο δοκιμασίες από την Ομάδα Α΄, παρατηρήσαμε ότι οι παραλείψεις ήταν και στις δυο περιπτώσεις περισσότερες από τις αντικαταστάσεις. Ωστόσο, στη «Δοκιμασία Παραγωγής της Γενικής Πτώσης του Οριστικού Άρθρου», οι παραλείψεις αφορούσαν κυρίως το θηλυκό γένος, ενώ στη «Δοκιμασία Παραγωγής των Έμμεσων Κλιτικών Αντωνυμιών», κυρίως το αρσενικό γένος.

Συνεπώς, από τα παραπάνω μπορούμε να εξάγουμε τα εξής συμπεράσματα:

1. Η κατάκτηση της γενικής πτώσης του οριστικού άρθρου, στην ηλικιακή ομάδα 4,4 με 5,1 έχει σχεδόν ολοκληρωθεί (97%).
2. Στην ηλικία των 4;5 ετών, η παραγωγή των έμμεσων κλιτικών αντωνυμιών δεν έχει ολοκληρωθεί (54%) και μάλιστα υπάρχουν παιδιά (Ηλιάννα-Ιωάννα, Σταυριάνθη) που έχουν μηδενική παραγωγή έμμεσων κλιτικών αντωνυμιών.

3. Η κατάκτηση της γενικής πτώσης του οριστικού άρθρου (παραγωγή), προηγείται από την κατάκτηση των έμμεσων κλιτικών αντωνυμιών (παραγωγή).

ΟΜΑΔΑ Β΄

Η Ομάδα Β΄, σημείωσε μέσο όρο σωστών απαντήσεων στη «Δοκιμασία Παραγωγής της Γενικής Πτώσης του Οριστικού Άρθρου» 100% ενώ στη «Δοκιμασία Παραγωγής των Έμμεσων Κλιτικών Αντωνυμιών» 57%. Και στις δυο δοκιμασίες η Ομάδα Β΄ μέσο όρο κατά 3% μεγαλύτερο από την Ομάδα Α΄. Ωστόσο η διαφορά στην επίδοση των δυο δοκιμασιών, εξακολουθεί να είναι μεγάλη.

Η Ομάδα Β΄ έκανε περισσότερες αντικαταστάσεις απ' ότι μετατροπές στη «Δοκιμασία Παραγωγής των Έμμεσων Κλιτικών Αντωνυμιών» και οι παραλείψεις αυτές αφορούσαν εξίσου το θηλυκό και το αρσενικό γένος.

Η σύγκριση της επίδοσης στις δυο δοκιμασίες της Ομάδας Β΄, μας δίνει την ευκαιρία να εξάγουμε τα παρακάτω συμπεράσματα:

1. Όπως είναι προφανές από την βαθμολογία που σημείωσε η Ομάδα Β΄, η κατάκτηση της γενικής πτώσης του οριστικού άρθρου έχει ολοκληρωθεί στην ηλικιακή ομάδα 5,2 – 6,5.
2. Αντίθετα, η παραγωγή των έμμεσων κλιτικών αντωνυμιών αν και βελτιώθηκε και είναι μεγαλύτερη από αυτή της Ομάδας Α΄ κατά 3%, φαίνεται ότι δεν έχει ολοκληρωθεί ακόμα, στη πλειοψηφία των υποκειμένων.

3. Η κατάκτηση της γενικής πτώσης του οριστικού άρθρου (παραγωγή), προηγείται από την κατάκτηση των έμμεσων κλιτικών αντωνυμιών (παραγωγή).

4.2.2. ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΤΗΣ «ΔΟΚΙΜΑΣΙΑΣ ΚΑΤΑΝΟΗΣΗΣ ΤΩΝ ΕΜΜΕΣΩΝ ΚΛΙΤΙΚΩΝ ΑΝΤΩΝΥΜΙΩΝ» ΜΕ ΤΗ «ΔΟΚΙΜΑΣΙΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΤΩΝ ΕΜΜΕΣΩΝ ΚΛΙΤΙΚΩΝ ΑΝΤΩΝΥΜΙΩΝ» .

ΟΜΑΔΑ Α΄

Όπως είπαμε και παραπάνω, η Ομάδα Α΄ στη «Δοκιμασία Παραγωγής των Έμμεσων Κλιτικών Αντωνυμιών» σημείωσε μέσο όρο σωστών απαντήσεων 54%, ενώ στη «Δοκιμασία Κατανόησης των Έμμεσων Κλιτικών Αντωνυμιών» σημείωσε ποσοστό 82% .

Από τα 17 παιδιά της Ομάδας Α΄, τα 14 είχαν καλύτερη επίδοση στη «Δοκιμασία Κατανόησης των Έμμεσων Κλιτικών Αντωνυμιών» απ' ότι στη «Δοκιμασία Παραγωγής», ενώ τα υπόλοιπα 3 παιδιά είχαν καλύτερη επίδοση στη «Δοκιμασία Παραγωγής» απ' ότι στη «Δοκιμασία Κατανόησης» (Έμμεσων Κλιτικών Αντωνυμιών). Επίσης, κάποια παιδιά από την Ομάδα Α΄, παρόλο που σημείωσαν υψηλό ποσοστό στην κατανόηση, στην παραγωγή το ποσοστό τους ήταν πολύ χαμηλό (Ηλιάννα-Ιωάννα 92% - 0 , Νικολίτσα 100% - 17%).

Και σε αυτές τις δυο δοκιμασίες η ποσοστιαία διαφορά της επίδοσης, είναι μεγάλη (28%). Παρόλα αυτά, το γεγονός ότι το χαμηλότερο σκορ ήταν 50 %, μας δείχνει πως τα υποκείμενα αυτά σημείωσαν υψηλότερη απόδοση στην κατανόηση απ' ότι στην παραγωγή, της οποίας το χαμηλότερο σκορ ήταν 0% .

Τα συμπεράσματα που προκύπτουν είναι τα εξής:

1. Η κατανόηση των έμμεσων κλιτικών αντωνυμιών υπερέχει πολύ της παραγωγής τους.
2. Η κατανόηση των έμμεσων κλιτικών αντωνυμιών προηγείται της παραγωγής τους.

ΟΜΑΔΑ Β'

Στη «Δοκιμασία Κατανόησης των Έμμεσων Κλιτικών Αντωνυμιών» η Ομάδα Β' σημείωσε ποσοστό 96,5% σωστών απαντήσεων. Από την άλλη, στη «Δοκιμασία Παραγωγής των Έμμεσων Κλιτικών Αντωνυμιών» σκόραρε 57%.

Στη «Δοκιμασία Κατανόησης των Έμμεσων Κλιτικών Αντωνυμιών», τα 13 απ' τα 17 παιδιά σκόραραν 100%, ενώ τα υπόλοιπα 4 σκόραραν πιο χαμηλά, με το μικρότερο σκορ να είναι 67%. Στη «Δοκιμασία Παραγωγής των Έμμεσων Κλιτικών Αντωνυμιών» καταγράφηκαν αρκετά χαμηλές βαθμολογίες (Αγγελική Π. - 0%, Νεφέλη - 8%, Κατερίνα Καν. - 8% κ.α.) και μόνο 2 παιδιά σκόραραν 100%.

Και στην Ομάδα Β' όπως και στην Ομάδα Α', κάποια παιδιά εν αντιθέσει με το υψηλό ποσοστό τους στην κατανόηση, απέδωσαν πολύ χαμηλά στην παραγωγή (Νεφέλη 100% - 8%, Κατερίνα Καν 100% - 8%, Αρετή 100% - 25%).

Η διαφορά ανάμεσα στις δυο δοκιμασίες για την Ομάδα Α' είναι 28%, ενώ για την Ομάδα Β' 39,5% .

Τα συμπεράσματά μας από τα παραπάνω αποτελέσματα, είναι τα εξής:

1. Στην ηλικιακή ομάδα των 5,2 – 6,5, προκύπτει πως τα παιδιά κατανοούν τις έμμεσες κλιτικές αντωνυμίες (96,5%), χωρίς, όμως κατά το μεγαλύτερο ποσοστό να μπορούν να τις παράγουν σωστά (57%).
2. Αν και υπάρχει μεγάλο χάσμα ανάμεσα στα αποτελέσματα των δυο δοκιμασιών (και για τις δυο ομάδες, αλλά ιδιαίτερα για την Ομάδα Β'), είναι ξεκάθαρο πως η κατανόηση των έμμεσων κλιτικών αντωνυμιών υπερέχει της παραγωγής τους.

4.3. ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΤΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ ΑΝΑΜΕΣΑ ΣΤΙΣ ΕΙΔΙΚΕΣ ΓΛΩΣΣΙΚΕΣ ΔΟΚΙΜΑΣΙΕΣ ΚΑΙ ΤΙΣ ΓΕΝΙΚΕΣ ΓΛΩΣΣΙΚΕΣ ΚΑΙ ΓΝΩΣΤΙΚΕΣ ΔΟΚΙΜΑΣΙΕΣ ΓΙΑ ΤΑ ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΑ ΠΟΥ ΣΗΜΕΙΩΣΑΝ ΣΚΟΡ ΣΤΙΣ ΕΓΔ ΚΑΤΩ ΤΟΥ ΜΕΣΟΥ ΟΡΟΥ.

4.3.1. ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΤΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ ΑΝΑΜΕΣΑ ΣΤΗ «ΔΟΚΙΜΑΣΙΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΤΩΣΗΣ ΤΟΥ ΟΡΙΣΤΙΚΟΥ ΑΡΘΡΟΥ» ΚΑΙ ΚΑΘΕ ΜΙΑ ΑΠΟ ΤΙΣ ΓΕΝΙΚΕΣ ΓΛΩΣΣΙΚΕΣ ΚΑΙ ΓΝΩΣΤΙΚΕΣ ΔΟΚΙΜΑΣΙΕΣ.

▼ «ΔΟΚΙΜΑΣΙΑ ΕΚΦΡΑΣΤΙΚΟΥ ΛΕΞΙΛΟΓΙΟΥ»

ΟΜΑΔΑ Α'

Ο μέσος όρος που σημείωσε η Ομάδα Α' στη «Δοκιμασία Παραγωγής της Γενικής Πτώσης του Οριστικού Άρθρου» ήταν 97%. Επομένως, ως υποκείμενα με βαθμολογία κάτω του μέσου όρου θα θεωρήσουμε αυτά που σκόραραν κάτω από 97%. Τα υποκείμενα που σημείωσαν

βαθμολογία κάτω του 97% είναι τρία: ο Νεκτάριος, η Ηλιάννα-Ιωάννα και ο Κων/νος Ν.

Στον Πίνακα 4.1. παραθέτονται τα αποτελέσματα που σημείωσαν τα τρία αυτά υποκείμενα στις δύο δοκιμασίες.

Για τη «Δοκιμασία Εκφραστικού Λεξιλογίου» θα χρησιμοποιήσουμε το εκατοστημόριο σαν μονάδα σύγκρισης διότι είναι πιο αντικειμενική μέτρηση.

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.1.: «ΔΟΚΙΜΑΣΙΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΤΗΣ ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΤΩΣΗΣ ΤΟΥ ΟΡΙΣΤΙΚΟΥ ΑΡΘΡΟΥ» ΚΑΙ «ΔΟΚΙΜΑΣΙΑ ΕΚΦΡΑΣΤΙΚΟΥ ΛΕΞΙΛΟΓΙΟΥ

ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΑ	ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΟΡΙΣΤΙΚΟΥ ΑΡΘΡΟΥ	Δ.Ε.Λ.
1. Νεκτάριος	92	80
2. Ηλιάννα-Ιωάννα	75	20
3. Κων/νος Ν.	84	95

*Δ.Ε.Λ. : Δοκιμασία Εκφραστικού Λεξιλογίου

Παρατηρώντας τον Πίνακα 4.1. διαπιστώνουμε ότι ο Κων/νος Ν. σημείωσε υψηλότερη βαθμολογία στη «Δοκιμασία Εκφραστικού Λεξιλογίου» απ' ότι στη «Δοκιμασία Παραγωγής της Γενικής Πτώσης του Οριστικού Άρθρου». Αντίθετα, Τα άλλα 2 υποκείμενα είχαν

υψηλότερο σκορ στην Ειδική Γλωσσική Δοκιμασία, με την Ηλιάννα-Ιωάννα να σημειώνει ιδιαίτερα μεγάλη διαφορά ανάμεσα στις δυο δοκιμασίες. Βλέπουμε, επομένως, πως ενώ το υποκείμενο (Ηλιάννα-Ιωάννα) με τη χαμηλότερη βαθμολογία στη «Δοκιμασία Εκφραστικού Λεξιλογίου» έχει και τη χαμηλότερη βαθμολογία στη «Δοκιμασία παραγωγής της γενικής πτώσης του οριστικού άρθρου», δεν συμβαίνει το ίδιο και με το υποκείμενο (Νεκτάριος) που έχει την υψηλότερη βαθμολογία στην Ειδική Γλωσσική Δοκιμασία.

ΟΜΑΔΑ Β΄

Η Ομάδα Β΄ στη «Δοκιμασία Παραγωγής της Γενικής Πτώσης του Οριστικού Άρθρου» είχε μέσο όρο 100%. Δηλαδή, όλα τα υποκείμενα σκόραραν 100% (12/12 σωστές απαντήσεις). Επομένως, δεν θα παρουσιαστεί κάποια σύγκριση ανάμεσα στις δύο δοκιμασίες. Για τον ίδιο λόγο, στις συγκρίσεις με τις υπόλοιπες τρεις Γενικές Γλωσσικές - Γνωστικές Δοκιμασίες δεν θα αναφερθούμε στην Ομάδα Β΄.

✓ «ΔΟΚΙΜΑΣΙΑ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΚΗΣ ΚΑΙ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗΣ ΕΠΑΡΚΕΙΑΣ – ΕΙΚΟΝΕΣ ΔΡΑΣΗΣ»

ΟΜΑΔΑ Α΄

Όπως είπαμε και παραπάνω, τα υποκείμενα που σημείωσαν σκορ κάτω του μέσου όρου στη «Δοκιμασία Παραγωγής της Γενικής Πτώσης του Οριστικού Άρθρου» θεωρούνται αυτά που είχαν ποσοστό κάτω του 97%.

Στον παρακάτω πίνακα (Πίνακας 4.2.) φαίνονται τα αποτελέσματα της σύγκρισης αναλυτικά. Και εδώ θα χρησιμοποιήσουμε το εκατοστημόριο για τη σύγκριση των δύο δοκιμασιών.

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.2.: «ΔΟΚΙΜΑΣΙΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΤΗΣ ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΤΩΣΗΣ ΤΟΥ ΟΡΙΣΤΙΚΟΥ ΑΡΘΡΟΥ» ΚΑΙ «ΔΟΚΙΜΑΣΙΑ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΚΗΣ ΚΑΙ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗΣ ΕΠΑΡΚΕΙΑΣ - ΕΙΚΟΝΕΣ ΔΡΑΣΗΣ

ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΑ	ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΟΡΙΣΤΙΚΟΥ ΑΡΘΡΟΥ	ΕΙΚΟΝΕΣ ΔΡΑΣΗΣ
1. Νεκτάριος	92	65
2. Ηλιάννα-Ιωάννα	75	80
3. Κων/νος Ν.	84	90

Παρατηρώντας τον Πίνακα 4.2. διαπιστώνουμε ότι ενώ ο Νεκτάριος έχει τη χαμηλότερη βαθμολογία στη «Δοκιμασία Εκφραστικού Λεξιλογίου» έχει την υψηλότερη στη «Δοκιμασία Παραγωγής της Γενικής Πτώσης του Οριστικού Άρθρου». Τα άλλα δύο υποκείμενα δεν ακολουθούν το ίδιο μοτίβο κατά τη βαθμολόγηση των δύο δοκιμασιών.

**ν «ΔΙΑΓΝΩΣΤΙΚΟ ΤΕΣΤ ΓΛΩΣΣΙΚΗΣ ΝΟΗΜΟΣΥΝΗΣ -
DVIQ »**

ΟΜΑΔΑ Α΄

Στον Πίνακα 4.3. που παραθέεται παρακάτω συγκρίναμε τις βαθμολογίες των τριών υποκειμένων (Ηλιάννα-Ιωάννα, Νεκτάριος, Κων/νος Ν.) που σημείωσαν σκορ κάτω του μέσου όρου στη «Δοκιμασία Παραγωγής της Γενικής Πτώσης του Οριστικού Άρθρου» με τις βαθμολογίες που σημείωσαν στην Γενική Γλωσσική – Γνωστική Δοκιμασία, «Διαγνωστικό Τεστ Γλωσσικής Νοημοσύνης – DVIQ».

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.3.: «ΔΟΚΙΜΑΣΙΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΤΗΣ ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΤΩΣΗΣ ΤΟΥ ΟΡΙΣΤΙΚΟΥ ΑΡΘΡΟΥ» ΚΑΙ «ΔΙΑΓΝΩΣΤΙΚΟ ΤΕΣΤ ΓΛΩΣΣΙΚΗΣ ΝΟΗΜΟΣΥΝΗΣ – DVIQ»

ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΑ	ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΟΡΙΣΤΙΚΟΥ ΑΡΘΡΟΥ	DVIQ
1. Νεκτάριος	92	41,7
2. Ηλιάννα-Ιωάννα	75	45,8
3. Κων/νος Ν.	84	66,7

Τα αποτελέσματα που προκύπτουν από τον Πίνακα 4.3. είναι πως και τα τρία υποκείμενα σημείωσαν αρκετά χαμηλότερο σκορ στο «Διαγνωστικό Τεστ Γλωσσικής Νοημοσύνης – DVIQ» απ' ότι στην υπό εξέταση Ειδική Γλωσσική Δοκιμασία, χωρίς να διακρίνεται κάποιο μοτίβο ανάμεσα στα αποτελέσματα των δύο δοκιμασιών.

ν «COLOURED PROGRESSIVE MATRICES – RAVEN'S»

ΟΜΑΔΑ Α'

Ακολουθώντας την ίδια διαδικασία με τις υπόλοιπες τρεις Γενικές Γλωσσικές Δοκιμασίες, θα συγκρίνουμε τα αποτελέσματα της Ηλιάνας-Ιωάννας, του Νεκτάριου και του Κων/νου Ν. για τις συγκεκριμένες δύο δοκιμασίες.

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.4.: «ΔΟΚΙΜΑΣΙΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΤΗΣ ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΤΩΣΗΣ ΤΟΥ ΟΡΙΣΤΙΚΟΥ ΑΡΘΡΟΥ» ΚΑΙ «COLOURED PROGRESSIVE MATRICES – RAVEN'S»

ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΑ	ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΟΡΙΣΤΙΚΟΥ ΑΡΘΡΟΥ	RAVEN'S
1. Νεκτάριος	92	75
2. Ηλιάννα-Ιωάννα	75	63
3. Κων/νος Ν.	84	63

Ο παραπάνω πίνακας (Πίνακας 4.4.) μας αποκαλύπτει πως και σε αυτή τη σύγκριση δεν υπάρχει κάποιο πρότυπο κατά το οποίο η μία δοκιμασία να επηρεάζει την άλλη. Δηλαδή, αν και ο Νεκτάριος σημείωσε την υψηλότερη βαθμολογία και στις δύο δοκιμασίες, τα άλλα δύο υποκείμενα σημείωσαν διαφορετικό σκορ στην Ειδική Γλωσσική Δοκιμασία αλλά ίδια σκορ στη «Δοκιμασία Εκφραστικού Λεξιλογίου».

Εξετάζοντας προσεκτικά όλα τα παραπάνω, μπορούμε να εξάγουμε τα εξής συμπεράσματα:

1. Η απόδοση στη «Δοκιμασία Εκφραστικού Λεξιλογίου» δεν προβλέπει την απόδοση στη «Δοκιμασία παραγωγής της γενικής πτώσης του οριστικού άρθρου».
2. Το ίδιο ισχύει και για την κατάκτηση γραμματικών και συντακτικών δομών, καθώς τα αποτελέσματα στη δοκιμασία «Εικόνες Δράσης» και «Διαγνωστικό Τεστ Γλωσσικής Νοημοσύνης – DVIQ» ποικίλουν.
3. Τέλος, και η δοκιμασία «Coloured Progressive Matrices – Raven's» δεν φαίνεται να μπορεί να προβλέψει τα αποτελέσματα της «Δοκιμασίας παραγωγής της γενικής πτώσης του οριστικού άρθρου».

4.3.2. ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΤΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ ΑΝΑΜΕΣΑ ΣΤΗ «ΔΟΚΙΜΑΣΙΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΕΜΜΕΣΩΝ ΚΛΙΤΙΚΩΝ ΑΝΤΩΝΥΜΙΩΝ» ΚΑΙ ΚΑΘΕ ΜΙΑ ΑΠΟ ΤΙΣ ΓΕΝΙΚΕΣ ΓΛΩΣΣΙΚΕΣ ΚΑΙ ΓΝΩΣΤΙΚΕΣ ΔΟΚΙΜΑΣΙΕΣ.

▼ «ΔΟΚΙΜΑΣΙΑ ΕΚΦΡΑΣΤΙΚΟΥ ΛΕΞΙΛΟΓΙΟΥ»

ΟΜΑΔΑ Α΄

Τα υποκείμενα της Ομάδας Α΄ που θα συμμετέχουν στη συγκεκριμένη σύγκριση, όπως και παραπάνω, είναι αυτά που σκόραραν χαμηλότερα από το μέσο όρο που προέκυψε από το σύνολο των βαθμολογιών της

Ομάδας Α'. Ο μέσος όρος για τη «Δοκιμασία Παραγωγής των Έμμεσων Κλιτικών Αντωνυμιών» είναι 54%. Τα υποκείμενα που σημείωσαν χαμηλότερο ποσοστό από 54% είναι 8: ο Νεκτάριος, ο Άγγελος, ο Μιχάλης, η Ηλιάνα-Ιωάννα, ο Ιωάννης, η Σταυριάνθη, ο Κων/νος Ν. και η Νικολίτσα.

Στον Πίνακα 4.5. παραθέτονται συγκρίσεις για κάθε ένα από τα υποκείμενα σχετικά με τις βαθμολογίες που σκόραραν στις συγκεκριμένες δύο δοκιμασίες.

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.5.: «ΔΟΚΙΜΑΣΙΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΤΩΝ ΕΜΜΕΣΩΝ ΚΛΙΤΙΚΩΝ ΑΝΤΩΝΥΜΙΩΝ» ΚΑΙ «ΔΟΚΙΜΑΣΙΑ ΕΚΦΡΑΣΤΙΚΟΥ ΛΕΞΙΛΟΓΙΟΥ

ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΑ	ΔΟΚΙΜΑΣΙΑ	
	ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΕΚΑ	Δ.Ε.Λ
1. Νεκτάριος	50	80
2. Άγγελος	25	10
3. Μιχάλης	50	95
4. Ηλιάννα-Ιωάννα	0	20
5. Ιωάννης	50	80
6. Σταυριάνθη	0	50
7. Κων/νος Ν.	25	95
8. Νικολίτσα	17	80

*ΕΚΑ: Έμμεσων Κλιτικών Αντωνυμιών

*ΔΕΛ: Δοκιμασία Εκφραστικού Λεξιλογίου

Παρατηρώντας τον παραπάνω πίνακα διαπιστώνουμε πως όπως και παραπάνω δεν υπάρχει ένα πρότυπο σύμφωνα με το οποίο τα αποτελέσματα στη «Δοκιμασία Εκφραστικού Λεξιλογίου» να προβλέπουν την παραγωγή των έμμεσων κλιτικών αντωνυμιών. Πιο συγκεκριμένα, αν και ο Νεκτάριος, ο Μιχάλης και ο Ιωάννης έχουν ίδιο σκορ στην Ειδική Γλωσσική Δοκιμασία, δεν σημείωσαν ίδιο σκορ στη «Δοκιμασία Εκφραστικού Λεξιλογίου». Επίσης, παρατηρώντας τις βαθμολογίες του Άγγελου και του Κων/νου Ν., βλέπουμε ότι αν και σημείωσαν ίδιο σκορ στη «Δοκιμασία Παραγωγής Έμμεσων Κλιτικών

Αντωνυμιών», οι βαθμολογίες τους στη «Δοκιμασία Εκφραστικού Λεξιλογίου» διαφέρουν κατά 85.

ΟΜΑΔΑ Β'

Από το σύνολο της Ομάδας Β' (7 υποκείμενα), επτά υποκείμενα σημείωσαν βαθμολογία κάτω του μέσου όρου στη «Δοκιμασία Παραγωγής των Έμμεσων Κλιτικών Αντωνυμιών», δηλαδή, κάτω του 57%. Τα υποκείμενα αυτά ήταν η Αγγελική Ρ., η Αγγελική Π., ο Νίκος, η Νεφέλη, η Κατερίνα Καν., η Αρετή και ο Κων/νος Σ. Για αυτά τα παιδιά παραθέτονται στον Πίνακα 4.6. τα αποτελέσματα που σημείωσαν στις δύο υπό μελέτη δοκιμασίες.

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.6.: «ΔΟΚΙΜΑΣΙΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΤΩΝ ΕΜΜΕΣΩΝ ΚΛΙΤΙΚΩΝ ΑΝΤΩΝΥΜΙΩΝ» ΚΑΙ «ΔΟΚΙΜΑΣΙΑ ΕΚΦΡΑΣΤΙΚΟΥ ΛΕΞΙΛΟΓΙΟΥ.

ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΑ	ΔΟΚΙΜΑΣΙΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ Ε.Κ.Α.	Δ.Ε.Λ
1. Αγγελική Ρ.	8	80
2. Αγγελική Π.	0	60
3. Νίκος	25	95
4. Νεφέλη	8	50
5. Κατερίνα Καν.	8	40
6. Αρετή	25	10
7. Κων/νος Σ.	25	90

Παρατηρώντας τον Πίνακα 4.6., διαπιστώνουμε πως αν και τρία υποκείμενα σημείωσαν βαθμολογία στη «Δοκιμασία Παραγωγής Έμμεσων Κλιτικών Αντωνυμιών» 25 και άλλα τρία σημείωσαν 8, όλα τα σκορ στην Γενική Γλωσσική Δοκιμασία διαφέρουν μεταξύ τους.

ν «ΔΟΚΙΜΑΣΙΑ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΚΗΣ ΚΑΙ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗΣ ΕΠΑΡΚΕΙΑΣ – ΕΙΚΟΝΕΣ ΔΡΑΣΗΣ»

ΟΜΑΔΑ Α΄

Όπως και παραπάνω, πήραμε τα επτά υποκείμενα που σκόραραν κάτω του 57% και συγκρίναμε τις βαθμολογίες που σημείωσαν στη «Δοκιμασία Παραγωγής των Έμμεσων Κλιτικών Αντωνυμιών» και τη «Δοκιμασία Πληροφοριακής και Γραμματικής Επάρκειας – Εικόνες Δράσης». Τα αποτελέσματα της σύγκρισης φαίνονται στον παρακάτω πίνακα (Πίνακας 4.7.).

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.7.: «ΔΟΚΙΜΑΣΙΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΕΜΜΕΣΩΝ ΚΛΙΤΙΚΩΝ
ΑΝΤΩΝΥΜΙΩΝ» ΚΑΙ «ΔΟΚΙΜΑΣΙΑ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΚΗΣ
ΚΑΙ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗΣ ΕΠΑΡΚΕΙΑΣ - ΕΙΚΟΝΕΣ ΔΡΑΣΗΣ»

ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΑ	ΔΟΚΙΜΑΣΙΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ Ε.Κ.Α.	ΕΙΚΟΝΕΣ ΔΡΑΣΗΣ
1. Νεκτάριος	50	65
2. Άγγελος	25	90
3. Μιχάλης	50	80
4. Ηλιάνα-Ιωάννα	0	80
5. Ιωάννης	50	90
6. Σταυριάνθη	0	90
7. Κων/νος Ν.	25	90
8. Νικολίτσα	17	90

Στη συγκεκριμένη Γενική Γλωσσική Δοκιμασία, όλα τα υποκείμενα σημείωσαν υψηλότερες βαθμολογίες από τη «Δοκιμασία Παραγωγής των Έμμεσων Κλιτικών Αντωνυμιών». Είναι άξιο να αναφέρουμε, πως ορισμένα από τα υποκείμενα είχαν πολύ μεγάλες αποκλίσεις ανάμεσα στις δύο δοκιμασίες, με τη Σταυριάνθη, παραδείγματος χάριν, να σημειώνει διαφορά της τάξεως του 90%. Αυτό που πρέπει να σημειωθεί είναι πως αν και πέντε από τα υποκείμενα σημείωσαν σκορ στη «Δοκιμασία Εκφραστικού Λεξιλογίου» 90, οι βαθμολογίες τους ποικίλουν από 50% μέχρι και 0% σωστές απαντήσεις.

ΟΜΑΔΑ Β'

Τα υποκείμενα της Ομάδας Β' που συμμετείχαν στη συγκεκριμένη σύγκριση ήταν οι Αγγελική Ρ., Αγγελική Π., Νίκος, Νεφέλη, Κατερίνα Καν., Αρετή και Κων/νος Σ., οι οποίοι σημείωσαν μέσο όρο στη «Δοκιμασία Παραγωγής των Έμμεσων Κλιτικών Αντωνυμιών» κάτω του

57%. Στον παρακάτω πίνακα (Πίνακας 4.8.) φαίνονται οι βαθμολογίες που σημείωσαν τα υποκείμενα για τις δύο αυτές δοκιμασίες.

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.8.: «ΔΟΚΙΜΑΣΙΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΕΜΜΕΣΩΝ ΚΛΙΤΙΚΩΝ ΑΝΤΩΝΥΜΙΩΝ» ΚΑΙ «ΔΟΚΙΜΑΣΙΑ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΚΗΣ ΚΑΙ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗΣ ΕΠΑΡΚΕΙΑΣ - ΕΙΚΟΝΕΣ ΔΡΑΣΗΣ»

ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΑ	ΔΟΚΙΜΑΣΙΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ Ε.Κ.Α.	ΕΙΚΟΝΕΣ ΔΡΑΣΗΣ
1. Αγγελική Ρ.	8	90
2. Αγγελική Π.	0	50
3. Νίκος	25	70
4. Νεφέλη	8	40
5. Κατερίνα Καν.	8	55
6. Αρετή	25	80
7. Κων/νος Σ.	25	80

Όπως και στην Ομάδα Α', έτσι και εδώ, όλα τα υποκείμενα σκόραραν υψηλότερα στη «Δοκιμασία Πληροφοριακής και Γραμματικής Επάρκειας – Εικόνες Δράσης» απ' ότι στη «Δοκιμασία Παραγωγής των Έμμεσων Κλιτικών Αντωνυμιών». Παρ' όλα αυτά οι βαθμολογίες τους στη «Δοκιμασία Παραγωγής Έμμεσων Κλιτικών Αντωνυμιών», αν και κοινές για κάποια υποκείμενα, δεν επηρεάζονται από τα αποτελέσματα της δεύτερης δοκιμασίας καθώς αυτά ποικίλουν.

**ν «ΔΙΑΓΝΩΣΤΙΚΟ ΤΕΣΤ ΓΛΩΣΣΙΚΗΣ ΝΟΗΜΟΣΥΝΗΣ -
DVIQ »**

ΟΜΑΔΑ Α΄

Για να συγκρίνουμε τα αποτελέσματα ανάμεσα στις δύο αυτές δοκιμασίες, ακολουθήσαμε την ίδια διαδικασία με παραπάνω. Στον Πίνακα 4.9. συγκρίνουμε τις βαθμολογίες ανάμεσα στις δύο δοκιμασίες για όλα τα υποκείμενα που πληρούσαν το παραπάνω κριτήριο.

**ΠΙΝΑΚΑΣ 4.9.: «ΔΟΚΙΜΑΣΙΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΕΜΜΕΣΩΝ ΚΛΙΤΙΚΩΝ
ΑΝΤΩΝΥΜΙΩΝ» ΚΑΙ «ΔΙΑΓΝΩΣΤΙΚΟ ΤΕΣΤ ΓΛΩΣΣΙΚΗΣ
ΝΟΗΜΟΣΥΝΗΣ - DVI»**

ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΑ	ΔΟΚΙΜΑΣΙΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ Ε.Κ.Α.	DVIQ
1. Νεκτάριος	50	41,7
2. Άγγελος	25	50
3. Μιχάλης	50	83,3
4. Ηλιάννα-Ιωάννα	0	45,8
5. Ιωάννης	50	66,7
6. Σταυριάνθη	0	54,2
7. Κων/νος Ν.	25	66,7
8. Νικολίτσα	17	50,8

Στον Πίνακα 4.9. φαίνεται πως τρία από τα οκτώ υποκείμενα σημείωσαν ίδια βαθμολογία στην Ειδική Γλωσσική Δοκιμασία. Οι βαθμολογίες τους στο DVIQ, όμως, διαφέρουν αρκετά και κυμαίνονται από 41,7 μέχρι 83,3. Επίσης, παρατηρούμε πως αν και ένα από τα υποκείμενα με την υψηλότερη βαθμολογία στη «Δοκιμασία Παραγωγής Έμμεσων Κλιτικών Αντωνυμιών» σημείωσε και την υψηλότερη στο DVIQ, δεν συμβαίνει το ίδιο με το υποκείμενο που σημείωσε τη χαμηλότερη.

ΟΜΑΔΑ Β'

Στον παρακάτω Πίνακα (Πίνακας 4.10.) φαίνονται οι βαθμολογίες που σημείωσαν τα υπό εξέταση υποκείμενα της Ομάδας Β' για τις δύο δοκιμασίες.

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.10.: «ΔΟΚΙΜΑΣΙΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΕΜΜΕΣΩΝ ΚΛΙΤΙΚΩΝ ΑΝΤΩΝΥΜΙΩΝ» ΚΑΙ «ΔΙΑΓΝΩΣΤΙΚΟ ΤΕΣΤ ΓΛΩΣΣΙΚΗΣ ΝΟΗΜΟΣΥΝΗΣ – DVIQ»

ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΑ	ΔΟΚΙΜΑΣΙΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ Ε.Κ.Α.	DVIQ
1. Αγγελική Ρ.	8	91,2
2. Αγγελική Π.	0	62,5
3. Νίκος	25	79,2
4. Νεφέλη	8	79,2

5. Κατερίνα Καν.	8	75
6. Αρετή	25	58,3
7. Κων/νος Σ.	25	70,8

Στην δεύτερη ομάδα τα υποκείμενα έχουν πολύ χαμηλή βαθμολογία στην Ειδική Γλωσσική Δοκιμασία. Έτσι, οι διαφορές που παρουσιάζονται, όπως φαίνεται και στον Πίνακα 4.10., είναι πολύ μεγάλες. Τη μεγαλύτερη διαφορά σημείωσε η Αγγελική Ρ., η οποία σκόραρε στο «DVIQ» 91,2, ενώ στη «Δοκιμασία Παραγωγής των Έμμεσων Κλιτικών Αντωνυμιών» μόλις 8%. Αυτή η απόκλιση αλλά και η διαφοροποίηση των βαθμολογιών των άλλων δύο υποκειμένων που σημείωσαν ίδιο σκορ με την Αγγελική Ρ., μας κάνουν να πιστεύουμε πως το «Διαγνωστικό Τεστ Γλωσσικής Νοημοσύνης – DVIQ» δεν μπορεί να προβλέψει τα αποτελέσματα των υποκειμένων στην Ειδική Γλωσσική Δοκιμασία.

✓ «COLOURED PROGRESSIVE MATRICES – RAVEN'S»

ΟΜΑΔΑ Α'

Στον παρακάτω πίνακα (Πίνακας 4.11.) φαίνονται οι βαθμολογίες που σημείωσαν τα υποκείμενα της Ομάδας Α', τα οποία σκόραραν κάτω του μέσου όρου για τη «Δοκιμασία Παραγωγής των Έμμεσων Κλιτικών Αντωνυμιών», στις δύο υπό σύγκριση δοκιμασίες.

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.11.: «ΔΟΚΙΜΑΣΙΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΕΜΜΕΣΩΝ ΚΛΙΤΙΚΩΝ ΑΝΤΩΝΥΜΙΩΝ» ΚΑΙ «ΔΟΚΙΜΑΣΙΑ «COLOURED PROGRESSIVE MATRICES – RAVEN'S»

ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΑ	ΔΟΚΙΜΑΣΙΑ	
	ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ Ε.Κ.Α.	RAVEN'S
1. Νεκτάριος	50	75
2. Άγγελος	25	50
3. Μιχάλης	50	99,9
4. Ηλιάννα-Ιωάννα	0	63
5. Ιωάννης	50	99,9
6. Σταυριάνθη	0	84
7. Κων/νος Ν.	25	63
8. Νικολίτσα	17	84

Παρατηρώντας τον παραπάνω πίνακα διαπιστώνουμε πως μόνο δύο υποκείμενα (Μιχάλης και Ιωάννης) σημείωσαν ίδια σκορ και στις δύο δοκιμασίες. Τα υπόλοιπα υποκείμενα αν και είχαν, κάποια από αυτά, κοινές βαθμολογίες στην Ειδική Γλωσσική Δοκιμασία, σημείωσαν διαφορετικές βαθμολογίες στη δεύτερη δοκιμασία.

ΟΜΑΔΑ Β'

Τέλος, όπως και παραπάνω, συγκρίνοντας τα αποτελέσματα των υποκειμένων της ομάδας που σημείωσαν σκορ κάτω του μέσου όρου

(57%) στη «Δοκιμασία Παραγωγής των Έμμεσων Κλιτικών Αντωνυμιών» για τις δύο υπό εξέταση δοκιμασίες, καταλήξαμε στην διαμόρφωση του παρακάτω πίνακα (Πίνακας 4.12.).

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.12.: «ΔΟΚΙΜΑΣΙΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΕΜΜΕΣΩΝ ΚΛΙΤΙΚΩΝ ΑΝΤΩΝΥΜΙΩΝ» ΚΑΙ «ΔΟΚΙΜΑΣΙΑ «COLOURED PROGRESSIVE MATRICES – RAVEN’S»

ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΑ	ΔΟΚΙΜΑΣΙΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ Ε.Κ.Α.	RAVEN’S
1. Αγγελική Ρ.	8	37
2. Αγγελική Π.	0	91
3. Νίκος	25	50
4. Νεφέλη	8	37
5. Κατερίνα Καν.	8	63
6. Αρετή	25	63
7. Κων/νος Σ.	25	99,6

Στον Πίνακα 4.12. φαίνεται πως αν και ένα από τα υποκείμενα σημείωσε την υψηλότερη βαθμολογία και στις δύο δοκιμασίες, δεν συμβαίνει το ίδιο και για την Αγγελική Π., η οποία αν και σημείωσε μηδενικό σκορ στη «Δοκιμασία Παραγωγής Έμμεσων Κλιτικών Αντωνυμιών» σημείωσε υψηλό σκορ (91%) στο Raven's.

Γενικά

Παρατηρώντας τα παραπάνω δεδομένα που αφορούσαν στη «Δοκιμασία Παραγωγής των Έμμεσων Κλιτικών Αντωνυμιών» και κάθε μία απ' τις τέσσερις Γενικές Γλωσσικές και Γνωστικές Δοκιμασίες, μπορούμε να εξάγουμε το εξής συμπέρασμα:

Καμία από τις τέσσερις Γενικές Γλωσσικές και Γνωστικές Δοκιμασίες δεν μπορεί να προβλέψει την απόδοση των υποκειμένων στη «Δοκιμασία Παραγωγής Έμμεσων Κλιτικών Αντωνυμιών».

4.3.3. ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΤΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ ΑΝΑΜΕΣΑ ΣΤΗ «ΔΟΚΙΜΑΣΙΑ ΚΑΤΑΝΟΗΣΗΣ ΕΜΜΕΣΩΝ ΚΛΙΤΙΚΩΝ ΑΝΤΩΝΥΜΙΩΝ» ΚΑΙ ΚΑΘΕΜΙΑ ΑΠΟ ΤΙΣ ΓΕΝΙΚΕΣ ΓΛΩΣΣΙΚΕΣ ΚΑΙ ΓΝΩΣΤΙΚΕΣ ΔΟΚΙΜΑΣΙΕΣ

ν «ΔΟΚΙΜΑΣΙΑ ΕΚΦΡΑΣΤΙΚΟΥ ΛΕΞΙΛΟΓΙΟΥ»

ΟΜΑΔΑ Α'

Δεδομένου ότι ο ποσοστιαίος μέσος όρος επίδοσης για την Ομάδα Α' σε αυτή τη δοκιμασία ήταν 82%, τα υποκείμενα που θα εξαιρεθούν είναι

εκείνα των οποίων η βαθμολογία είναι από 82% και πάνω. Επομένως, θα συγκρίνουμε τα αποτελέσματα των υποκειμένων που σκόραραν κάτω από 82% στη «Δοκιμασία Κατανόησης των Έμμεσων Κλιτικών Αντωνυμιών» με τα αποτελέσματά τους στη «Δοκιμασία Εκφραστικού Λεξιλογίου».

Παρακάτω παρατίθεται ο πίνακας με τις επιδόσεις των υποκειμένων και στις δυο δοκιμασίες. (Πίνακας 4.13.)

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.13.: «ΔΟΚΙΜΑΣΙΑ ΚΑΤΑΝΟΗΣΗΣ ΕΜΜΕΣΩΝ ΚΛΙΤΙΚΩΝ ΑΝΤΩΝΥΜΙΩΝ» ΚΑΙ «ΔΟΚΙΜΑΣΙΑ ΕΚΦΡΑΣΤΙΚΟΥ ΛΕΞΙΛΟΓΙΟΥ»

ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΑ	ΔΟΚΙΜΑΣΙΑ ΚΑΤΑΝΟΗΣΗΣ Ε.Κ.Α.	Δ.Ε.Λ.
1. Νεκτάριος	50	80
2. Κων/να	58	50
3. Σταυριάνθη	58	50
4. Χρήστος	67	90
5. Άγγελος	67	10
6. Λευτέρης	67	95
7. Κων/νος Ν.	75	95

*Ε.Κ.Α. : Έμμεσων Κλιτικών Αντωνυμιών.

*Δ.Ε.Λ. : Δοκιμασία Εκφραστικού Λεξιλογίου.

Στον παραπάνω πίνακα φαίνεται πως μόνο δύο υποκείμενα (Κων/να και Σταυριάνθη) είχαν κοινή συμπεριφορά στις δύο δοκιμασίες. Τα υπόλοιπα αποτελέσματα ποικίλουν, με τον Άγγελο να σημειώνει τη μεγαλύτερη διαφορά ανάμεσα στις δύο δοκιμασίες και να βαθμολογείται στη «Δοκιμασία Εκφραστικού Λεξιλογίου» με 10, ενώ τα άλλα δύο υποκείμενα με την ίδια βαθμολογία στην Ειδική Γλωσσική Δοκιμασία σημείωσαν πολύ υψηλότερες βαθμολογίες.

ΟΜΑΔΑ Β'

Ο ποσοστιαίος μέσος όρος επίδοσης για την Ομάδα Β' σε αυτή τη δοκιμασία ήταν 96,5%. Συνεπώς, τα υπό μελέτη υποκείμενα είναι εκείνα τα οποία σκόραραν κάτω από 96,5% στη «Δοκιμασία Κατανόησης των Έμμεσων Κλιτικών Αντωνυμιών».

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.14.: «ΔΟΚΙΜΑΣΙΑ ΚΑΤΑΝΟΗΣΗΣ ΕΜΜΕΣΩΝ ΚΛΙΤΙΚΩΝ ΑΝΤΩΝΥΜΙΩΝ» ΚΑΙ «ΔΟΚΙΜΑΣΙΑ ΕΚΦΡΑΣΤΙΚΟΥ ΛΕΞΙΛΟΓΙΟΥ»

ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΑ	ΔΟΚΙΜΑΣΙΑ ΚΑΤΑΝΟΗΣΗΣ Ε.Κ.Α.	Δ.Ε.Λ.
1.Αγγελική Π.	67	60
2.Νικολέτα	92	90
3.Στέφανος	92	90
4.Θανάσης Δ.	92	50

Παρατηρώντας τον Πίνακα 4.14. διαπιστώνουμε πως τα τρία από τα τέσσερα υποκείμενα σημείωσαν την ίδια βαθμολογία στη «Δοκιμασία Κατανόησης Έμμεσων Κλιτικών Αντωνυμιών». Όσον αφορά τη «Δοκιμασία Εκφραστικού Λεξιλογίου», η Νικολέτα και ο Στέφανος σημείωσαν, επίσης, την υψηλότερη βαθμολογία, ενώ ο Θανάσης Δ. σημείωσε τη χαμηλότερη (και σε σχέση με την Αγγελική Π.).

▼ «ΔΟΚΙΜΑΣΙΑ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΚΗΣ ΕΠΑΡΚΕΙΑΣ – ΕΙΚΟΝΕΣ ΔΡΑΣΗΣ»

ΟΜΑΔΑ Α΄

Στον πίνακα που ακολουθεί φαίνονται τα αποτελέσματα των υποκειμένων της Ομάδας Α΄, στη «Δοκιμασία Κατανόησης των Έμμεσων Κλιτικών Αντωνυμιών» και στη «Δοκιμασία Γραμματικής και Πληροφοριακής Επάρκειας – Εικόνες Δράσης».

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.15.: «ΔΟΚΙΜΑΣΙΑ ΚΑΤΑΝΟΗΣΗΣ ΕΜΜΕΣΩΝ ΚΛΙΤΙΚΩΝ ΑΝΤΩΝΥΜΙΩΝ» ΚΑΙ «ΔΟΚΙΜΑΣΙΑ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΚΗΣ ΕΠΑΡΚΕΙΑΣ – ΕΙΚΟΝΕΣ ΔΡΑΣΗΣ»

ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΑ	ΔΟΚΙΜΑΣΙΑ ΚΑΤΑΝΟΗΣΗΣ Ε.Κ.Α.	ΕΙΚΟΝΕΣ ΔΡΑΣΗΣ
1.Νεκτάριος	50	65
2.Κων/να	58	80
3.Σταυριάνθη	58	90
4.Χρήστος	67	80
5.Άγγελος	67	90
6.Λευτέρης	67	90
7.Κων/νος Ν.	75	90

Στον παραπάνω πίνακα παρατηρούμε πως αν και υπάρχει ποικιλία μεταξύ των αποτελεσμάτων και για τις δύο δοκιμασίες, ο Κων/νος Ν. έχει σημειώσει την υψηλότερη βαθμολογία και στις δύο δοκιμασίες και ο Νεκτάριος σκόραρε χαμηλότερα, επίσης, και στις δύο δοκιμασίες.

ΟΜΑΔΑ Β'

Παρακάτω, φαίνονται τα αποτελέσματα των παιδιών της Ομάδας Β' στη «Δοκιμασία Κατανόησης των Έμμεσων Κλιτικών Αντωνυμιών» και στη «Δοκιμασία Γραμματικής και Πληροφοριακής Επάρκειας – Εικόνες Δράσης».

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.16.: «ΔΟΚΙΜΑΣΙΑ ΚΑΤΑΝΟΗΣΗΣ ΕΜΜΕΣΩΝ ΚΛΙΤΙΚΩΝ ΑΝΤΩΝΥΜΙΩΝ» ΚΑΙ «ΔΟΚΙΜΑΣΙΑ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΚΗΣ ΕΠΑΡΚΕΙΑΣ – ΕΙΚΟΝΕΣ ΔΡΑΣΗΣ»

ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΑ	ΔΟΚΙΜΑΣΙΑ ΚΑΤΑΝΟΗΣΗΣ Ε.Κ.Α.	ΕΙΚΟΝΕΣ ΔΡΑΣΗΣ
1.Αγγελική Π.	67	50
2.Νικολέτα	92	80
3.Στέφανος	92	70
4.Θανάσης Δ.	92	40

Για τις συγκεκριμένες δύο δοκιμασίες παρατηρούμε, σύμφωνα με τον παραπάνω πίνακα, πως δεν υπάρχει κάποιο μοτίβο καθώς τα τρία υποκείμενα που σημείωσαν την ίδια βαθμολογία στην Ειδική Γλωσσική Δοκιμασία, σημείωσαν διαφορετικά σκορ στη δοκιμασία Εικόνες Δράσης.

▼ «ΔΙΑΓΝΩΣΤΙΚΟ ΤΕΣΤ ΓΛΩΣΣΙΚΗΣ ΝΟΗΜΟΣΥΝΗΣ - DVIQ»

ΟΜΑΔΑ Α΄

Όπως και στην προηγούμενη σύγκριση έτσι και εδώ, δεδομένου ότι ο ποσοστιαίος μέσος όρος επίδοσης στη «Δοκιμασία Κατανόησης των Έμμεσων Κλιτικών Αντωνυμιών» για την Ομάδα Α΄ ήταν 82%, τα υποκείμενα που θα μελετηθούν είναι εκείνα που σκόραραν κάτω από 82% στη συγκεκριμένη δοκιμασία.

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.17.: «ΔΟΚΙΜΑΣΙΑ ΚΑΤΑΝΟΗΣΗΣ ΕΜΜΕΣΩΝ ΚΛΙΤΙΚΩΝ ΑΝΤΩΝΥΜΙΩΝ» ΚΑΙ «ΔΙΑΓΝΩΣΤΙΚΟ ΤΕΣΤ ΓΛΩΣΣΙΚΗΣ ΝΟΗΜΟΣΥΝΗΣ - DVIQ»

ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΑ	ΔΟΚΙΜΑΣΙΑ ΚΑΤΑΝΟΗΣΗΣ Ε.Κ.Α.	DVIQ
1.Νεκτάριος	50	42
2.Κων/να	58	50
3.Σταυριάνθη	58	54
4.Χρήστος	67	75
5.Άγγελος	67	50
6.Λευτέρης	67	75
7.Κων/νος Ν.	75	67

Εδώ παρατηρούμε πως το υποκείμενο που σημείωσε τη χαμηλότερη βαθμολογία και στις δύο δοκιμασίες είναι ο Νεκτάριος. Ο Κων/νος Ν., όμως, που σκόραρε υψηλότερη στη «Δοκιμασία Κατανόησης Έμμεσων Κλιτικών Αντωνυμιών» δεν σημείωσε την υψηλότερη βαθμολογία στη δοκιμασία DVIQ.

ΟΜΑΔΑ Β'

Παρακάτω παρατίθεται ο πίνακας (Πίνακας 4.18.) με τα αποτελέσματα των υποκειμένων της Ομάδας Β', για τις δυο υπό εξέταση δοκιμασίες.

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.18.: «ΔΟΚΙΜΑΣΙΑ ΚΑΤΑΝΟΗΣΗΣ ΕΜΜΕΣΩΝ ΚΛΙΤΙΚΩΝ ΑΝΤΩΝΥΜΙΩΝ» ΚΑΙ «ΔΙΑΓΝΩΣΤΙΚΟ ΤΕΣΤ ΓΛΩΣΣΙΚΗΣ ΝΟΗΜΟΣΥΝΗΣ - DVIQ»

ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΑ	ΔΟΚΙΜΑΣΙΑ ΚΑΤΑΝΟΗΣΗΣ Ε.Κ.Α.	DVIQ
1. Αγγελική Π.	67	62,5
2. Νικολέτα	9	70
3. Στέφανος	92	79
4. Θανάσης Δ.	92	75

Στον Πίνακα 4.18. οι αποκλίσεις είναι σημαντικές. Η Νικολέτα αν και σκόραρε πολύ χαμηλά στη «Δοκιμασία Κατανόησης Έμμεσων Κλιτικών Αντωνυμιών», δεν σημείωσε το χαμηλότερο σκορ στη δοκιμασία DVIQ. Το χαμηλότερο σκορ το σημείωσε η Αγγελική Π., η οποία είχε υψηλότερο σκορ από τη Νικολέτα στην Ειδική Γλωσσική Δοκιμασία κατά 58%.

ν «COLOURED PROGRESSIVE MATRICES – RAVEN’S»

ΟΜΑΔΑ Α΄

Στον παρακάτω πίνακα (Πίνακας 4.19.) φαίνονται τα αποτελέσματα των παιδιών της Ομάδας Α΄, στη «Δοκιμασία Κατανόησης των Έμμεσων Κλιτικών Αντωνυμιών» και στη «Δοκιμασία Coloured Progressive Matrices – Raven’s».

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.19.: «ΔΟΚΙΜΑΣΙΑ ΚΑΤΑΝΟΗΣΗΣ ΕΜΜΕΣΩΝ ΚΛΙΤΙΚΩΝ ΑΝΤΩΝΥΜΙΩΝ» ΚΑΙ «COLOURED PROGRESSIVE MATRICES – RAVEN’S»

ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΑ	ΔΟΚΙΜΑΣΙΑ ΚΑΤΑΝΟΗΣΗΣ Ε.Κ.Α.	RAVEN’S
1. Νεκτάριος	50	75
2. Κων/να	58	63
3. Σταυριάνθη	58	84
4. Χρήστος	67	95
5. Άγγελος	67	50
6. Λευτέρης	67	91
7. Κων/νος Ν.	75	63

Στον παραπάνω πίνακα τα σκορ στη δοκιμασία Raven's είναι διαφορετικά για όλα τα υποκείμενα. Αντίθετα, στην άλλη δοκιμασία πολλά υποκείμενα έχουν σημειώσει κοινές βαθμολογίες. Τα παραπάνω μας κάνουν να καταλήξουμε στο συμπέρασμα πως η δοκιμασία Raven's, για τα συγκεκριμένα υποκείμενα, δεν μας παρέχει στοιχεία που να προβλέπουν την απόδοση στην Ειδική Γλωσσική Δοκιμασία.

ΟΜΑΔΑ Β'

Στον πίνακα που ακολουθεί (Πίνακας 4.20.), παρατίθενται τα αποτελέσματα των παιδιών της Ομάδας Β', στη «Δοκιμασία Κατανόησης των Έμμεσων Κλιτικών Αντωνυμιών» και στη «Δοκιμασία Coloured Progressive Matrices».

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.20.: «ΔΟΚΙΜΑΣΙΑ ΚΑΤΑΝΟΗΣΗΣ ΕΜΜΕΣΩΝ ΚΛΙΤΙΚΩΝ ΑΝΤΩΝΥΜΙΩΝ» ΚΑΙ «COLOURED PROGRESSIVE MATRICES – RAVEN'S»

ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΑ	ΔΟΚΙΜΑΣΙΑ ΚΑΤΑΝΟΗΣΗΣ Ε.Κ.Α.	RAVEN'S
1. Αγγελική Π.	67	91
2. Νικολέτα	92	75
3. Στέφανος	92	75
4. Θανάσης Δ.	92	75

Στον τελευταίο πίνακα του κεφαλαίου τα δεδομένα μας δείχνουν πως τα τρία από τα τέσσερα υποκείμενα είχαν κοινές βαθμολογίες στις δύο δοκιμασίες με τη «Δοκιμασία Κατανόησης Έμμεσων Κλιτικών Αντωνυμιών να αγγίζει το 92% και τη δοκιμασία Raven's το 75%. Αυτό που πρέπει να αναφερθεί, όμως, είναι πως το τέταρτο υποκείμενο, αν και σημείωσε χαμηλότερο σκορ από τα υπόλοιπα τρία στην Ειδική Γλωσσική Δοκιμασία, σημείωσε κατά 16% υψηλότερη βαθμολογία στη δοκιμασία Raven's.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο:

ΣΥΖΗΤΗΣΗ

Η παρούσα μελέτη, με τίτλο «Η κατάκτηση των Οριστικών Άρθρων και των ομόφωνων Έμμεσων Κλιτικών Αντωνυμιών από παιδιά ηλικίας 4;6 – 6;6 με μητρική γλώσσα την Ελληνική. Σύγκριση με τις γενικές γλωσσικές και γνωστικές ικανότητες» πραγματοποιήθηκε με αφορμή την πτυχιακή εργασία των Καραγιάννη & Μοσχοπούλου (2012) και τις έρευνες των Tsimpli & Stavrakaki (1999) και του Marinis (2002). Σκοπός της ήταν (α) η διεξαγωγή συμπερασμάτων για παιδιά ηλικίας 4;4 έως 6;5, όσον αφορά στην κατάκτηση (παραγωγή και κατανόηση) των Έμμεσων Κλιτικών Αντωνυμιών και τη γενική πτώση του Οριστικού Άρθρου (παραγωγή) (β) η σύγκριση των αποτελεσμάτων αυτών με τη γλωσσική και γνωστική εικόνα του υπό μελέτη δείγματος και (γ) η σύγκριση των αποτελεσμάτων της παρούσας μελέτης με τα ευρήματα των ανωτέρω παρατιθέμενων ερευνών των Tsimpli & Stavrakaki (1999) και Marinis (2002).

Στο πρώτο μέρος, παρουσιάστηκαν θεωρητικές προσεγγίσεις σχετικά με τις Έμμεσες Κλιτικές Αντωνυμίες και το ομόφωνο Οριστικό Άρθρο, πως σχετίζονται μεταξύ τους καθώς και έρευνες που διεξήχθησαν, σχετικά με την κατάκτηση των κλιτικών αντωνυμιών και του οριστικού άρθρου.

Στο δεύτερο μέρος, ασχοληθήκαμε με τη μεθοδολογία της έρευνας. Αναφέραμε λεπτομερώς τα εργαλεία που χρησιμοποιήθηκαν καθώς και τη διαδικασία που ακολουθήθηκε για τη συλλογή των δεδομένων. Τέλος, περιγράφηκαν λεπτομερώς οι δοκιμασίες που χορηγήθηκαν για να εξαχθούν τα συμπεράσματα σχετικά με την κατάκτηση των τους.

Στο τρίτο μέρος, παραθέσαμε τα αποτελέσματα της έρευνας όπως προέκυψαν μέσα από τη βαθμολόγηση των δοκιμασιών. Με τη χρήση ποσοστιαίων μέσων όρων, οι οποίοι καταγράφηκαν σε πίνακες και απεικονίστηκαν σε διαγράμματα, συγκρίναμε τις επιδόσεις κάθε ηλικιακής ομάδας σε κάθε δοκιμασία.

Στο τέταρτο μέρος, πραγματοποιήσαμε πιο ειδικές συγκρίσεις για να εξετάσουμε όλα τα επιμέρους αποτελέσματα που προέκυψαν από αυτή την έρευνα. Τα αποτελέσματα που προέκυψαν μας έδειξαν ότι η κατάκτηση της γενικής πτώσης του οριστικού άρθρου ολοκληρώνεται στα 5;9 έτη (Ομάδα Α' – 97%, Ομάδα Β' – 100%). Αντίθετα, η παραγωγή των ομόφωνων Έμμεσων Κλιτικών Αντωνυμιών δεν ολοκληρώθηκε ακόμη, στην πλειοψηφία των υποκειμένων (Ομάδα Α' – 46%, Ομάδα Β' – 43%). Συνεπώς, η κατάκτηση (παραγωγή) της γενικής πτώσης του οριστικού άρθρου, προηγείται από την ολοκλήρωση της κατάκτησης των έμμεσων κλιτικών αντωνυμιών (παραγωγή). Διαπιστώσαμε, επίσης, πως τα παιδιά κατανοούν τις έμμεσες κλιτικές αντωνυμίες στην ηλικία των 5;9 (Ομάδα Β' – 96,5%) και λιγότερο στην ηλικία των 4;5 (Ομάδα Α' – 82%), χωρίς όμως, κατά το μεγαλύτερο ποσοστό να μπορούν να τις παράγουν σωστά. Συνεπώς, η κατανόηση των έμμεσων κλιτικών αντωνυμιών προηγείται της παραγωγής τους.

Συγκρίναμε, επίσης, τις βαθμολογίες που σημείωσαν τα υποκείμενα με σκορ κάτω του μέσου όρου στις τρεις υπό εξέταση δοκιμασίες, με το γενικό γλωσσικό και γνωστικό επίπεδο, όπως αυτό προέκυψε μέσα από τις τέσσερις Γενικές Γλωσσικές και Γνωστικές Δοκιμασίες, για να δούμε κατά πόσο οι γενικές δοκιμασίες είναι σε θέση να προβλέψουν τη συμπεριφορά τους στις ειδικές γλωσσικές (έμμεσες κλιτικές αντωνυμίες και ομόφωνα οριστικά άρθρα). Καταλήξαμε στο ότι κάτι τέτοιο δεν φαίνεται να είναι δυνατό με τους τρόπους που χρησιμοποιήσαμε. Αξίζει

τον κόπο να διερευνηθεί στο μέλλον κατά πόσον η επιστημονική στατιστική ανάλυση μπορεί να συμπεράνει κάτι διαφορετικό.

Όσον αφορά στις δύο μελέτες των Tsimpli & Stavrakakaki (1999) και του Marinis (2002), που αναφέρθηκαν στο πρώτο κεφάλαιο της παρούσας πειραματικής εργασίας, τα αποτελέσματα που προέκυψαν διαφέρουν σε ορισμένα σημαντικά σημεία με αυτές. Πιο συγκεκριμένα, ο Marinis (2002) ανέφερε πως τα υποκείμενα, ηλικίας 1;7 – 2;9, με φυσιολογική ανάπτυξη, φαίνεται πως έχουν κατακτήσει σε έναν σημαντικό βαθμό και τις δύο γραμματικές δομές, αλλά οι διαφορές που εντοπίζει βρίσκονται στον ρυθμό και το χρόνο κατάκτησης των δύο δομών. Στην παρούσα έρευνα, διαπιστώσαμε μεγαλύτερες διαφορές ως προς την κατάκτηση των δύο δομών. Επίσης, ο Marinis αναφέρει πως στην ηλικία των 2;9 ετών, οι έμμεσες κλιτικές αντωνυμίες φαίνεται να έχουν κατακτηθεί σε αρκετά μεγάλο μέρος τους, ενώ αντίθετα τα δικά μας ευρήματα δείχνουν πως μέχρι και την ηλικία των 6;5 ετών, οι έμμεσες κλιτικές αντωνυμίες (και ειδικότερα η παραγωγή τους) δεν έχει κατακτηθεί σε μεγάλο βαθμό ακόμη. Όσον αφορά στη μελέτη των Tsimpli & Stavrakakaki (1999), η οποία μελέτησε μία περίπτωση ενός παιδιού με Ειδική Γλωσσική Διαταραχή (SLI), κατέληξαν στο συμπέρασμα πως το συγκεκριμένο υποκείμενο παρουσιάζει αφ' ενός ιδιαίτερα χαμηλά ποσοστά στις συγκεκριμένες γραμματικές δομές και αφ' ετέρου παρόμοια συμπεριφορά κατάκτησης και στο οριστικό άρθρο και στις έμμεσες κλιτικές αντωνυμίες. Αυτό αντιπαρατίθεται και εδώ, με τα αποτελέσματα της συγκεκριμένης μελέτης, όπου τα παιδιά παρουσίασαν μεγάλες διαφορές στην κατάκτηση των δύο δομών.

Κλείνοντας, πρέπει να αναφέρουμε, πως πραγματοποιήσαμε αυτή την πειραματική εργασία, έτσι ώστε να εμβαθύνουμε στο συγκεκριμένο θέμα που έχει απασχολήσει και άλλους ερευνητές στο παρελθόν. Όπως

συμβαίνει με τις περισσότερες έρευνες, έτσι και η παρούσα, παρουσιάζει ελλείψεις. Λόγω της έλλειψης χρόνου και των απαραίτητων φυσικών πόρων δεν πραγματοποιήσαμε στατιστική ανάλυση δεδομένων μέσω του προγράμματος SPSS (Statistical Analysis in Social Science). Στο μέλλον μπορούν να γίνουν πιο λεπτομερείς έρευνες επί του θέματος σε μεγαλύτερο δείγμα παιδιών και με όλα τα απαραίτητα μέσα.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Benveniste, E. (1957). *La Phrase Relative, Probleme de Syntaxe Generale*. Bulletin de la Societe. Linguistique de Paris. 53, 39 – 54.

Fay, W. & Schuler, A. (1980). *Emerging Language in Autistic Children*. New York. University Park Press.

Jordan, R. R. & Powell, S. D. (1995). *Understanding and Teaching Children with Autism*. Chichester. Wileys.

Jordan, R. R. (1989). *An Experimental Comparison of the Understanding and Use of Speaker Addressee Pronouns by Autistic Children*. British Journal of Disorders of Communication. 24, 169 – 179.

Leonard, L., Bortolini, U., Caselli, M. C., McGregor, U. & Sabbadini, L. (1992). *Morphological Deficit in Children with SLI: The Status of Features in the Underlying Grammar*. *Language Acquisition*. 2, 151 – 179.

Matrinis, Th. (2002). “The acquisition of definite article and accusative clitic object”, University of Essex, Colchester.

Owens, R. E. Jr. (2011). *Language Development: An Introduction*. 8th Edition. College of St. Rose. Pearson New International Edition.

Τζάρτζανος, Α. (1946-1953). *Νεοελληνική Σύνταξις της Κοινής Δημοτικής*. Αθήνα. Εκδόσεις ΟΕΣΒ

Τζεβελέκου, Μ. & Κάντζου, Β. (2005). *Βασική Γραμματική της Ελληνικής*. Αθήνα: Εκδόσεις Αθηνά.

Tiegerman, E. (1993). *Autism: Learning to communicate*. In D.K., Berstein & Tiegerman. (Eds.), *Language and Communication Disorders in Children*. New York: Macmillan Publishing Company.

Τριανταφυλλίδης, Μ. (2001). *Νεοελληνική Γραμματική, Αναπροσαρμογή της Μικρής Νεοελληνικής Γραμματικής*. Αθήνα. Εκδόσεις Καλοκάθης.

Tsimpli, M.& Stavrakaki, S. (1999). “The effects of a morphosyntactic deficit in the determiner system: The case of a Greek SLI child”, *Lingua* 108: 31-85, Aristotle University of Thessaloniki, Greece.

Χατζησαββίδης, Σ. & Χατζησαββίδου, Α. (2011). *Γραμματική της Νέας Ελληνικής Γλώσσας. Α' Β' Γ' Γυμνασίου*. Αθήνα. Εκδόσεις ΟΕΔΒ.

Χειλά-Μαρκοπούλου, Δ. *Τα προσδιοριστικά του Ονόματος της Νέας Ελληνικής. Περιγραφική-Συγκριτική και Διδακτική Προσέγγιση*. Αθήνα. Ανάκτηση από <https://repository.edulll.gr/edulll/retrieve/1388/245.pdf>.